

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Godtfred Gjerne.

G. b. Lumbye
II

var Medlem af Lumbyes Orkester, og lagde dengang Grunden til en overordentlig smuk Produktion. »En avant Marsch«, »Defileer Marsch«, den prægtige »Terpsichore Fest Klänge Vals« og en Del Polkaer og Galopper skriver sig fra disse Aar. Hans Kollega i Orkestret, A. F. Lincke, der senere blev saa frugtbar som Dansekomponist, var i disse Aar væsentligst fremme med Arrangementer og Bearbejdelser af yndet Operamusik som Verdis »Nabucco« o. lgn., ligesom han instrumenterede f. Eks. Stykker af »Skærsommernatsdrømmen«. Først i Slutningen af Fyrreerne bliver hans egne Danse hyppigere. Et ret hyppigt Navn paa Programmet var Waldemar Dahl, den senere Hofpianist, der med sin »Erinnerung an das Odeon in Wien« og sin »Kjøbenhavn Polka« ydede fortræffelige Bidrag til Genren, men som døg i Skrivetrang langtfra kunde maale sig med Volkmar Busch, der under pragtfulde franske Titler sendte en Masse Danse ud i Verden. Særlig yndede var hans Valse »Les deux amies«, »La danseuse«, »Les sœurs jumelles«, »La Bayadère«, »Les charmes de Tivoli« o. fl. Af mindre kendte men egentlige Strausserkomponister kan endnu nævnes C. F. Nielsen, F. Sally, fremdeles den tidligere Pianist hos Monigatti, senere hos Lardelli, Th. Oldehaver, Munch, C. Lüders, Imm. Rée, lidt senere H. P. Hansen, Jul. Weel, Pöckel, W. Carlsen, Fr. V. Olavesen, de sidste ogsaa Medlemmer af Lumbyes Orkester o. fl. Men ogsaa Folk, der havde deres egentlige Felt paa andre Omraader, ydede Bidrag til Genren. Den kendte Organist Muth Rasmussen skrev f. Eks. en »Rutscher« og Emil Horneman var i en lang Aarrække en flittig Strausserkomponist. Heller ikke Løvenskjold, C. H. Glass og Kammermusikus Bernhard Courländer savnedes i dette Selskab, den sidste bl. a. med en »Caroline Polka«. Et adstadigt Navn som Prof. Rud. Bay skrev »Emilies Hjærtbanken«, Tonemaleri og Vals, der Side om Side med hans omfattende Suite »Souvenirs d'Alger« hørte til Lumbyes Tivoliprogram. Selv

Militære som J. v. Witzleben («Garde Husar Polka») og A. d'Irgens-Bergh («Marche de la 2me Division d'Armée») kan nævnes blandt Lumbyes Epigoner for slet ikke at tale om selve General de Meza. Endelig bør ogsaa paa dette Sted nævnes Tusindkunstneren Georg Carstensen, der som Melodiopfinder repræsenteres af »L'étudiant de Paris Vals« og »Venetiansk Tambour Polka«, begge arrangerede af Lumbye og hyppigt hørte i Tivolis Koncertsal. Til den sidste arrangerede endog Flora Price senere et Divertissement, som blev danset paa Casino af Sophie, Theodor og Valdemar Price.

En Følge af hele denne Virksomhed var den, at ogsaa i Dansesalene forsvandt de ældre Danseformer, selv saadanne, der som Ecossaiser og Françaiser oprindeligt havde haft en Dyrker i Lumbye, og med dem ikke mindst den gamle Menuet. Blandt dem, der dybest beklagede denne Forandring i den gamle Tingenes Orden, var selvfølgelig Bournonville, der først og fremmest naturligtvis i sine Balletdivertissementer med Uvilje ser de saakaldte »elegante« Danse, »Polacca«, »Mazurka« etc. trænge ind, hvor de fortrinsvis er beregnede paa Parkettet. Men ogsaa i Selskabsdansen ser han i dem et Offer paa Modens Alter, der kaster Foragt paa Françaiser, der kræver mere Skole, for ikke at tale om de langt fornemmere Menuetter og Kontredanse. Ogsaa fra helt andet Hold kommer en lignende Opfattelse frem. Den kommer til Orde hos den kendte Tivoli Flanør Poul Chievitz i hans tidsskildrende Roman »Fra Gaden«. Han ser med Sorg Menuetten fortrængt af Valsen. »Combien des choses n'y-a-t-il pas dans un menuet!« sagde salig Vestris. »Og han havde Ret«, føjer Chievitz til. »Der var i Virkeligheden meget deri. Disse gracieuse Vendinger, ved hvilke den Tids Cavallerer vidste at udfolde hele deres Elskværdighed, denne ærbødige Frastand fra Damerne, hvis yderste Fingerspidser de ikkun vovede at berøre, alt dette havde sit Trylleri, da

man vidste, at var man saa lykkelig i Dandsen at blive belønnet med et Blik eller et næsten umærkeligt Haandtryk, saa havde dette sin Sandhed, naar Ballet var forbi. Men i vore moderne Valse er der ingen Sandhed; disse brændende Blikke, denne tætte Omfavnelse lover meget mere, end man kan og vil holde.« Ikke bedre var det med den inciterende Polka. Den dansedes dengang i Ture med oprakte Hænder. Med hver Tur blev Frastanden mindre, Stillingerne intimere; og i den sidste, hvor Damen hvilte sin Arm paa Kavalerens Skulder, kunde han føle hendes Hjertes Slag. Nogle fandt den en demoraliserende fransk Dans. Landmanden hos Chievitz er dog af en anden Mening: »Det er en Dans, som jeg kan bruge. Den ligner Hornpipe, som vi dansede i min Tid, og jeg tror, den er ligesaa gemytlig som Syvspring«. Det er Polkaen, der herhjemme faar Overvægten paa denne Tid. Landet over indøves den, skønt denne Mode overalt hudflettes i Tekst og Billeder. Endnu i December 1846 var Polkamanien saa fremherskende, at »Mellemaeten« i en Koncertanmeldelse anfører, at et Par nye Polkaer under almindelig Jubel maatte gives da capo, »en Gunst, der saagodtsom aldrig bliver den langt noblere og gracieusere Dandsemusikart Valsen til Deel«, og da Bournonville nogle Aar senere, i 1851, lader Balletten »Zulma eller Krystalpaladset« slutte paa Verdensudstillingen i London, munder den ud i denne Modedans i en »General Exhibition Polka« som et Symbol, hvori alle Nationaliteter mødes.

Vi har allerede tidligere set, hvorledes Polkaen herhjemme hurtigt erobrer alt. Allevegne høres »La véritable polka parisienne« af Titl, der regnedes for den originale franske Polkamelodi. Lumbye griber denne Form, og under hans Hænder skulde den formes til de ypperste Melodier, Genren kan opvise. I de to Former, Galoppen og Polkaen, skulde det lykkes ham at naa saa højt som nogen samtidig med

og efter ham. Ejendommeligt nok tilhører imidlertid hans bedste Polkaer en senere Tid. Naar bortses fra »Polka militaire« og »La Lithuanienne«, der begge er sceniske Divertissementer, skrev han indtil Slutningen af Fyrrerne vel fortræffelige Polkaer men blandt disse dog ingen af de store Træffere.

»Fyrrernes Polka« kom udefra. Den var naturligvis tysk som mange af de mest yndede Melodier fra disse Aar, ligefra den gamle Dessauer Marsch »Grüne Petersilie und Kopfsalat« og Labitzkys »Dessauer Galopade«, der udførtes af Kastelsjægerens Musikkorps ved Bazaren, til Liszt's »Ungarischer Sturmmarsch«. Lumbyes Stilling som Orkesteranfører i Tivolis Koncertsal førte med sig, at saagodt som alt det ypperste indenfor Tidens lettere Musik kom frem under hans Haand. Dette havde atter til Følge, at man oftere i denne kalejdoskopiske Hvirvel kunde komme i Vildrede med, hvad der var hans eget og hvad ikke. Et typisk Eksempel herpaa er den ved Aarhundredets Midte saa yndede Polka »Nr. 3«. Den spillede en uhyre Rolle i Samtiden. Hvem kender ikke den berømte Tivolivise af Drejersvend T. I. Voli (Faber, Steen og Hagen), der blandt sin Opregning af Etablissementets Herligheder bl. a. har følgende Vers:

Her kan Du rutsche saa deilig,
her faar paa Maskine Du Thee,
og kommer Du rigtig beleilig,
saa hører Du der Nummer Tre.

Et Sted kunde man dog altid høre den. Det var hos Hornmusikken ved Karuselbanen, hvor den i over en Menneskealder var et staaende Nummer. For en hel Generation var den et uforgængeligt Tivoliminde. Charlotte Bournonville var blandt dem, der har kørt i Karusel til den. Selv »Bonden i Tivoli« gik den ikke forbi. En levende Skildring af Oprindelsen til dens mægtige Folkeyndest træffer

vi i H. C. Andersens bekendte Æventyrkomedie »Ole Lukøje«, der i 1850 kom frem paa Casino. Her skildrer Christian indgaaende for Dagdriveren, hvorledes denne »den deiligste Melodi«, som alle Mennesker holder af, har faaet sit Navn.

H. C. Lumbye.

Efter et tysk Litogrnfli ca. 1848.

»Seer De, det var ude i Tivoli, hvor Lumbyes Selskab spiller, og der syntes alle Folk saa godt om det tredje Nummer, og da det saa var ude, saa raabte alle Folk, at de vilde have igjen »Nummer Tre«, og saa fik de det; og saa vilde de igjen have Nummer Tre og igjen have det, men det blev Spillemaendene kjed af, men saa vilde Folk just! hele Tivoli over, vilde!« — og det var Folk af alle Stænder og Afskygninger, for den muntre Muse kender ingen Standsforskæl. Derfra vandrede den ud paa Gader og Stræder. Overalt hørted den. Dens Virkning var uimodstaaelig. Vilh. Bergsøe, der som Barn en Dag i 1844 kom for sent i Skole i det v. Westenske Institut paa Nørregade,

hvor Bohr var Bestyrer, stillede med flere andre til Klø hos denne, da Fodgarden med fuld Janitscharmusk just trak op ad Gaden. Bohr smældede Vinduet i, brast i Latter og raabte: »Afsted! I smaa Syndere! — Tror I, jeg kan tærse Jer til Melodi af Nr. 3?»

Mand og Mand imellem gik denne Melodi under Navnet »Tivoli Nr. 3«, og i manges Bevidsthed opfattedes den som en Komposition af Lumbye. Han har ogsaa indlagt den i »En Tour paa Dyrehavsbakken«, men han har rigtignok aldrig udgivet den for sin egen. Kyndige vidste ogsaa allerede dengang, at den i Virkeligheden hed »Annen Polka« og i 1843 var komponeret af den ældre Strauss (Op. 137), og som saadan er den ogsaa opført i Datidens Lejebiblioteks Kataloger f. Eks. fra Lose & Delbanco, Horneman & Erslev o. fl., oftere endog under Navnet »Beliebte Annen Polka«. Endnu i 1851 har Lumbye udtrykkelig sat den paa Programmet under Navnet »Annen Polka (Nr. 3)«. Ved Tivolis 25-Aars Jubilæum i 1868 opførtes en Del af Numrene fra Etablissementets første Dage. Blandt disse anføres paa Festprogrammet ogsaa »Nr. 3 (Annen Polka)«, der rigtigt angives komponeret af Strauss i 1843. Men skønt baade Strauss-udgaverne og de nyere Forlagskataloger kan oplyse om det rette Forhold, kan man den Dag i Dag træffe den urigtige Opfattelse, ja selv i Potpourrier over Lumbyeske Melodier findes den optagen. Det kan dog for en Del skyldes den skødesløse Affattelse, hvori Tivolis Programmer dengang ofte fremtraadte. Det er saaledes forekommet, at baade Lanners »Almacks Tänze« og Labitzkys »Mephisto Galop« er anførte under Lumbyes Navn. Men i en Fremstilling af Lumbyes Virksomhed maa en saadan Opfattelse ikke staa uimodsaagt, saa meget mere som den danske Tonemesters Lavrbærkrans tæller saa mange og straalende Blade, at den sagtens kan være dette foruden.

I denne Forbindelse kan nævnes, at ogsaa den yngre

Strauss har skrevet en »Annen Polka« (Op. 117), der i sin Hjemstavn nød stor Popularitet. Ved et Hofbal i Wien, hvor Fahrbach dirigerede, ytrede flere Ærkehertuginder Ønsket om, at den maatte blive spillet, men da han ikke førte den i sit Repertoire, blev Strauss selv kaldt til Hoffet. Den kom til København i 1853, hvor den første Gang blev spillet ved en Morgenkoncert i Tivoli, men den formaaede dog aldrig at spille en lignende Rolle som den gamle. Forøvrigt var der ogsaa herhjemme allerede i 1844 fremkommen en Konkurrent, den saakaldte »Nye Nr. 3 Polka« af C. Lüders, hvilken det dog ikke lykkedes blot tilnærmelsesvis at stille den rigtige i Skygge.

Det skulde ikke vare længe, førend Lumbye paany skabte et af disse Arbejder, som ikke dør men bevarer Komponistens Navn til sene Slægter. Denne Gang var det dog ikke en Træffer indenfor hans Hovedfelt, Galoppen, men derimod indenfor en anden Genre, som man til forskellige Tider har villet frakende ham Berettigelse og Evner til, nemlig Orkesterfantasien.

»Drømmebilleder« er Navnet paa den Komposition, der i den følgende Tid skulde bringe Begejstringen til et Højdepunkt, som vi nutildags vanskelig gør os nogen Forestilling om. Den er skreven i hans daværende Bolig i Ny Kongensgade Nr. 228, til hvilken han forøvrigt flyttede tilbage i 1854. Sammen med en Nyhed af den yngre Strauss, »Herzens Lust Polka«, var den flettet ind i Programmet for Koncertsalens 3dje Afdeling Mandagen den 27. Juni 1846. Den vakte umaadelig Jubel. Aften efter Aften var der stuvende fuldt i Koncertsalen, hvor Publikum paa Trods af alle Forbud ved da capo Raab Gang paa Gang forlangte den gentaget. Trods en kvælende Temperatur i Salen kæmpede alle en hensynsløs Kamp for at komme ind, men med den første Tone blev der stille, og under aandeløs Tavshed lyttede Masserne saavel indenfor som udenfor til

dette Tonestykkes vekslende Billeder. I Virkeligheden er »Drømmebilleder« som de fleste Fantasier et Stykke Programmusik, der dog intet Øjeblik har tabt sin Friskhed, fordi Tilhørerne tilfældigvis ikke kender »Programmet«. Saaledes er det jo nemlig den Dag i Dag, hvor næppe en eneste har nogen klar Forestilling om Drømmens mere konkrete Billeder. Anderledes var det i 1846. Da kunde man allerede faa Dage efter Fantasiens Førsteopførelse i Officinet (Bazaren Nr. 11) for 2 Sk. erholde en forklarende Tekst, hvad »Tivoli Avisen« ikke undlod at underrette Publikum om paa de Dage, den opførtes, og forresten ogsaa paa Dage, den ikke opførtes. Ved Lumbyes forskellige Koncertrejser spillede denne Tekst ogsaa en stor Rolle. Da han i 1846 tiltraadte sin Provinstourné, hørte der til Driftsomkostningerne ogsaa 1000 Aftryk af »Drømmebilleder«. De havde kostet ham syv Rdl., og der er her ikke Tale om den ikke sædvanlige Kolportage af Musikalier, men om Teksten, der hvert Sted solgtes ved Indgangen. Denne Tekst repræsenterer da ogsaa paa hele Rejsen en beskeden men sikker Indtægt. Da han det følgende Aar rejser i Hertugdømmerne sælges den baade i danske og tyske Eksemplarer. Da denne Fantasi rummer saa uensartede Bestanddele som Vals, Korral, Galop, Marsch osv., kan det sikkert nu have sin Interesse at se det Program, paa hvilket vore Forfædre levede, men som i Tidens Løb gled umærkeligt ud af Bevidstheden. Det lød som følger:

»Drømme-Billeder«

(Phantasie af Lumbye)

Pigen hviler i Slummer sød;
 Solen stiger med Purpurglød,
 Sender sit stærke, straalende Skin,
 Farver den Skjønnes blege Kind.
 Sødt Hjertet bevæges i Drømme.

Alt, hvad hende var kjært i Liv,
 Trylles nu frem til flygtigt Bliv,
 Viser sig snart med glimrende Pragt,
 Vexler igjen ved Tankens Magt.
 Sødt Hjertet bevæges i Drømme.

Først hun tænker sig fjernt fra Stad,
 Vandrer paa Engen, fro og glad,
 Bindende Krands og hører med Fryd
 Fløitens hulde, tryllende Lyd.
 Sødt Hjertet bevæges i Drømme.

Derpaa skuer hun pragtfuld Hal,
 Herrer og Damer ile til Bal.
 Muntert hun svinger i Dandsen omkring,
 Foden bevinget, i hvirvlende Ring.
 Sødt Hjertet bevæges i Drømme.

Dandsen forsvinder — Klokkernes Klang
 Kalder til Kirken, til Bøn og Sang.
 Orgelet toner saa underligt tyst,
 Barmen sig hæver i salig Lyst.
 Sødt Hjertet bevæges i Drømme.

Drømmen vexler — med Tankens Flugt
 Føres kun snelt over Sund og Bugt.
 Steiermarks Bjerge kneise mod Skye,
 Citharen klinger i Rankens Lye.
 Sødt Hjertet bevæges i Drømme.

Tonerne døe — hun skuer den Ven,
 Hjertet har kaaret — til Kampen hen
 Drager han nu, med Bøn om Held
 Vinker han hende sit Livs Farvel.
 Tungt Hjertet bevæges i Drømme.

Alting forvirres — Pigens Bryst
 Rummer ei Smerten. Haabets Røst
 Raaber: fat Mod, Du har kun drømt! —
 Pigen vaagner og sukker ømt:
 Hvor Hjertet bevæges i Drømme.

Det er ingen Prøve paa klassisk Guldalderpoesi, men Meningen var jo god nok. Bag de mysteriøse Tal 3. 13. skjuler sig iøvrigt en af Lumbyes ivrigste Beundrere, der gennem en anselig Aarrække var Stamgæst i Tivoli, nemlig cand. juris Carl Nielsen, Revisor i Rentekammeret, den samme, Lumbye tidligere havde tilegnet sin »Bellmanns Fest på Djurgården«, i mange Aar en kendt Skikkelse overalt, hvor Navnet Lumbye var Midtpunktet. Han var en Halvbroder til den bekendte Skuespiller ved det kgl. Teater, Instruktør N. P. Nielsen, og var i det praktiske Liv for Lumbye, hvad Lincke var for ham i Orkestret. Overalt fulgte han ham som hans højre Haand, selv paa hans Udenlandsrejser, hvor han fungerede som en Slags Tolk og Impressario for Vennen.

Endnu inden Aaret randt ud, skrev Lumbye forøvrigt en ny Fantasi, der var tænkt som et Sidestykke til »Drømmebilleder«. Det var den saakaldte »Taagebilleder«. Det kan dog ikke siges, at denne opnaaede en lignende Popularitet. Forøvrigt havde den heller ikke de samme indre Egenskaber. Lumbye har selv haft en Fornemmelse heraf, idet han snart efter omarbejdede den, uden at dette dog medførte, at den kom op paa Siden af »Drømmebilleder«.

Det er en smuk og afgørende Udvikling, der lader sig paaavise i Lumbyes langt over hundrede Danse, der ligger forud for »Drømmebilleder«. Det stærkt individuelle i hans Behandling af Wienerstilen havde allerede forlængst gjort sig gældende. Havde han fra denne tilegnet sig de fremherskende Synkoper, de skæmtende Pikanterier og flot svungne Linjer, bæres hans Melodier til Gengæld af en bredere Rytme, jævne kærnedanske Temaer og et Gemyt, der i mangt og meget er bundforskelligt fra Wienernes. Der var hos ham kun lidet af den indeksercerede Komponist men saa meget mere af den fødte Musiker. Det kan da næppe undre, at adskilligt ikke kunde staa for

Kritik fra et rigoristisk akademisk Standpunkt. »At der forresten i Dandse, der ere opkaldte efter Zigeunere, Sylphider og lignende Djævelskab ogsaa findes Hærskarer af uopløste Sextimer, Quint- og Octav Paralleller og deslige »diaboli in musica« er ganske i sin Orden«, hedder det med nogen Overdrivelse hos Levin i den tidligere nævnte Anmeldelse i »Dagen«. Men man oversaa let, at naar Lumbye, der udelukkende skrev paa Instinkt, saaledes fulgte dette udenfor de afstukne Rammer, saa var dermed ofte i hans ejendommelige Vendinger indvundet nyt Land af umiskendelig og ofte langt ud over Dansemusiken rækkende musikalsk Værdi.

Ser man paa hans festlige Introduktioner, der ofte røber et inderligt Slægtskab med den pompøse militære Marschstil, eller paa hans morsomme Cadencer som f. Eks. den i Introduktionen til »Veemod Valsen«, staar det hurtigt En klart, at man gennem Klaverarrangementerne kun faar et fattigt Indtryk af, hvorledes de Lumbyeske Melodier i Virkeligheden klinger. Lumbye havde i de yngre Aar en glimrende Evne til at instrumentere sine Kompositioner. Det var først i de senere Aar, han overlod Lincke og delvis Lanzky en væsentlig Del af dette Arbejde. Han gnistrer af geniale Paafund, og tillige havde han en vis Forkærlighed for at udtrykke en elegisk eller lignende Stemning, der kunde dukke op midt i den vildeste Kehraus, ved et eller andet sjældnere benyttet Instrument for gennem denne Kontrastvirkning at meddele sine Arbejder den stærkt romantisk paavirkede Patina, der klæder hans Kompositioner saa godt, og som ofte markerer det særlig Lumbyeske og særlig danske i hans Virksomhed indenfor den internationale af Musikens Grene. Dette gør sig naturligvis i ikke ringere Grad gældende ved hans Fantasier, hvor det elegiske og idylliske selvfølgelig faar størst Raaderum. Her i »Drømmebilleder« er han denne Tradition tro. Saadanne Instrumenter forekommer

nemlig allerede paa et tidligt Tidspunkt i hans Kompositionsvirksomhed. Allerede da han i bevidst Efterligning af Strauss skrev sine to »Klokke Galopper« og forøvrigt ogsaa »Danmarks Valsen«, lagde han Grunden til sin hyppige Benyttelse af dette Hjælpemiddel. Senere har han mangfoldige Gange gjort Brug deraf. Saaledes i »Erindring om Hjemmet Galop«, »Britta Polka« etc. Et andet sjældnere anvendt Instrument var Flageolet. Det kom allerede et Par Aar før dette Tidspunkt til virkningsfuld Anvendelse hos ham f. Eks. i »Sophie Galoppen«, der har en dengang meget yndet Solo for dette Instrument. At der her i »Drømmebilleder« er Soli for en lang Række Instrumenter, er altsaa Udtryk for en hel Farveskala, men enkelte af disse Farver er ikke helt dagligdags. Den bekendte Cithersolo, afbrudt af Klarinetternes Cadence, har jo utvivlsomt sin Rod i Kallas og de andre Tyrolersangeres Virken, der bragte Bud om Idyllen langt borte fra, fra Steiermarks sne-dækte Bjerge. Citheren kunde og maatte paa dette Tidspunkt ikke virke anderledes end som Idyllen. Forøvrigt har denne Solo spillet en fremtrædende Rolle i den Lumbyeske Familie. Da Georg Lumbye som ganske ung rejste med Faderen, kreerede han dette Parti. Og da Tivoli i 1893 fejrede sit 50-Aars Jubilæum, og Fantasien ved denne Lejlighed under Georg Lumbyes Direktion i sjælden Grad medvirkede til at genkalde Stemningen fra Fyrerne, var det Slægtens næste Generation, Theodor Lumbye, som spillede Cithersoloen. Selve Instrumentet, en ægte Steiermarker, der stammer fra Fyrerne, er endnu i Slægtens Eje. Da denne Komposition senere gik sin Sejrsgang gennem Tyskland, var det mærkeligt nok slet ikke en Cither, der her benyttedes, men derimod det Instrument, vi har set Wolff optræde med paa det kgl. Teater, en Strohfiedel, Træspillet, paa hvilket denne Solo blev udført. I 1867 blev »Drømmebilleder« paa Alléenbergs foredraget paa Glasinstrument

af R. Variali. Men i denne Fantasi forekommer ogsaa et andet Instrument, som ganske vist i andre af hans Kompositioner spiller en langt større Rolle. Det er den nu lidet kendte Czakan, en Art Stokfløjte, der i første Halvdel af det nittende Aarhundrede blev noget anvendt men hurtigt tabte sig. Her har det kun et Par Takter, men f. Eks. i »Tivoli Gondol Galop« spiller det en fremtrædende Rolle som Solistinstrument. Det blev forresten ogsaa benyttet af Henrik Rung som Led i Akkompagnementet til »Tornernes Flugt«, der opførtes ved hans Koncert netop dette Aar.

Manuskriptet til »Drømmebilleder« er desværre ikke i dansk Eje. Da Fantasien i sin Tid udkom i Tyskland, havde Lumbye sendt det til Breitkopf & Härtel, i hvis Arkiv det endnu beror. Mange Aar senere gjorde Georg Lumbye under et Ophold i Leipzig Forsøg paa at faa det udleveret, men uden Held. Man vilde end ikke for gode Ord og Betaling udlevere det til Sønnen af den danske Mester. Dette er mere end noget andet et Vidnesbyrd om, hvilken Betydning man tillægger denne Komposition indenfor dens Omraade i det nittende Aarhundredes Musikhistorie. I Tyskland var den overordentlig yndet. Da B. Bilse i en noget senere Tid gav Koncerter i Berlin, navnlig i »Concerthaus« i Leipzigerstrasse, maatte han hyppigt sætte den paa Programmet. Og hos Breitkopf & Härtel er den udkommen i 11 forskellige Udgaver, deriblandt en for Bandonneon. I 1851, Aaret efter Lumbyes eget Ophold i Ruslands Hovedstad, blev denne Orkesterfantasi paa et af St. Petersborgs Teatre opført som Melodrama og udført af to Damer og flere Bipersoner. Ogsaa i denne Form vakte den stormende Bifald. Det kan tilføjes, at der blandt den yngre Strauss' Efterladenskaber ogsaa fandtes nogle Fantasistykker for stort Orkester, der bærer Navnet »Traumbilder«.

UDE OG HJEMME

Lumbye skjulte ikke undseligt sit Held for Omverdenen. Tværtimod! Han mente, det var det rigtigste at komme ud og faa lidt Luft under Vingerne. Tidligere havde han, naar bortses fra en enkelt Koncert i Malmø, hverken alene eller sammen med sit Orkester optraadt udenfor sit Lands Hovedstad. Det var i Straussermusikens Hjemland Wiener Orkestrenes Talrighed, der tvang forskellige Selskaber til at søge andetsteds hen. Wienerkomponisterne selv fulgte efter for at høste Lavrbærrene. Steiermarkerne havde været en saadan Udløber. I slet saa stor Stil optraadte vore hjemlige Straussere endnu ikke. Men Lumbye selv skulde dog ude i den store Verden formaa at gøre sig gældende i ikke meget ringere Grad end i sit Hjemland.

Paa den første Udenlandsrejse skulde han være alene. Impulsen til den kom udefra. Som bekendt fandt Ønsker og Anker fra Tivolis Gæster deres naturlige Afløb i »Tivoli Avisen«. Hertil fandt de Vejen paa følgende Maade. Blandt Tivolis utallige Bygninger rummede Bazaren det mest brogede Indhold, ligefra Capozzis Restaurant og Firmenichs Konditori til Udsalg af Konkylier og Galejsslavernes Arbejder. Men heri var ogsaa installeret »Officinet«, det lille Trykkeri, hvori »Tivoli Avisen« blev fremstillet og derefter frisktrykt solgt blandt Publikum. Som særligt Attribut til Officinet var anbragt det saakaldte »Løvehoved«, i hvis Gab anonyme Bidrag til »Tivoli Avisen« kunde henlægges. Og det blev flittigt benyttet. Blandt de ad denne Vej indkomne Bidrag var da ogsaa en skønne Dag intet mindre end en

Kritik af Lumbye og hans Orkester. Det var undertegnet »Straussianer« og tog forøvrigt Bladet fra Munden. Indsenderen var en flittig Gæst i Tivoli for de Straussiske Valses Skyld, der sprudler af Liv og Lystighed, og gennem hvilke der tillige ofte ogsaa gaar en egen romantisk Tone. Men det var ikke blot Wienerne, han satte Pris paa. Ogsaa Lumbye holdt han af. Det var jo ham, der havde stiftet vort eneste Strausserorkester. Men det var stor Skade, mente han, at denne talentfulde Musiker ikke havde hørt Strauss selv. Man mærkede altfor meget, det var Steiermarkerne, han havde taget til Mønster. Der manglede nogen Delicatsse. En idelig Jagen afsted, enten det saa er en Vals eller Galop. Men Tempoet er altfor vigtigt, og uden omhyggelig Nuancering gaar Duften tabt. Lumbye skulde blot høre Strauss med sit Orkester spille sin dejlige »Loreley-Rhein-Klänge«, og han vilde forstaa den ganske anderledes. Han vilde i det Hele taget indlægge sig større Fortjeneste, naar han lagde lidt mindre Vægt paa Hurtigheden og lidt mere paa det delicate i Udførelsen. Forøvrigt synes denne Paastand ikke at have været ganske i Overensstemmelse med Virkeligheden. Ialfald fremhæves det udtrykkelig i »Hamburger Freischütz« ved Strauss' Besøg i Hansestaden i 1836, at han »nach Wiener interessanter Weise seine Tempi etwas schnell nimmt«. Sammenholdt med den københavnske Presses tidligere anførte Udtalelser om Lumbye og Steiermarkerne har der altsaa næppe paa dette Punkt været synderlig Forskel paa den wienske og den nordiske Strauss. Den yngre Strauss derimod yndede et langsommere Tempo, men dette hænger sammen med en langt mere moderne Opfattelse af Valsen, af hvilken han endog endnu saa sent som i 1889 paatænkte en indgribende Reform.

Man mærker gennem de anførte Linjer Genrens Børnesygdomme. Som det desværre ofte gaar ogsaa den Dag i

Dag, var Indtrykket af Wienerkomponisterne altfor meget det, at det var Dansemusik, og dog dyrkedes Genren af Lumbye som ren Underholdningsmusik. Stemmer af denne Art var meget sjældne. Regelen var tværtimod den, at man strømmede over af Lovtaler over Lumbye og hans Orkester. Som Udtryk for disse Røster var naturligvis »Tivoli Avisen« selv den ivrigste. »Den nye Amphions-Lyre« hedder det stedse, naar Lumbyes Musik var paa Tale.

Lumbye har dog sikkert næppe selv været utilfreds med den omtalte Straussianer. Thi hans Bemærkninger rummede en Sandhed, som ingen mindre end Lumbye kunde være blind for. Han savnede personligt Kendskab til Wienerne og deres Stil. Hans Kompositioner, der var danske og blev danske, trængte ikke til fremmed Fernis, derimod vel Dirigenten. Dette gav da Anledning til Lumbyes første Rejse udenlands. Det lykkedes ham ved Christian den Ottendes Velvilje at opnaa offentlig Understøttelse til en saadan, og ved Vintertide, i November 1844, brød han op. Forinden fandt han dog Lejlighed til at tage Afsked med sit trofaste Publikum ved en Koncert à la Strauss i Christiansborg Slots Ridehus. Her lød »Veemod Valsen«, og her hørte man den i Dagens Anledning komponerede Vals »Farvel til Kjøbenhavn« og den ny »Pariser Mode Polka« samt talrige andre Lumbyere som bl. a. »Johanne Louise Valsen«, »Fontaine Valsen«, »Flora Fest Galoppen« o. fl. og naturligvis »Telegraph Galoppen« for to Orkestre. Men selv efter Mesterens Afrejse holdt hans Orkester sammen. Ved kgl. Kammersangerinde Mad. Simonsens Koncert i Ridehuset med Understøttelse af Italienerne bestredes Intermezzoet med Straussermusikken af det Lumbyeske Selskab. Mulig har det været dirigeret af Lincke, derimod næppe af Sperati, som ogsaa medvirkede. Og var Lumbye selv borte, saa lød hans Melodier endnu. Ikke mindst paa det kgl. Teater, hvor Bournonville og Jfr. Fjeldsted, den senere

Mad. Kellermann, dansede »Hamborger Dans«, en Pas de deux i Vierländer Karakter, til hvilken Lumbye havde skrevet Musikken. Ogsaa til et af Solodanser Lefebvre komponeret Divertissement »La Lithuanienne«, som opførtes omtrent samtidig, og som dansedes af Jfr. Augusta Nielsen, den anden af Publikums Yndlingsdanserinder, havde Lumbye været den musikalske Medarbejder. Danserinden udfoldede heri megen Ynde og vakte meget Bifald. »Nyt Aftenblad« udtalte Ønsket om oftere at se hende i Karakterdansen, et Fag, hun her for første Gang havde Lejlighed til at vise sig i. Da hun senere sammen med Lefebvre gæstede Tyskland, var »La Lithuanienne« et af hendes Glansnumre. Et bekendt Farvelitografi bringer endnu til vor Tid Bud om hendes Triumf heri. Ogsaa i Carstensen's »Dansk Album for Litteratur og Kunst« findes hun for-eviget i dette Parti. Saaledes lykkedes det Lumbye at imødekomme saavel Fjeldstedianerne som Nielsenianerne, de to Fraktioner af Publikum, som det derimod i høj Grad kneb for Bournonville samtidig at stille tilfreds. Skandalen i 1841 skyldtes jo netop, at han i Aubers Opera »Brama og Bajaderen« havde bestræbt sig for at skifte Sol og Vind lige mellem de to udmærkede Solodanserinder, der udførte de to Bajaderers Partier. Augusta Nielsen sluttede sig dog efterhaanden mere og mere til Lefebvre og trak sig i Slutningen af Fyrreerne helt ud af Teaterlivet.

Vejen gik nu til Paris. Lumbye begav sig velrustet paa Rejsen. Talrige og udmærkede Melodier havde han bag sig, dem, Pariserne nu skulde lære at bøje sig for. Og hvad han ikke havde i sin Vadsæk, havde han i Hovedet. Det blev da heller ikke saa faa nye Ting af ham, der skulde se Dagens Lys under Rejsen. Og alle er de Genskin af de nye Billeder, der oprulledes for hans Øjne.

De Verdensstæder, han besøgte, var allerede hjemsogte af de store Stjerner paa Dansemusikens Himmel. Det

maatte altsaa være dobbelt vanskeligt for den unge, herude ukendte, Musiker fra det kolde Nord at gøre sig gældende blot saa meget, at man fik Øje paa ham. I Paris beklædte Musard Herskertronen, den, han faa Aar i Forvejen kortvarig havde maattet dele med Strauss. Og vel var det endnu væsentlig Kvadriller o. lgn. af ham selv, Tolbecque o. fl., der lød, men Wienervalsen havde faaet Fodfæste, og det var som Repræsentant for denne, Lumbye gjorde sin Entré i Seinestaden. Nogle Maaneder tidligere var der i den uhyre Bygning, der samme Aar havde været benyttet til den store Industriudstilling i Paris, været afholdt en stor Musikfest under Ledelse af Berlioz, og ved den havde en hel Dag været viet Mode-Ouverturer, Straussiske Valse, Kvadriller, Polkaer og Galopper. Den naaede han jo desværre ikke at komme med til. Nu maatte han altsaa staa paa egne Ben. Fremmed og overfor et vildfremmed Orkester og Ansigt til Ansigt med et forvænt Publikum og en skarp Kritik var hans Vilkaar alt andet end gunstige. Men han tog fat med frejdigt Sind og godt Humør, de Egenskaber, der Livet igennem blev hans sikreste Følgesvende.

Han havde over al Forventning Heldet med sig. Kritiken strømmede over af Ros, og Pariserne strømmede til i Hobetal. Selv Berlioz, der ingenlunde havde Navn som nogen overbærende Smagsdommer, skrev en overordentlig velvillig Feuilleton i »Journal des Débats« om Lumbye, den nordiske Strauss. »Hr. Lumbye«, siger han »rejser for Tiden for at gøre sine Kompositioner bekendte. Den Virkning, de her har frembragt, kan kun forøge Komponistens Anseelse. Hr. Lumbye er dansk, han vender nu tilbage til København, hvorfra hans Landsmænd sandsynligvis næppe vil lade ham slippe. Hans Valse er ikke alene tiltrækkende og smukke men tillige velskrevne og godt instrumenterede, uden overdreven Larm, uden Effekjtjageri og

Charlataneri.« Man mærker her, hvor Skoen trykkede de franske Dansekomponister. Af Interesse er ligeledes Berlioz's Udtalelser om hans Instrumentation. Nogen mere kompetent Dommer i denne Henseende kunde ikke paa dette Tidspunkt opdrives. I samme Retning faldt der Udtalelser i »Le Ménestrel«, »Revue et Gazette musicale« etc. Selv brugte Lumbye sine Øjne og Øren, og naturligvis drog han Nytte af Opholdet her i Kvadrillernes Hovedlejr til med Iver at studere denne Form.

Efter dette Held tog han Tyren ved Hornene og satte Kursen lige efter Wien, Hovedsædet for det ypperste, Tiden havde at byde paa af Dansemusik, Lanners og Straussernes faste Borg. Var Publikum forvænt nogetsteds, maatte det være her. Her hjalp ingen Behændighedskunster, her maatte Kortene paa Bordet, her var alle i Stand til at se ham paa Fingrene. Men hans Samvittighed var ren. Hvad han havde skrevet, var sagt af et ærligt Hjærte. Han lod derfor staa til. Det var paa et af Byens største Teatre, de Lumbyeske Kompositioner fremførtes for Wienerne. Den ældre Strauss og hans Orkester beredte sig til at give dem en varm Modtagelse, men Publikums velvillige Holdning og de fremmede Melodiers egne indre Egenskaber vendte hurtigt Stemningen hos hans Avindsmænd, og da man naaede til »La Résignation Valsen«, klappede Strauss selv som en begejstret. Var Publikum en Skare af Kendere, var Kritiken ikke mindre sagkyndig. Netop derfor havde Wienerpressens velvillige Holdning saa stor Betydning for Lumbyes Prestige ude i Evropa. Der hidsættes her nogle Udtalelser af Ad. Bäuerles »Ill. Wiener Theaterzeitung« om Lumbye, der i Spidsen for Leopoldstädterteatrets Orkester lod sine egne Melodier klinge. »Ogsaa i Wien har denne Nordens Strauss alt erhvervet sig en lignende Udmærkelse (som i Paris), og hans paa Leopoldstadt Teatret udførte Tonepjecer »Schiffahrerweisen« (Tivoli Gondol Galop), »Resignation« (Veemod)

og »Le Souvenir de Paris« blev ikke blot af det temmelig fulde Hus modtagne med meget Bifald men maatte samtlige paa almindeligt Forlangende gives da capo. De uimodsigelige, selv i Frankrig anerkendte, Fortrin, der udmærkede disse Dansebetvingere, er Originalitet i Inventionen og en effektiv livlig Gennemførelse, som aabenbarer sig i overraskende Overgange, yndige, delikate Nuanceringer og en melodisk eller elektriserende Instrumentation. Fyrig Kraft og gemytlig Varme er de afvekslende Pulsslæg i disse tre Numre, blandt hvilke »Resignation« bærer Prisen og uden Tvivl ved Balsalonens snarlige Genaabning vil yde et kærkomment Bidrag til Danseglædernes Oplivelse.« Her som andetsteds under hans Rejse fødte Glæden over Helted nye Melodier. »Donau Blumen Quadrille« var en Cadeau til det glade Wien. Endnu større Begejstring vakte den friske og melodiose Vals »Erinnerung an Wien«.

Efter saadanne Resultater kunde Lumbye nu paa Hjemvejen med Sindsro fremstille sig for det berlinske Publikum. Hans Ry var løbet forud for ham, og da han ankom til Preussens Hovedstad, blev han straks engageret til at dirigere nogle Orkesterkoncerter i »Kroll's Wintergarten«. Denne Vinterhave var aabnet i Februar 1844. Lokalet var baade udvendig og indvendig et sandt Féslot men paa den Tid for stort for Berlin. Det rummede Plads for 6000 Personer, men paa Aabningsdagen var der kun 2800. Det havde kostet 200,000 Thaler, og den aarlige Drift krævede 25,000 Th. Det hørte heller ikke til de billige Forlystelser. Entréen beløb sig til en Thaler. Festerne der var store og pragtfulde. Særligt Ry gik der af en saakaldt »italiensk Nat« i Juni 1844. Det var da ogsaa her, Lumbyes Dansemelodier skulde samle Berlinerne i oprigtig Beundring. Og saa maa man endda erindre, at Størsteparten af de straalende Melodier, vi nutildags anser for hans bedste, paa dette Tidspunkt endnu ikke var komne til Eksistens.

»Berliner Figaro« udbryder i sit Blomstersprog: »En ny Valsefyrste. Jeg læser Glæden i mine smukke Læserinders Aasyn. Er det muligt! En ny Strauss, Lanner eller Labitzky. Ja, mine Skønne, Kløverbladet er igen komplet.

H. C. Lumbye.
Efter Litografi ca. 1850.

Lanner est mort! vive Lumbye!« Ikke mindre smigrende udtaler »Berlinische Zeitung« sig: »Vi hørte to af Komponistens Danse, hvilke han har kaldt »Resignation Walzer« og »Eine Sommernacht in Dänemark« (En Sommernat paa Møens Klint). Den førstnævnte er fuld af gratiøs Opfindelse og pikante Vendinger, Instrumentationen er velklingende, elegant; især har Komponisten behandlet Fløjten og Klokkespillet paa en ejendommelig Maade. Naar man engang skriver i denne Genre, saa behøver de Bedste ikke at skamme sig ved dette Produkt. Endnu rigere i Opfindelse forekommer »Sommernatten« os osv.«. »Den kgl. danske Musikdirektør«, som »Berlinische Nachrichten« kaldte ham,

hævdede med Glans sin Stilling som Lanners Efterfølger. Selv Generalmusikdirector Meyerbeer opmuntrede ham med Bifaldsytringer. Og til det sidste fulgte Heldet ham, da han endelig med Hamborg som sidste Station satte Kursen hjemefter.

Bedækket med Hæder og med den liflig Lyd af Verdensbyernes Bifaldslarm endnu i Øret satte han omsider paany Foden paa den hjemlige Jord, hvor Vennerne og Publikum modtog ham med aabne Arme. Han naaede lige hjem, til Tivoli skulde lukke op. Rigtignok hed det sig længe forinden hans Tilbagekomst, at han og hans Selskab denne Sæson havde taget Engagement paa Vandkuranstalten ved Klampenborg, men det var kun et af de sædvanlige Rygter, der havde til Opgave at skabe Uro blandt Tivoli Aktionærerne. »Berlingske Tidende« skyndte sig da ogsaa at dementere Rygtet, og faa Dage efter, den 10. Maj 1845, stod da Lumbye paany i København, hvor Tivoli Aktierne atter gik i Vejret, og den ny Sæson tog sin Begyndelse i Fryd og Gammen. Under levende Tilslutning præsenterede han Rejsens Melodiudbytte for sine Bysbørn, hvem han desuden hilste med en ny Vals »Hilsen til Hjemmet«, en Pendant til den tidligere »Farvel til Kjøbenhavn«. Situationen var reddet til stor Ærgrelse for Modstanderne med »Corsaren« i Spidsen, hvilken sidste i en »Tivoli Actionairernes Høisang« ikke undlod onskabsfuldt at konstatere, at »Tivoli er nyfødt, Pappegøiernes Røst er hørt i Burene, og Abekattens Skrig lyde over Alfehaven, og Lumbye er kommen hjem med Overskjæg«.

I denne Sæson, det store Studentermødes, var det, Tivoli blandt sine celebre Besøgende kunde tælle Kong Friedrich Wilhelm af Preussen, som her hentede Idéen til en lignende Anstalt i Berlin. Efter hans Tilbagekomst fik Agent Kroll, Indehaveren af den Krollske Wintergarten, ogsaa Privilegium paa et Etablissement i Tivolis Stil. Endnu

saa sent som i September 1846 opholdt Kroll sig personlig i København for at gøre sig bekendt med Tivoli. I Aviserne forlød det, at han stod i Underhandlinger med Carstensen om dennes Assistance ved et lignende Anlæg i Berlin. Saavidt vides dog uden Resultat. Men Berlin var nu engang ikke København. Menneskene var andre, og det lykkedes ingensinde at skabe det Folkeliv, som var Tivolis inderste Hemmelighed. Berlinerne var for stive, de forstod slet ikke, at de skulde agere med, at de var en Faktor af allerførste Rang, hvis Carstensens Tivoli skulde omplantes.

Krolls Etablissement blev altsaa aldrig noget Tivoli, men derimod blev hans Wintergarten vel det yndede Koncert- og Ballokale, det længe havde tegnet til. Da Vinteren kom, og Lumbye paany følte Udvé, var det netop dette Etablissement, der skulde holde ham fast hele den lange Vinter igennem. Lumbye havde i Tivoli haft en fortræffelig Sæson. Det var i denne, »Champagne Galoppen« blev til. Senere skrev han bl. a. den yndede »Guillemette Louise Vals«, og da han den 19. Oktober holder Afskedskoncert, hylder han paany en af sine store Samtidige. Netop fra dette Aar skriver sig den Skik, der trofast fulgtes gennem de mange Aar, at Lumbye fik tilstaaet en Beneficeaften af Tivoli, naar Sæsonen var forbi. Og til den gemte han altid en og anden Nyhed, der dette Aar var helliget et af de Navne, der i disse Aar efterlod det dybeste Indtryk hos Publikum, Jenny Lind. Den svenske Nattergal, der forgæves havde søgt at gøre sig gældende saavel i sit Hjemland som i Paris, hvor hun nød godt af Garcias Undervisning, kom omsider i Efteraaret 1843 paa sit første Besøg til Danmarks Hovedstad. Hun kom dengang med et endnu ukendt Navn og optraadte som Gæst i »Robert af Normandiet«. Her slog hun pludseligt igennem. Ude i Europa vandt hun fra nu af Guld og Ære, og da hun i 1845 vendte

tilbage til København, var det efter at have lagt den evropæiske Musikverden for sin Fod. Havde hun under sit første Besøg vakt udelt Bifald, rejste der sig nu, da hun optraadte i »Norma« og »Regimentets Datter«, sande Begejstringsstorme. Det var hine Dage, da disse to Operaer, som Bournonville fortæller, bragte Folk til at vaage hele Nætter udenfor Teatret for at erholde Adgang til næste Aftens Kunstnydelse, og da Ridehuset var forandret til et Tempel for en Nations uskrømtede Velvilje og Beundring. »Souvenirs de Jenny Lind« var da Lumbyes Bidrag til den almindelige Hyldest af den uforlignelige Sangerinde, en Vals, der i sine indsmigrende Motiver skulde give et Billede af hendes højtprieste »Elskelighed«. Jenny Lind havde forøvrigt blandt sine mange Talenter ogsaa den at kunne skrive Danse. I Samtidens musikalske Lejebibliotekskataloger findes saaledes tre stærkt efterspurgte Danse af hende, en Polska, en Polka og en Galop.

Efter denne Tribut til Tidens Afgud tog nu Lumbye paany Vejen til Kroll. Aaret i Forvejen havde han jo her høstet saa stort Bifald, at han kunde vente en udmærket Modtagelse. Men denne Gang var Vilkaarene noget haardere. Strauss havde nemlig just paa det Tidspunkt, Lumbye genser Spreestaden, afsluttet en Række Koncerter, der havde sat Berlin i Ekstase. Det var dengang, Rygtet gik, at Gungl havde trukket sig tilbage til Breslau, saalænge Strauss-begejstringen stod paa, skønt han ellers ikke just led af Mangel paa Selvtillid. Og Strauss havde forfulgt sin Sejr til det yderste, til Frygten for Berlinernes Overmættelse drev ham videre til friskere Valpladse. Saaledes var Forholdene, da Lumbye kom for at tage det Herskersæde i Besiddelse, som Valsekongen lige havde forladt. Tanken var ikke fri for at være dumdristig, men Lumbye kendte sin Styrke. Og hans Mod høstede Sejrens Løn. Selv Berlins fineste Musikkritikere holdt sig ikke for gode til

at høre hans Koncerter og ødsle paa dem de stærkeste Lovord.

Den toneangivende Kritiker i Berlin var paa dette Tidspunkt Ludwig Rellstab, som en Snes Aar tidligere havde svunget sig i Vejret ved et Skrift, der ubarmhjærtigt latterliggjorde den sanseløse

Begejstring hos Berlinerne, da Henriette

Sontag optraadte paa

Königstädterteatret, en

Spas, der forøvrigt ind-

bragte ham tre Maa-

neders Fæstningsarrest

i Spandau. Efter Fejden

mod Spontini havde

han stiftet et musikalsk

Tidsskrift »Iris«, i hvil-

ket han i 1841 havde

givet Weyse en saare

ublid Medfart i Anled-

ning af dennes »Flori-

bella«. Paa denne Tid

havde han tillige skre-

vet en Tragedie »Franz

v. Sickingen«, der faldt igennem i Berlin, men som senere

blev opført med Musik og Kor, fordi den saaledes udstyret

ikke »turde« gøre Fiasko. En Dr. Sommer i Berlin rettede

i en Brochure et Angreb paa ham i Anledning af hans

Kritik over Moriani, en forøvrigt meget arrogant Tenor,

men som Redaktør og Medarbejder ved »Vossische Zeitung«,

havde han forstaaet at gøre sig gældende i den Grad, at

han faktisk holdt Berlinerkritiken i sin Haand.

Allerede efter Lumbyes første Koncert i det Krollske

Etablissement skrev han saaledes om den danske Kompo-

Etikke.

„Lumbye er truffen sammen med Rabigky i Berlin.“
(»Teaterbladet.«)

Efter »Corsaren«.

nist: »Næppe er de liflige Dansemelodier forstummede, hvormed Hr. Kapelmester Strauss henrev Tusinder af Tilhørere i Krolls Lokale, saa lyder der allerede igen nye, ligesaa yndige Toner. Hr. Musikdirektør Lumbye fra København, som allerede i afvigte Sommer for en talrig Tilhørerkreds godtgjorde sit Talent iblandt os som Komponist og Danseorkestrets Dirigent, indtager den berømte wienske Kunstners Plads. Vi maa gentage vor alt i Sommer udtalte Mening, at hans Kompositioner i denne Retning er fulde af overraskende Tanker, ejendommeligt melodisk Opfindelse og Renhed og Ejendommelighed i Instrumentationen. Saavel Valsen »Souvenir de Jenny Lind«, i Særdeleshed Violoncellens melodiske Satser i Slutningen, som den rigtignok om Mendelsohns Ouverture til »Sommernatsdrømmen« mindende, men dog med fuldkommen Selvstændighed i Opfindelsen udarbejdede, Galop »En Sommernat paa Møens Klint« vidnede herom. De blev hørte med det mest levende Bifald, uagtet de Tilstedeværendes Antal paa Grund af det meget slette Vejr kun var ringe. Men der er ingen Tvivl om, at Trylleklokkerne, som Hr. Lumbye saa heldigt forstaar at benytte i Orkestret vil være af større Virkning i de følgende Dage. Vi antager i det mindste, at han er den vanskelige Opgave, at være Strauss' Efterfølger paa den samme Kampplads, voksen«.

Men det var ikke blot Kritiken, der ødslede Ros paa ham og understregede hans ærefulde Hævden sig ved Siden af Strauss. Ogsaa hans Kolleger og Konkurrenter gjorde det, og det med Labitzky og Gungl i Spidsen. I det Hele taget blev Skandinaver paa de Tider overordentlig vel modtagne i Berlin. Jenny Lind fik saaledes en storslaaet Modtagelse. Og det samme gælder, trods de gryende nationale Modsætninger, i ikke ringere Grad de Danske. Gades Ry var her ikke mindre end i Leipzig, og H. C. Andersen blev endog bedt til Taffel hos Preusserkongen og dekoreret med

den røde Ørns tredje Klasse. Dette hændte vel ikke Lumbye, men til Gengæld fandt han altid i Berlin saa god Sangbund, at Orkestret endog engang forærede ham en Taktstok med samtlige Medlemmers Navne indgraverede, og ved den efterfølgende Fest afsang man en Sang til hans Ære. Et Bekendtskab, han her stiftede, og som ikke blev uden Betydning for ham og københavnsk Musikliv, var med Kunstnerfamilien Hartmann, hvis Medlemmer senere fulgte ham til Danmark. Mest kendt af denne Familie var Violoncellisten Gustav Hartmann og den senere til det kgl. Teater knyttede Sanger Franz Hartmann. Ogsaa Maleren Leopold Hartmann, hvis Billede af Lumbye saas paa Foraarsudstillingen i 1861, var blandt disse, men stærkest Indtryk paa Lumbye gjorde dog Søsteren Amélie, der dengang var Sangerinde, og hvem han helligede en af sine allerdejlige Valse »Amélie Valsen«, der saa Dagens Lys i Berlin. Men denne Melodi var langt fra den eneste, der blev til under dette temmelig langvarige Ophold ved Spree. En anden yndet Vals fra denne Tid er »Krolls Ballklänge« samt hans Afskedshilsen »Mein Lebewohl an Berlin«.

Med disse og den ny »Reunion Galop« hilser han sine Byesbørn ved en Koncert i Ridehuset, da han vender hjem. Et Par Uger senere aabnes Tivoli Sæsonen 1846. Trods den Lykke, han havde gjort i Udlandet, var det dog her i Koncertsalen, han var paa sin rette Plads. Man glædede sig over hans Held i det Fremmede men mest dog over paany at have ham i sin Midte. »Kjøbenhavns Charivari« havde dog en drilsk Hentydning til ham i Anledning af Rejsen. »Lumbye selv«, siger den »som staaer der midt for Indgangen og velsignende spreder Armene ud over Tilhørerne, er et sørgeligt Exempel paa, hvad der kommer af at reise til Udlandet. Forhen talte han det skønneste Danske, man kunde høre af Munden paa nogen Hoboist; da reiser han til Tydskland, opholder sig et halvt Aar i Berlin, og forglemmer ganske sit Modersmaal.« Man kan

ikke forstaa ham. Fr. Bresemann melder sig som Tolk, men forgæves. Lumbye lærte aldrig at tale et ulasteligt Tysk. Et typisk Eksempel paa hans Stil opbevaredes i Erindringen hos Kammeraterne fra den første Tid. Ved et Gilde, hvor en i sin Tid bekendt tysk Musikdirektør var tilstede, havde denne faaet Hæderspladsen ved Lumbyes Side. Da Stemningen var paa sit højeste, henvendte denne pludseligt Ordet til sin tyske Kollega med følgende Vending: »Tyren Sie auch den Kameel so in Deutschland?« Det er vel overflødigt at tilføje, at den Fremmede var et stort Spørgsmaalstegn overfor dette Udslag af Lumbyes Sprogkunst, uden at dette dog fik Indflydelse paa den hjærtelige Stemning. Naar Lumbye rejste, var det altid hans højre Haand, Carl Nielsen, der var den frelsende Engel. Og naar der paa det kgl. Bibliotek bl. a. findes et paa taaleligt Tysk affattet Brev fra Lumbye til Breitkopf & Härtels Forretningsfører, Geissler, er det antagelig ogsaa Carl Nielsen, der er Mester for Formen i dette.

Efter det fornyende Bad i den store Musikby kan det ikke forundre, at Lumbye nu optræder med mindre Sky for de store Musikformer. Dette skyldes naturligvis ikke mindst hans Tillid til sit Orkester, der paa dette Tidspunkt ogsaa var meget tilfredsstillende. Vi har tidligere set hvorledes dettes Besætning var. Og han følte selv, at han fuldtud kunde stole paa sine Folk. Derfor ser vi ham nu vove sig i Kast med Opgaver udover de sædvanlige. Foruden de gængse Overturer, der som Regel var tyske eller italienske, bragte han nu et fornemmere Element ind i Programmet. Det havde Strauss gjort, og det mente Lumbye ogsaa nok, han turde binde an med indenfor rimelige Grænser. Blandt Overturerne træffer man nu saa vægtige Ting som Beethovens »Prometheus« og »Egmont«, Webers »Jubelouverture« og Glucks »Iphigenia paa Tauris« og ikke mindst Gades »Nachklänge nach Ossian«, og det skulde

ikke vare længe, inden Symfonierne stikker Hovedet frem. Dette sidste kom dog, som om det blev listet ind paa Programmet. Det hændte, at Lumbye en skønne Dag satte en enkelt Sats (Finalen) af en Symfoni af Ries paa Programmet. En anden Dag traf man f. Eks. Menuetten, og da Orkestret saaledes efterhaanden havde indstuderet de enkelte Dele, og disse var modtagne uden Knurren af det bredere Publikum, satte han Lørdagen den 13. Juni 1846 hele Symfonien (Nr. 6)

op. Den fyldte hele anden Afdeling. Dermed var den første Symfoni kommen til Opførelse i Tivoli. At man begyndte med Ries har maaske sin Forklaring deri, at denne Komponist var hyppig anvendt i det kgl.

Teater til Mellemakts-

musik. Og i Tivoli havde man den Fornøjelse, at Symfonien virkelig blev nydt og hørt som saadan, medens der i det kgl. Teater lød almindelige Klager over, at Symfonien før Skuespillet og i Mellemakten ikke blev hørt med tilbørlig Opmærksomhed, ligesom dens Navn ikke bekendtgjordes. Efter denne Bresche i det traditionelle Program finder vi snart »Sinfonia« af F. Schubert opført. Den opføres første Gang den 4. August 1846 og gentages derefter fire Gange i samme Sæson. Men imellem disse Ting slyngede sig en Rigdom af nye Melodier af den Lumbyeske Muse. Foruden »Drømmebilleder« lød paa disse Tider »Hamborger Polka«, »Der Günstling Vals« og »Isabella Valsen«, der dog først blev døbt Dagen efter dens Førsteopførelse. Den fik nemlig sit Navn som flere af Lumbyes Danse paa den

»Polacca guerriera«.
Efter »Corsaren«.

Maade, at der ved Koncertsalen var anbragt en lille Urne, hvori de Besøgende kunde nedlægge Forslag til Navn for den nye navnløse Vals. Det Navn, der da blev udtrukket, kom Valsen til at bære. Endvidere hørte man »Araberne«, en Marsch, komponeret til det i Cirkus optrædende 15 Mand stærke Beduiner Selskab Sidi Mohamed ben Zaid, hvem han naturligvis ogsaa helligede en »Beduiner Galop«, »Tivoli Fest Vals«, »Ornithobolaia Galoppen«, der var opkaldt efter det ny Fuglekastespil mellem Rutschbanen og Billard Pavillon, o. m. fl.

Men for Tivoli glemte Lumbye ikke sin Ven Bournonville. Skønt denne sidste ikke i og for sig var en Beundrer af de saakaldte »elegante« Danse, Polacca, Mazurka etc., skrev han dog paa denne Tid en i denne Stil holdt Pas de deux, »Polacca guerriera«, der straks kom op paa det kgl. Teater, hvor den udførtes af Bournonville selv og Jfr. Nielsen. I denne Pas de deux, der var en af de største og smukkeste, man endnu havde set herhjemme, fremstilledes en Scene, hvori en polsk Adelsmand i forskellige smukke plastiske Stillinger tager Afsked med sin Elskede for at drage i Frihedskampen mod Russerne. Hun indvier Krigerens Klinge, og de hvirvler derefter begge for sidste Gang ud i den pragtfulde og lidenskabelige Nationaldans for at døve Afskedens Smerte. Skønt Lumbyes Musik var baade ildnende og karakteristisk, opførtes Divertissementet dog kun faa Gange.

Naar Tivoli Sæsonen var sluttet, hændte det hyppigere, at Lumbye og hans Musikere drog paa Langfart i de danske Provinser. Dette skete saaledes baade i 1846 og 1847 og forøvrigt ogsaa i selve Krigsaaret 1848. Rejserne blev foretagne paa Deling. Deltagerne indskød da hver 8 Rdlr. i Foretagendet som Driftskapital. Den første Rejse gik over Aalborg, Randers, Aarhus, Horsens, Vejle, Fredericia, Odense, Svendborg, Nyborg, Slagelse og Roskilde. Flere Steder, som

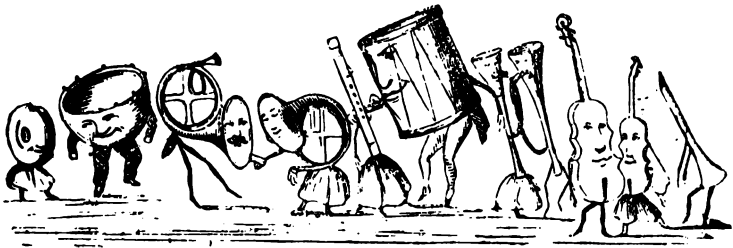
i Aalborg, blev der givet 3 Koncerter, ja i Odense 4. Overalt, hvor man kom frem, var Modtagelsen overordentlig hjærtelig og Begejstringen snart paa Kulminationspunktet. I Jylland hilstes man af en bombastisk Proklamation til Jyderne fra St. St. Blicher, som manede alt Folket til at høre Nordens berømte Tonemester. I »Aarhus Avis« anmeldte han Lumbyes Ankomst saaledes: »Jyder! nu kommer Lumbye med en Skok Musikengle — lytter til! for saadan noget høres ikke ellers, undtagen i Tivoli og Himmerig«. Herfra gik den over i Randers, Horsens o. fl. Aviser og spredtes saaledes over hele Jylland. Blicher selv var en ivrig Beundrer af Lumbye, og de faa Aar af hans Levetid, det var forundt ham at være Vidne til Lumbyes Virksomhed, forsømte han ingen Lejlighed til at komme til København og vise sig paa forreste Række blandt Tilhørerne i Tivolis Koncertsal.

Lumbyes Regnskabsbøger fra denne Tid er endnu bevarede, og det er morsomt at se de Vilkaar, under hvilke en Koncertrejse paa de Tider lod sig iværksætte. Man forstaar da, hvor nødvendigt det var at have en anselig Driftskapital at begynde med. Forud for alt andet maatte man sikre sig Bevillingen, der kostede 16 Rdlr. 5 Mark. En meget vigtig Post var Overfarten med Dampskibet »Iris«, det samme, som i 1843 havde bragt Aalborgenserne i Masse til Tivoli. Den slugte ikke mindre end 96 Rdlr. for de 24 Personer, hvoraf Selskabet bestod. Forøvrigt var det en saa forrygende Storm, da man naaede ud for Helsingør, at Skibet var lige ved at forlise. Hvert Sted maatte man desuden sikre sig en lokal Kraft som Trommeslager. Ikke fordi Medhavelsen af en saadan maatte anses for en urimelig Luksus. Den ældre Allin var jo i denne Henseende Lumbyes trofaste og uundværlige Ledsager. Men det var dengang endnu Skik, at offentlige Bekendtgørelser paa Gader og Torve, ogsaa om Koncerter og Teaterforestillinger, fandt

Sted til Trommen. En anselig Udgiftspost var det hyppige Indkøb af Lys. Det var jo endnu i de Tider, da der ved hver Nodepult i Orkestret var anbragt Stager, hvilket gav dette et Udseende saa forskelligt fra vore Dages. Det var Christiansfelder Formelys. Vokslys brugtes dengang kun i Stadsstuernes Glaslysekroner. Triumftoget tog sin Begyndelse i Aalborg, hvor Koncerterne afholdtes i det nyindrettede Teaterlokale, hvor han viede sine cimbriske Landsmænd en ny Polka »Hilsen til Jydland«. Der var allerede udsolgt Dagen forud for hver Koncert. Et godt Billede af disse Afteners Forløb haves i en Anmeldelse i Brevform i »Aalborg Borgerven«. »Lumbye svingede sin Tryllestav, og Tonerne bølgede og gyngede os paa Poesiens billedskiftende Hav; Strengene svingede og Hornene blæste os ind i den syvende Himmel. Hjerterne vuggedes i søde Drømme, de brændte og sukkede, de fik Ro og Trøst, de hoppede og dandsede; ja, Intet har i lang Tid sat vore Provindshjerter i saa livlig en Bevægelse som dette de kjøbenhavnske Musers Besøg. Men Bevægelsen forplantedes endog til Fødderne. Jeg havde min Plads i en af Logerne, og hver Gang Tonerne bruste en stormende Gallopade, mærkede jeg en Rysten i hele Galleriet, som foraarsagedes af Føddernes Utaalmodighed. Mig er Musikken ogsaa gaet i Hovedet; thi jeg er bleven baade poetisk og vittig, mærker Du nok. Men for at tale uden Poesi og Vittighed: Lumbyes Selskab afgiver et af de fortrinligste Orchestre, jeg har hørt. Den overordentlige Præcision, det beundringsværdige Sømmespil og Foredrag, og den hos flere af de Spillende kjendelige Virtuositet give en Nydelse, hvis Fortrinlighed er saa almindelig anerkjendt, at den ikke trænger til flere Vidnesbyrd . . .«. Successen var fastslaaet, og man var klar over, at Selskabets Ophold var et »Glandspunkt i den aalborgensiske Kunst Historie«. I Randers, Aarhus, Horsens, Vejle og Fredericia var man mødt ikke mindre talrigt,

skønt Koncerten flere Steder først var bekendtgjort Morgen forud, og skønt Billetpriserne var højere end de paa Stedet sædvanlige. I Odense var Teatret overfyldt, og mange maatte gaa af Mangel paa Plads. Her, hvor Begejstringen og Jubelen var større end paa noget tidligere Sted paa Rejsen, hilses Lumbye af »Ove Thomsens fynske Tidende«

Straufianeren Lumbye har i Odense givet en
„Concert dansant.“

Kante! Trompeterne dansede med!

Efter »Corsaren«.

som »Nordens Strauss, den fynske Orpheus«. Dette sidste Prædikat skyldes forøvrigt en da almindeligt udbredt Overtro, at han var barnefødt i Odense. »Hr. Lumbye har hilst sin Fødeby Odense med et Tonehav af Harmonie«, skriver Ove Thomsen senere. Som Triumfator gensaa han den By, hvor han som Dreng var løbet om paa bare Ben. Men her indskrænkede man sig ikke til de tre Koncerter paa Teatret. Der blev yderligere givet en veritabel »Concert dansant« paa Raadhussalen, der ligesom alle Koncerterne overværedes af Kronprins Frederik. Dens Ry naede endda til »Corsaren«, hvis Indtryk af de odensianske Begejstringsbølger inspirerede den til hosstaaende Billede.

Men Odense havde ogsaa budt ham en Modtagelse som

en Fyrste. »Det maa saavel hos Hr. Lumbye selv som hos hans herværende Familie og mange Barndomsbekjendte have været en ædel Glæde her at mødes paa en for ham saa hædrende Maade«, skriver Avisen, og det var ikke mindst Tilfredsstillelsen ved at have beredt sine Paarørende denne Glæde, der lyste op i Erindringen om disse Dage. Publikum tog Afsked med ham ved talløse Leveraab, der af ham og hans Selskab besvaredes med et Hurra for Odense. Ikke mindre vellykket formede Hjemrejsen sig, og da man omsider igen stod paa Stadens Grund, var det reelle Udbytte pr. Mand. 56 Rdlr. Hjemkomsten fejredes først ved en Koncert i Ridehuset til Indtægt for Turens Leder og Selskabets Overhoved, hvorefter man satte Punktum med et mægtigt Sold paa Enighedsværn.

Det var dog ikke idel Lystighed, man kom hjem til. Stadsmusikanten, Füssel, havde med stigende Uvilje set, hvorledes Lumbye fulgt af et eksempelløst Held ved alle Lejligheder havde forstaaet at gøre sig gældende, medens han, Stadsmusikanten, Dag for Dag kom til at staa som en stedse mere uforstaaelig Levning fra de gode gamle Dage, da der ingen Straussermusik var, og han, Füssel, selv var en Kapacitet, man regnede med. Han saa dog ingen Udvej bort fra denne Skæbnens Ugunst. Og Tivoli var kommen til, nu var det ikke enkelte Koncerter, nu var det den daglige Fortrædigelse af en gammel Embedsmand i hans Nærings Udøvelse. Der gik en Sæson, der gik to, tre, fire. Füssel vidste slet ikke, hvad han skulde stille op. Saa styrede han sine Fjed til en Prokurator, og efter grundige Overvejelser blev det besluttet at rette et Grundskud mod Tivolis Uvæsen. En samme Aar udkommen trykt Fortegnelse over alle de Numre, der var spillede siden Etablissementets Stiftelse, et lille Hefte, som solgtes i Officinet i Bazaren Nr. 11, og som vel bl. a. var tænkt som en Slags Reklame for det levende Musikliv, der rørte sig i

Tivoli, var noget af det første, Füssels Advokat anskaffede som et haandgribeligt Vidnesbyrd om, i hvilken svimlende Grad Tivoli og Lumbye havde forsyndet sig mod den gamle Embedsmand. Under Nr. 235/1847 blev der saa ved Hof- og Stadsretten anlagt Sag mod Bestyrelsen for »Actieselskabet Kjøbenhavns Sommer Tivoli«, under hvilken Füssel paastod sig tilkendt en Erstatning, stor 4000 Rdlr., for det Tab, han havde lidt ved, at Tivoli i Aarene 1843—46 i Strid med hans Privilegium havde benyttet uberettigede Personer til at opføre Musik i Tivolis Koncertsal. Med den gravalvorligste Mine af Verden gik Prokuratorerne i Gang med Proceduren. Man granskede i gamle Bestallinger, og man fortabte sig i spekulative Betragtninger. Hvad er det, hævdede man fra Füssels Side, der høres i Tivolis Koncertsal. Det er saa at sige ikke andet end Lumbyesk og Straussisk og anden moderne Dansemusik. Lumbye kalder det nok for Koncert, men hvad er Koncert efter Etymologien andet end en Forening af flere musikalske Toner. Og hvorfor skulde Füssel ikke kunne præstere det samme som Lumbye, der nu kalder sig Musikdirektør, men som tidligere var Trompeter ved Garden til Hest og Musikantersvend hos Füssel, ligesom Størstedelen af de »tivistiske Musikantere« havde været i hans Tjeneste. Men selvom nu Lumbye virkelig var en Kunstner, hvilket dog ikke kunde indrømmes, hvis Præstationer var af finere Art end Füssels, kunde det dog ikke erkendes, at det var i Egenskab af Kunstner, at Lumbye optraadte i Tivoli, hvor selv en ringere Grad af Dygtighed maatte være tilstrækkelig, men selvom det virkelig var som Kunstner, Lumbye optraadte, kunde dette dog ikke medføre, at hans Medhjælp blev Kunstnere, da de alle med en ganske enkelt Undtagelse (Wittig) hørte til den Klasse, hvor Füssel hentede sine faste Svende. De fleste gjorde endda Tjeneste i Livgarden og ramtes ligefrem af Forbudet i Forordn. af 10. Marts 1725 II § 11 osv. osv.

Saa langt tilbage maatte man, og saa subtile Betragtninger maatte der til for at finde et Grundlag for at rokke ved den mellem Lumbye og Tivoli saa lykkeligt indgaaede Alliance. At man strejfede Farcen, syntes forøvrigt ingen af Parterne at have nogen klar Forestilling om. Men Dommen, der faldt den 11. Septbr. 1848, viste Füssel klart og tydeligt tilbage til den mere beskedne Virksomhed at spille til Dans i private Huse, hvortil hans Bestalling alene gav ham Eneret, og slog fast, at der ikke var tillagt ham lige Ret med Hensyn til den Musik, der foranstaltes paa offentlige Steder, hvad enten den bestaar i den Art musikalske Præstationer, der ifølge Sprogbrugen henhører under Begrebet Koncert, eller er sat i Forbindelse med andre Fornøjelser og Adspredelser, som ikke bestaar i Dans. At Tivoli saaledes frifandtes, var Füssel en stor Skuffelse, og fra den Dag sank han ned i en stedse voksende Ubemærkethed, hvor han snart efter skulde rammes af den Sorg, at en Søn af ham, der var udgaaet fra Kunstakademiets Modelskole som Maler og som Frivillig var gaaet med i Krigen, hvor han udnævntes til Sekondløjtnant, efter Kampen ved Kolding afgik ved Døden paa Lazarettet i Middelfart. Dette nedbøjede den gamle Stadsmusikant yderligere.

Hele denne Sag mødtes af Lumbye og hans Musikere kun med et Skuldertræk. Der var ogsaa meget andet at tage Vare paa. Carstensen, hvis Foretagsomhed ikke lod ham Ro, havde allerede i Oktober 1845 erhvervet den tidligere Gehejmestatsminister Krabbe-Carisius' Gaard i Amaliegaden, og heri var det hans Hensigt at indrette et saakaldt »Casino«, Datidens Benævnelse for et Musik- eller Skuespillokale, hvor der tillige kunde indtages Forfriskninger. Overskous Plan om et Folketeater paa Pladsen ved Slagterboderne ved Nikolaj Taarn var jo aldrig bleven til Virkelighed. I November 1845 indbød Carstensen til Aktietegning i Foretagendet. Det var i de Tider, da Aktievæsenet var

et herhjemme ganske nyt Fænomen. Alt blev sat paa Aktier fra Hoteller til Sydhavs Hvalfangerekspeditioner. Om trent samtidig fremkom der Indbydelse til en anden Aktietegning, nemlig i »Kjøbenhavns Hippodrom«, en planlagt med Rideskole forbunden offentlig Ridebane i Gaarden Nr. 45 paa Nørregade. Det var denne sidste, der først kom til Eksistens, og ogsaa den skulde faa en vis Betydning for Lumbye.

Stærk Tilslutning til sit Formaal fik den ikke, og snart bruges den væsentligst til Folkemøder og Koncerter. Her hegynde Lumbye ogsaa snart efter sin Tilbagekomst fra Provinsen i November 1846 en Række Koncerter, de saakaldte »Hippodrom Koncerter«, der blandt sine Numre naturligvis ogsaa talte en »Hippodrom Galop«. I Begyndelsen var

Koncert i Hippodromen.
Efter »Corsaren«.

der megen Tilstrømning, men Belysningen var over al Beskrivelse slet, saa at almindelig Søvnighed bredte sig til Trods for de livlige Melodier. Til en Begyndelse var endog Taget saa utæt, at det ikke formaadede at holde Regn og Sne ude. Senere blev truffet saadanne Foranstaltninger, at Folk ikke behøvede at tage Paraply med i Lokalet, hvilket udtrykkelig anføres i Avertissementerne. Ved flere af disse Koncerter, der kom Slag i Slag, havde han Assistance af Dlle Amélie Hartmann, en Søster til hans flinke Violoncellist Gustav Hartmann. Hun sang italienske Cavatiner o. lgn. Hun havde først optraadt ved en Hofkoncert, inden hun optraadte offentlig. Derefter debuterede hun ved en Koncert hos Lumbye i Christiansborg Slots Ridehus, der var saa godt besøgt, at der siden Jenny Linds Dage

ikke havde været saa mange Mennesker i Ridehuset. Hendes Stemme var en Mezzosopran, frisk og velklingende, som »Mellemacten« fortæller, men ikke stor nok til at fylde det store og lidet tiltalende Rum i Ridehuset. Derimod tog den sig bedre ud i Hippodromen, »Hestestalden paa Nørregade«, som »Corsaren« spotvis kalder den. Til hendes Ære satte Lumbye hyppigt »Amélie Valsen« paa Programmet. Denne maaske den yndefuldeste af Lumbyes Valse var skreven paa Rejsen og allerede opført hos Kroll. Ganske pudsigt var der en Berliner Kritiker, der mente om den, at den sikkert maatte være et Potpourri over nordtyske Folkelodier. Ogsaa to af hendes Brødre, Cellisten og Pianisten, medvirkede ved disse Koncerter. Ved disse høres ogsaa en Række nye Kompositioner af ham selv som f. Eks. hans Fantasi »Taagebilleder«, hvortil han havde faaet Idéen fra Magikernes »dissolving views«, i 4 Tableauer. Det var en Stemningsskala, der svingede mellem Schweizer Idyl, Storm og Solopgang paa Havet, en Zigeuner Lejr og en Kroningsfest. Disse Koncerter fortsattes til efter Nytaar 1847, men de synes dog ikke at have fundet fuldt den Tilslutning, de kunde gøre Regning paa. Lumbye maatte nemlig tage sin Tilflugt til forskellige Lokkemidler, som kun havde saare lidet med hans Musik at gøre. Begyndelsen blev gjort med Bortlodning af en Ridehest. Lodseddelen fulgte med Billetten. Senere var det baade Rideheste, Ridestangtøj, Sølvsyskrin etc., der skulde samle den gamle Garde. En »Mindeblad Polka«, tilegnet de københavnske Damer og arrangeret for Klaver, blev ved Indgangen gratis skænket hver besøgende Dame. Men alt var forgæves. Lokalet virkede ikke tiltrækkende.

Imidlertid var Carstensen bleven færdig. Den 21. Febr. 1847 blev Casino indviet bl. a. med stor Koncert under Anførsel af Lumbye. Aften efter Aften traf man ham her i Spidsen for sit Orkester. Casino skulde nu gøres til det

for Københavnerne i Vintertiden, som Tivoli var om Sommeren. Der var baade en stor og en lille Koncertsal, der var Konditorier, der var Kamfinbelysning. Som der tidligere var skrevet Viser om Tivoli, florerede nu Casinoviserne. Det var noget andet end de meget folkelige Hippodromkoncerter. Et vist fornemt Præg tilstræbtes. »Grevn af Casino« lød et af Carstensens Tilnavne. Efter et almindelig ytret Ønske anmodedes Publikum om at gaa med ubedækket Hoved. Og endelig engageredes der stadig vekslende Kræfter til Publikums Underholdning. Blandt disse var Jacob Eben, Gusikows Efterfølger, med sit Træ- og Straainstrument (Straaharmonika), Familien Price o. fl. Der afholdtes »Conversations Soirées«. I den lille Sal optraadte et steiermarksk Musikkorps paa 19 Mand under Anførsel af Joseph Czapek. Det var ikke de samme som i 1839, men de gjorde stor Lykke ikke mindst paa Grund af deres livlige Program og optraadte ogsaa paa Teatret i Kanikestræde, paa Vesterbros Teater, ja, lod sig endog høre ved Hoffet. Som de fleste fremmede Koncertgivere, der kom hertil, skrev en Melodi, de tilegnede Kongen, komponerede ogsaa Czapek en »Kong Christians Marsch« samt en »Melancolie« for Violin, men forøvrigt var det navnlig Gungl, han førte paa Programmet; ikke mindst Gungls »Jernbane Galop« gjorde Lykke. Men Lumbye laa heller ikke paa den lade Side. Den musikalske Spøg »Børneglæder« og »Marts Viol Polkaen« skriver sig fra denne Tid. Casino blev ogsaa benyttet af forskellige Koncertgivere som Kammersangerinde Mad. Simonsen, Pianisten Fr. Schouw, Violinisten Henri Léonard o. fl. Augusta Stage lod opføre »Ungdom og Galskab«. Men det gjaldt jo om at holde Publikum i Aande. En tysk Musikdirektør, Aug. M. Canthal fra Hamborg, en Lumbye ubetinget underlegen Musiker, der dengang var paa Moden, blev indkaldt og oversvømmede København med en Række egne ikke særlig origi-

nale Kompositioner, der for en Tid trængte ind paa alle Programmer og stillede Lumbyes nye »Seraph Vals« i Skygge. Denne fremkom ved Carstensens Benefice, hvor den kgl. Familie var tilstede. Da Tivoli aabnede sin Sæson, fulgte Canthal med ðerind jævnsides med Lumbye, men i Juni Maaned er hans Rolle udspillet for stedse. Til Gengæid byder Lumbye paa en ny Række glimrende Melodier, som »Castilianer Galoppen«, den i Gungls Lignelse skrevne »Kjøbenhavns Jernbane Damp Galop« med haandgribelig Fremstilling af Lokomotivets Arbejden, Signalpiben og Togets Ankomst til Bestemmelsesstedet, etc. Ogsaa den i Anledning af det nordiske Naturforsker-møde skrevne uforlignelige »Nordisk Unions Galop«, »Fest Quadrillen« til Kongens Fødselsdag den 18. September, o. m. fl. skriver sig fra denne Tid.

Ogsaa dette Aar tog Lumbye og hans Folk paa Langfart, medens det klampenborgske Orkester under V. Madsen lod sig høre i Casino. »Corsaren« mødte frem med følgende:

Sang i Anledning af Lumbyes Bortreise.

Mel.: Bertrands Afskedsqvad.

Dig, elskte Lumbye! vort Farvel vi byder,
 Farvel, o Du, vor store Spillemand!
 Nu reiser bort Du til de tørre Jyder,
 Ja lige ned til schleswig-holsteinsk Strand.
 Og, hvor Du kommer, blæser Du et Stykke,
 Og Kunstkritiken støder i Basun; --
 ∴ Men glem ei os, som fødes saae din Lykke,
 Som stod hos Dig i Tivolis Paulun! ∴

Vi saae Dig, da Du blæste paa Clar'netten,
 Da Voldconcerter hørte til bon ton;
 Vi saae Dig, da Agenten paa Kasketten
 Fik i sin egen Tivolisalon;
 Vi saae Dig, dengang Canthal greb dit Scepter,
 Og blæste os et Stykke paa Trompet;
 ∴ Men ei han bragte ud os af Concepter,
 Vi peb igjen, og Canthal han blev beet. ∴

Heel Mangen blev mod Dig en sort Forræder,
 Da Du Concert i Vinter for os gav; —
 Men Lumbye vinker, i Geledet træder
 Strax Andre frem for dem, som lumsk stak af;
 Og selv da Folk var kjed af dine Dandse,
 Og brød sig lidt om Lanner, Gungl, Strauss, —
 ∴ Du spilled' Heste bort, gav Damer Krandse,
 Og — sagde »Berlingske« — fik svær Applaus! ∴

Atter gik Vejen over Aalborg, Viborg, Randers, hvor man denne Gang ogsaa koncerterede i det nye Ridehus, Aarhus, hvor en »Mindeblomst Galop« tilegnedes Aarhus Damerne, Horsens, hvor man maatte give to Koncerter paa en Aften, og Vejle, men denne Gang gik Turen videre over Kolding og sydpaa gennem Hertugdømmerne til Haderslev, Aabenraa, Flensborg, Slesvig, Rendsborg, Altona og Kiel. Der herskede overalt her et mægtigt Røre, alt var i Uro og Oprør, de nationale Modsætninger skærpede, og havde man hjemme i de danske Aviser mærket Gæringen i de slesvig-holstenske Anliggender, blussede allerede Oprørsanden livligt her, men Lumbye formaaede dog endnu engang at samle Ven og Fjende, og i lyttende Skarer flokkedes de om hans glade og muntre Kunst. I »Dannevirke« etc. træffer man endnu Sporene af hans Rejse. Fra Kiel tog man med Dampskibet »Christian den 8de« til Assens. I Odense modtoges han paany med Entusiasme. »Hempels Avis« fortæller, hvorledes Kronprinsen, der afrejste til Bogense paa Inspektionsrejse, samme Aften var tilbage i Odense og bærede Lumbyes Koncert med sin Nærværelse. Ogsaa denne Gang var der Bal paa Raadhussalen. Lumbye skrev en »Lilie Polka«, som han tilegnede Odense Damerne. Besøget var talrigt, og »her som overalt henreves Tilhørerne af Beundring over Hr. Lumbyes skønne Spil«. Over Svendborg, Nyborg, Slagelse og Sorø gik Vejen hjemad. Turen, der havde strakt sig over godt tre Uger, var over al Maade vellykket. Lum-

byes eget Udbytte var denne Gang 134 Rdlr. (to Parter), hver af de øvrige 25 Personer fik 67 Rdlr. Det var i 1847, men Lumbyes Koncertrejser skulde endnu blive mange og lange. Paa dette Punkt giver han for Fremtiden ikke Wienerkomponisterne noget efter. Men vi nærmer os nu det Tidspunkt, hvor baade Lumbye og hans Publikum skulde faa andet at tænke paa. Nu var det ikke »Drømmebilleder« og »Champagne Galoppen«, der skulde give Genlyd over Landet. Nu var det Kanontordenen, der indvarsler Frihedens Æra i Danmark. Krigen og Friheden. Begge skulde de i Lumbye finde en Komponist, der kendte sin Tid.

KRIGENS OG FRIHEDENS AAR

Vi har allerede gentagne Gange truffet Navnet Volkmar Busch. Dets Indehaver var en kendt Profil i Københavns folkelige Musikliv. Som Søn af en velhavende islandsk Købmand havde han oprindeligt haft helt andre Planer. Nogle Aar var han Søkadet, men derefter blev han ansat som Volontær i Generalpostdirektionens Revisionskontor, hvor han i 1837 som Opmuntring for sin hidtil udviste Flid af Frederik den Sjette benaadedes med Prædikat af Kopist. Fliden fik dog snart en Ende, idet han allerede samme Aar tiltraadte en toaarig Udenlandsrejse, paa hvilken han væsentligst dyrkede musikalske Interesser. Tidligt havde han arvet en ikke ubetydelig Formue, men i Stedet for at frugtbargøre denne paa passende Maade, levede han som grand seigneur, lapset i Vaner og i Klæde dragt en Modejunker. Paa sin Rejse slog han sig en skønne Dag ned i Leipzig, hvor hans musikalske Studier snart bragte ham i Forbindelse med den bekendte Klaverpædagog Fr. Wieck. Rygtet gik senere, at denne ikke med Uvilje saa paa hans Forsøg paa at vinde Datteren, Clara, der allerede følte sig dragen mod den unge og talentfulde men ganske uformuende Rob. Schumann. Til alt Held for det senere saa berømte Par forsvandt Busch imidlertid fra Leipzig ligesaa pludseligt, som han var kommen. Om der ligger noget til Grund for dette Rygte, kan ikke oplyses, men sikkert er det, at Busch senere ikke ugerne saa det udspreddt. Han dukker derefter paany op i København, men hans med Carstensens stærkt beslægtede Naturel lod

ham ikke Rist eller Ro. Allerede i 1841 forlod han Postrevisionen, to Aar efter gjorde han sig bemærket ved en Oversættelse af Silvio Pellicos »Mine Fængsler« (le mie prigioni), derefter kastede han sig ledet af en vis Spekulation i de herskende skandinaviske Stemninger over svensk Sproglære, og en Dag overraskede han sin Samtid ved pludselig at blive Musiker, og indenfor Musiken udviklede han sig til en højst original Skikkelse, der rigtignok oftest mødtes med et Smil, naar han herhjemme, ganske vist i overmaade beskedent Format, søgte at efterligne sin lykkeligere Medbejler derude i det Fremmede. Som denne forsøgte han sig ogsaa som Musikskribent, blev Redaktør og Udgiver af »Kjøbenhavns Theaterblad« og efter dettes dødelige Afgang af »Mellemaecten«, ligesom hint en Journal for Teater, Musik og Kunst. Han førte en letflydende og behændig Pen og minder ogsaa i denne Retning om Georg Carstensen, men i Modsætning til denne, der paa det musikalske Omraade kun drev det til nogle faa Bagateller, havde han efterhaanden valgt Musiken, navnlig den folkelige og underholdende, til sit Hovedfelt. Heller ikke han undgik naturligvis »Corsaren«s Efterstræbelser. »Volksnar Busch« kaldes han haardnakket af den literære Fribytter. Han havde paa et tidligt Tidspunkt sluttet sig til Lumbye, der kammeratligt tog sig af hans omfangsrige Produktion. Paa Tivolis Programmer var han en hyppig Gæst, ofte til stor Ærgrelse for Orkestret, hvem han i Stedet for det ved Opførelsen af Dilettanternes Arbejder sædvanlige Traktement spiste af med endeløse Takketaler, han læste op af et Papir. Men noget daarligt Hoved var han ikke. Var Lumbye den geniale Tonekunstner, var Busch, hvad vi med et moderne Udtryk vilde kalde den »smarte« Komponist.

Da Carstensen den sidste Dag i Oktober 1847 lukkede op for Casino, var Lumbye ikke længer knyttet til dette Etablissement. Den musikalske Underholdning bestredes

nu af »Det nye Wiener Orchester« under Anførsel af Kapelmester A. Harpf, der bl. a. opførte »Pius Hymnen« og en »Copenhagener Casino Quadrille« af egen Komposition. Iøvrigt var det Familien Prices Tableauer, der beherskede Programmet, snart haardt trængt af et ungarsk Sanger- og Danserselskab under Direktion af Michael Havi og Joseph Szabo, der medhavde

deres egen Musikdirektør H. G. Böhm. Hovedtiltrækningen ved dette Selskab var dets Fremførelse af ungarske Folkescener, Folkesange og Danse som den nationale Czardas og »Rákóczy Marschen«, den ungarske Frihedsmarsch. Som Modvægt og Konkurrence til dette Casinos Program foranstaltede Volkmar Busch nu en anselig Række Hippodromkoncerter, alle under Anførsel af Lum-

bye. Ved disse optraadte tillige forskellige mere eller mindre mærkelige Kræfter som den lille Tenorsanger, Dværgen C. O. Schlag fra Emden i Ostfriesland, 21 Aar gammel, $3\frac{1}{2}$ Fod høj, der optraadte i Kostume til Guitarakkompagnement, endvidere Sangerne Moser og Rabe, Dlle Rosa Gollmer, en Trio fra Blindeinstituttet og en Sangforening under Hartmann m. fl. De mange Koncerter, der var 19 ialt foruden Beneficen for Lumbye, virkede dog noget overvældende, og skønt 2den Juledags Koncerten bød paa Uddeling af utallige Julepresenter, maatte Entreprenøren, Busch, dog indstille

Lumbye med Kammerater i Casino.

„Det er da Satan til Bæfen, man gjør af denne Harpf med hans 24 Drengesbørn; da gjorde vi 37 Krafttarle dog et anderledes Speltafel.“

Efter »Corsaren«.

dem fra Nytaar. Han havde nu engang ikke Carstensens Haandelag for Virkeliggørelsen af sine Idéer, og skønt han var en udpræget Reklamemager, havde han næsten stadigt Uheld med sig.

De Skyer, der ude i Europa trak sig sammen paa den politiske Himmel, havde omsider i Aaret 1848 naaet en saadan Tæthed, at den ene Udladning begyndte at følge efter den anden. Ogsaa herhjemme var det begyndt at blive lummert. Som bekendt var Forholdene her bragte i en Spænding, der paa Grund af det i Hertugdømmerne herskende nationale Modsætningsforhold skulde føre til Krig mere end til Revolution. Da »det mærkværdige Aar« for at bruge et Hostrupsk Udtryk oprandt, var endnu tilsyneladende alt ved det gamle. I København gik Teater og Koncerter i den vante Gænge. Lumbye følte ingen Trang til Hvile, og straks begynder han paany nogle egne Koncerter i Hotel d'Angleterre. Glad over sin Position og vel tilmode i Kammeraternes Flok gjorde han alt for at styrke de gamle Baand, og han gav villigt sine Folk Lejlighed til at prøve Vingerne som Komponister. Baade Lincke og C. C. Møller trak især Veksler paa denne Liberalitet, og det var ikke saa lidt, der efterhaanden saa Dagens Lys ad denne Vej. Det kastede Glans over Orkestret, at det talte saa mange dygtige Musikere, der var i Stand til at skrive en flot Melodi, uden at de dog var i Stand til at maale sig med det vidunderlige Talent, der nu engang var bleven Lumbyes Eje. Samtidig satte Lumbye sig det som Opgave at fremføre den store Form. Med Beethovens A-Dur Symfoni gjordes Begyndelsen. Men ved Siden heraf klang de ægte Lumbyeske Toner i »Luna Valsen«, »Hortensia Galoppen« etc. Det var ved den anden Koncert den 20. Januar. Samme Aften Kl. 10¹/₄ døde imidlertid Christian den Ottende, og i de dystre Dage, der nu paafulgte, fik man alt andet at tænke paa end Valse og Galopper.

Under disse Forhold maatte Tonerne forstumme, og Lumbye benyttede da Lejligheden til en lille Afstikker sydpaa. Hvad han her har foretaget sig, er ikke oplyst. Dog har han muligvis paa denne Tid været optagen af Forhandlinger om de Tilbud, der altid strømmede ind over ham, naar han viste sig paa tysk Grund. Ialfald vilde et Forlydende, der i Maj 1848 havde fundet Vej til »Allg.

Concurrence mellem Agenten og Volkmar Busch.

Efter »Corsaren«.

musikalische Zeitung«, vide, at den bekendte Dansekomponist Lumbye fra København, der i nogen Tid havde opholdt sig i Leipzig, skulde træde i Spidsen for det derværende Stadsmusikkor. Siden Queissers Død i Juni 1846 havde dette Orkester været uden egentlig Dirigent men glædet sig ved en republikansk Forfatning. I Stedet for denne mente man nu en (dog vel konstitutionel-) monarkisk vilde træde. Hvorfor dette ikke gik i Orden, vides ikke. Mulig har dog Krigen for ham været en medvirkende Aarsag paa samme Maade, som det var for N. W. Gade, der af nationale Grunde opgav sin Stilling ved Gewandhauskoncerterne. Vist er det imidlertid, at Lumbye først vendte tilbage, efter at Tivoli havde aabnet sine Porte.

Hjemme i København havde alle Forlystelser hvilet. Til den 21. Marts, den første Dag efter Landesorgens Udløb, havde Carstensen berammet den første »Veglione«, som han kaldte det, et Karneval, der skulde finde Sted i Casino. Ved Festen skulde der spilles af et forstærket Orkester, og der skulde endog være Harmonimusik i Pergolaen. De politiske Begivenheder fjernede imidlertid enhver Tanke om Maskerader. Aftenen forud afholdtes det andet paa Grund af Efterretningen om Begivenhederne i Rendsborg stærkt bevægede Casinomøde, der resulterede i det store Folkelag til Christiansborg Slot Dagen efter. Snart forvandlede den slesvig-holstenske Deputations Besøg Hotel d'Angleterre fra Koncertsal til en belejret Borg. Den gryede nu, den ejendommelige Stemning, man i Almindelighed kalder »Aanden fra 48«. Alles Tanker var nu kun rettede paa det ukendte, der vilde komme. Man følte Historiens Vingesus over Danmark. Alle vilde bringe Ofre. Det var nu noget ganske andet end, da Magister Lindberg nogle Aar i Forvejen samlede frivillige Bidrag ind til Statsgældens Afbetaling. De mere velstillede deponerede deres Sølvtoj i Finansministeriet som Støtte for Finanserne. Det kgl. Sølvkammers Indhold var allerede stillet til Disposition for disse. Befolkningens øvrige Lag deltog ivrigt i den etablerede Firskillingsubskription til Fordel for de Faldnes Efterladte og de hjemvendende Saarede. Selv Palæforvalter Christensen lod ved Tallotteriets Trækning bortlodde en Gulddaase, der var foræret ham af Kongen af Preussen. Om det saa var de tyske Elementer i Hovedstaden, tog de straks og skarpt Stilling mod de oprørske Tendenser i Hertugdømmerne og lod endog trykke en Henvendelse til det tyske Folk, hvori de gendrev de udsprede Løgne, og Holstenerne ved Gammel Strand mellem Højbro og Holmens Bro, som var saa paatrængende med deres Fedevarer, forsvandt for en Stund.

Efterhaanden som Begivenhederne havde udviklet sig i

Hertugdømmerne, og Krigen var bleven til Vished, sænkede der sig over det danske Folk hin mægtige Samdrægtighedens Aand og Vilje til Fædrelandets Frelse, som udløste den tidligere Usikkerhed i et Brus af Begejstring. I Digt og Sang fandt man Udtryk for Stemningen. H. P. Holst skrev Krigs- og Fædrelandssange i Aviserne. Heiberg skrev og komponerede sine Gadeviser. Først famlede man sig frem med højtidelige Krigssange som Kaalunds Tekst: »Opmand dig, du danske!« til Kunzens gamle Melodi »Saa kjæmped' de Helte af anden April«. Ogsaa J. P. E. Hartmann forsøgte sig. Men hurtigt traf man den jævne Tone. Snart genlød »Den tapre Landsoldat«s ildnende Strofer overalt, og de virkede saa mægtigt, at Kongen i Juni Maaned lod Horneman og Faber kalde til sig paa Frederiksborg og med Ordene: »De har glædet mine Soldater, derfor vil jeg ogsaa glæde Dem« hæftede Ridderkorset paa deres Bryst. Hvad Under da, at klingende og taktfaste Marscher saa at sige daglig saa Dagens Lys. I Tyskland havde man allerede forlænge siden taget fat. I 1847 udkom der af Gungl en Marsch betitlet »Schleswig-Holstein«, som i Berlin vandt rasende Bifald. Men ogsaa Sangene florerede som Symphers »Deutscher Zuruf an Schleswig-Holstein« for en enkelt Stemme til Tekst af Ruperti, medens ingen tysk Liedertafel i de Dage undlod paa Programmet at føre Hamms »Deutschlands Antwort an Schleswig-Holstein« og Soelmanns »Schutz und Trutz«, dem Bunde in Schleswig-Holstein gewidmet, der begge var skrevne for Mandskor. Det var et righoldigt Repertoire, der skabtes paa begge Sider af Eideren. I København saa et Utal af Krigsmarscher, Krigshymner og Krigssalmer Dagens Lys. I Casino komponerede en af Harpf's Folk, den ungarske Janitschar Schäffer, to nye Krigsmarscher for Tromme og Piccolofløjte, tilegnet de danske Soldater. Koncerter til Indtægt for de Faldnes Efterladte hørte til Dagens Orden. Det kgl. Kapel gik i Spidsen. Italienerne afholdt Passionskoncert

i Frue Kirke, og et Hornungsk Flygel bortloddedes, alt i samme Øjemed. Musiklivet var med andre Ord inde i en endnu stærkere Hvirvel end nogensinde før.

Tivoli lukkede op, men Lumbye var ikke i Spidsen for sit Orkester. Under hans Fraværelse dirigeredes det af Krause. Men allerede den sidste Dag i Maj var han igen paa sin Plads. Og nu gik det løs med ny Musik derinde, hvor man mellem Afdelingerne lod en Improvisator Jørgensen tage Affære. Lumbye selv skrev en »Krigsmarsch«, »Den Frivillige Galop« osv. Ogsaa Lincke mødte frem med en Marsch »Erindringer fra Als«, C. C. Møller med en »Nordisk Alliance Galop«. Men ogsaa andre Strænge end de patriotiske fik Lumbye Lejlighed til at anslaa, saaledes i »Rosendalen Vals« osv. Til Trods for Sommersæsonen fik Lumbye dog Lejlighed til i Rosenborg Have med Understøttelse af 1ste Brigades Musikkorps under Braunstein at give en Koncert til Fordel for Fangerne i Stade. Det var som i tidligere Dage i Tivolis Koncertsal, hvorfor naturligvis »Telegraph Galoppen« stod paa Programmet. Ogsaa her fik Lincke Lejlighed til at faa nye Marscher frem som »Sejr eller Død« og »Garden ved Düppel«. Selv endnu i Krigsaarene var tysk Udtryksmaade gængs. I Lumbyes Regnskabsbøger hedder det stedse Flensburg og Apenrade. Ja, der forekommer endogsaa Udgiftsposter som »Tinte« o. lgn. Af Programmer som det ovenanførte ses ret Venkabet mellem Lumbye og hans Musikere. Ikke et Øjeblik traadte smaalig Misundelse i Vejen. Dette er et af de talrige Vidnesbyrd om hans sjældne og kammeratlige Karakter.

Lumbye sad da ogsaa paa disse Tider inde med et usædvanligt fortræffeligt Orkester. Vi er i det heldige Tilfælde at have opbevaret en Fortegnelse over Medlemmerne i 1848, nedskrevet af den tidligere nævnte cand. juris og Revisor i Rentekammeret Carl Nielsen, den samme, Lumbye i 1845 havde tilegnet »Bellmanns Fest på Djurgården«,

ikke mindst fordi han var kendt som en fortrinlig Bellman Sanger. Fortegnelsen tilhører nu Tivolorkestret og lyder saaledes:

Solo Violin:	Wittig.	Clarinet:	R. Kempf.
1 ^{mo} Violin:	R. Krause.		Hesse.
	Petersen.	Obo:	Iversen.
	Carlsen.		Fischmann.
	C. C. Møller.	Fagot:	Th. Kempf.
2 ^{do} Violin:	Schiemann.		Stockmarr.
	Braunstein.	Flauto:	C. J. Andersen.
	Grøndahl.		Hüttenrauch.
Viola:	Griebel.	Corno:	Egense.
	Holm.		P. Jensen.
	Hegelund.	Trompet:	J. Braunstein.
Cello:	Petersen.		Carlsen.
	G. Hartmann.	Tuba:	Lund.
	M. Braunstein.	Tenorhorn:	Nielsen.
Basso:	F. Sommer.	Cornet:	Søborg.
	Allin.		

Ved Slaget: Schäffer.
Lincke.
Allin.

For den, der er fortrolig med det kgl. Kapels og andre Musikinstitutioners indre Historie i den følgende Tid, er der meget at læse i denne Listes tørre Rækkefølge. Her maa det være nok at fremhæve Soloviolinisten Wittig, der er stærkt fremme i dette Aar. Han var en fortræffelig Koncertspiller, og det Repertoire, han navnlig i 1848 førte frem, rækker lige fra Mozart til de allernyeste Komponister, af hvilke Vieuxtemps syntes at ligge hans Hjærte nærmest. Men forøvrigt findes han paa Programmet opført med alle Violinlitteraturens store Navne, saa langt som de var naaede dengang, Ernst, David etc. Da Lumbye i Oktober, kun faa Dage efter Afskedsfesten for Carstensen, giver en Koncert i Casino før sin egen Afrejse, er det atter Wittig, der er den

fejrede Solist. Endnu bør det anføres, at naar man blandt Janitscharerne, »ved Slaget« som det kaldtes, træffer Navnet Schäffer, dækker dette formentlig over den tidligere nævnte Ungarer, der havde tilhørt Harpf's Orkester i Casino. Med et saadant Orkester er det mindre forunderligt, at Lumbye nu anser Tiden for inde til i Tivoli at indføre en fast Musikaften med vægtigere Program end den nu saa vel indbankede Straussermusik. Ganske morsomt er det at se, hvorledes dette Udtryk nu er ifærd med ganske at tabe sig. Lumbyes nye Anordning er da den ugentlige Symfoniaften, som siden har hævdet sig og den Dag i Dag er gængs i Tivoli. Begyndelsen gøres med Beethovens A-Dur Symfoni, den samme, som han i Januar gentagne Gange havde opført i Hotel d'Angleterre.

Det var ikke blot Musikerne, der i Krigens Tid fandt taknemmeligt Stof til Bearbejdelse. Mange af dem var jo aktive Militære. Pianisten Fr. Schouw f. Eks. var Overjæger ved 1ste Jægerkorps 2det Kompagni. Helt ned til Pantomimen spores den nationale Begejstring. Paa Alléenberg forevises Tableauer i fem Numre efter Sangen »Den tapre Landsoldat«. I Koncertsalen paa Nørrebros nye Etablissement (»Ravnsborg«) stod den samme Sang paa Programmet; hvert Vers blev fremstillet scenisk og med Forvandlinger. Paa Tivolis Pantomimeteater blev af Volkensens Selskab opført en af P. Busholm forfattet Enakts Pantomime »Oprørerne eller den tyske Friskare«, der gav Anledning til heftigt Bombardement fra Publikums Side af de ulykkelige Freischärlere. Den gik 70 Gange. Busholm selv spillede Prinsen af Noer, hvad der en Dag nær havde indbragt ham Prygl af Konerne ved Gammel Strand.

Lumbye udfoldede nu en rig Virksomhed. For Horneman arrangerede han dennes »Nattergalen« efter H. C. Andersens Æventyr. Men det var heller ikke alene Danse som Valsen »La reine du bal«, der karakteriserer hans Virken paa denne

Tid. En »Marsch for den danske Borgervæbning« var endda udstyret med Kor af Dilettanter. Hertil kom en Fantasi »Møllerens Drøm«, der som alle hans øvrige Fantasier var ledsaget af »Program«. Carstensen, der bortset fra den afvigte Casinosæson altid havde staaet ved Lumbyes Side, var denne Gang langt borte fra sit kære Tivoli. Aktionærernes utallige Trakasserier havde omsider gjort ham det for broget. Da Krigen brød ud, havde han, Sekondløjtnanten fra Kongens Livkorps, meldt sig til Tjeneste under Fanerne, og i Maj havde han som Sekondløjtnant ved 1ste Reserve Bataillon ombyttet Agentens sidste Pariser Modedress med Feltuniformen. Det var en Metamorfose, der ikke var usædvanlig i de Dage. H. C. Andersen fortæller rørt i »Mit Livs Eventyr«, hvorledes de unge Modejunkere, man plejede at træffe paa Østergade ulastelige og i Glacé, med røde, vablede Hænder gjorde Skansearbejde. Om det saa var Bournonville, trak han i Livjægeruniformen og stod Skildvagt ved Langelinje. Saa stærk var Tidsaanden. Store Bedrifter faldt det dog ikke i Carstensens Lod at udføre. Uden Varsel havde han ladet Tivoli i Stikken, og da han om Efteraaret kom tilbage, var den Modtagelse, han fik af Aktionærerne, noget vel kølig. Han besluttede derfor at vende det utaknemmelige København Ryggen, og efter at der i Casino var afholdt en Afskedssoirée til Ære for ham som Stifter af dette Etablissement, forlod han Byen som karakteriseret Premierløjtnant for at tiltræde en Ansættelse ved den vestindiske Hærstyrke. Dermed endte Hovedafsnittet af hans Virksomhed herhjemme. »Corsaren« hilste hans Afrejse med et Billede, der skulde anskueliggøre det »slaaende« Bevis for den Yndest, han havde forstaaet at indlægge sig hos det københavnske Publikum.

I Casino er det nu en ny Æra, der indledes. Man var forlængst kommen paa det rene med, at Serveringskoncerter

ikke i Længden var i Stand til alene at fængsle Københavnerne. I stedse stigende Grad tog man ogsaa andre Kræfter til Hjælp. Endnu var det Pricerne, der beherskede Programmet. De havde fundet fast Domicil her, efter at Morskabsteatret havde ophørt at eksistere. Jævnside med disse finder vi til Stadighed Lumbye som Lederen af faste Koncerter. Et Samarbejde med Pricerne etableres. Lumbye skrev saaledes Musiken til et Dansedivertissement »Matrosen og hans Brud«, en Pas de deux, der var komponeret af Mad. Rosa Price. Et andet af denne Families Medlemmer viede han en ny »Flora Polka«. Men sin egentlige Karakter skulde Casino faa ved, at det Langeske Skuespillerselskab efter Aars Omflakken i Provinserne nu som der drittes im Bunde slaar sig ned her og aabner Rækken af sine Forestillinger med Nestroys »Talismanen«. Det var denne Casinos Forvandling til et Folketeater, der fik Sprog-Levin til at profetere, at »Raahed og Vansmag« herfra vilde brede sig ud over København, hvilket dog imidlertid ikke holdt Stik, selvom man til H. C. Andersens store Fortrydelse længe ved Udtryksmaaden »kun Casino« mente at maatte understrege det ny Teaters stærkt sekundære Karakter. Med 1849 begynder ligeledes de gennem en lang Aarrække gennemførte Casino Maskerader, hvor Lumbye stedse var det muntre Midtpunkt.

I København rørte der sig i Krigsaarene et bevæget Liv. Krigens og dens Ofre kastede vel Skygge ind i mangt et Hjem, men den Stemning, der bar Nationen oppe, mildnede de dybe Saar. Det var først og fremmest en lys Stemning, der prægede Hovedstaden. Intet Under da, at Offervilligheden gav sig Udslag i Aftenunderholdninger og Fester i stort Tal. Lumbye savnedes kun ved de færreste. Han arrangerede, han komponerede, kort sagt, han sparede sig ikke. Ved Beneficen paa Casino for Rosa Price, ved hvilken Lejlighed det bekendte Divertissement »Pas des trois cou-

sines«, der var komponeret af Bournonville for hans Elever Jfrne Juliette, Amalie og Sophie Price, der heri gjorde Epoke og afbildedes som en moderne Gratiegruppe, opførtes, havde man ligeledes Lejlighed til at stifte Bekendtskab med et mere nationalt Nummer »Danebroge«, komponeret af Rosa Price og danset af Amalie Price, til hvilket Lumbye havde arrangeret Musikken. I Tivoli høres stedse nye Danse af ham, samtidig med at han opfører f. Eks. Busch's Sørgemarsch til Minde om Helten General Olaf Rye, hvilken Marsch ogsaa var opført paa Kirkegaarden. Medens Busch saaledes repræsenterede Sorgen, skrev han selv en »Triumph Marsch«, tilegnet den danske Armé. En i alle Maader vellykket Fest var en tre Dages Fest i Kongens Have, »Rosenborg Markedet«, til Fordel for de betrængte Jyder i August 1849. Foruden Borgervæbningens og Livjægerens Musikkorps medvirkede her Tivolis Orkester under Anførsel af Lumbye. De var placerede under de høje Kastanjetræer midt imellem Hovedindgangen og Slottet tæt ved en Estrade, paa hvilken der opførtes en lille Ballet af det kgl. Teaters Elever. Bournonville havde arrangeret en Husardans til Lumbyes tre Aar tidligere paa den første Jyllandsrejse komponerede »Hilsen til Jydland Polka«. Denne Melodi faldt særlig i den kyndige Balletmesters Smag. Han havde ligeledes for sin talentfulde svenske Elev, Charlotte Norberg, til denne Melodi arrangeret en Dans, hvori hun efter sin Hjemkomst til Stockholm optraadte som dansk Husar med Dolman og Pels. Den faldt ikke mindre i Svenskernes Smag. Fra dette Marked skriver sig ogsaa Lumbyes »Rosenborg Quadrille«, »Markeds Polka« og »Rosenborg Polka Mazurka«, tilegnet Bournonville.

Ud paa Efteraaret fornyes Samarbejdet med Rosa Price. En af hende komponeret Pas de deux, »Marketendersken og hendes Søn«, der blev danset af hende selv i Forening med Julius Price, var ledsaget af Musik af Lumbye. Fra

denne Tid skriver sig ogsaa hans »Matus Polka«, der fremkom som Bidrag til første Aargang af »Julehilsen til Store og Smaae fra Danske Componister«, hvori ogsaa Gade, Hartmann, Rung o. fl. er repræsenterede. Nævnes bør endelig hans »Juul og Nytaars Bal Bouquet«, en Samling af fire Danse, hver forsynet med et lidt naivt Motto, af hvilke det fra »Balfeber Polka Mazurkaen«:

For Balfeber ved jeg en ypperlig Cuur:
Mazurka og Polka, det er min Mixtur.

maaske er det bedst kendte.

Man har kaldt 1848 Revolutionens Aar, 1849 Reaktionen. Dette er i mere end en Forstand rigtigt. Ogsaa den overdrevne nationale Stemning fødte sin Reaktion. Thi selv det bedste bliver man træt af, naar det nydes til Overmaal. Man søgte da ogsaa fra forskellig Side at slaa koldt Vand i Blodet. Det mærkedes paa de mange dramatiske Produkter, den herskende Stemning havde skabt. Og af dem var der adskillige. H. C. Andersen lagde for med »Kunstens Dannevirke«, der opførtes som Forspil ved Teaterbygningens 100-Aarsfest. Heri forekom der et Par Frivillige, og Stemningen var meget fædrelandsk. Men han var den, hos hvem man stærkest følte Stykkets digteriske Udspring. Flere af de andre, Carit Etlars »Tonne gaar i Krigen«, H. P. Holsts »En Tour til Arméen« og det anonyme »Peer kommer hjem« (af Recke) blev derimod haardt, det sidste endog ret skarpt anmeldt. Ogsaa Balletten søgte sine Emner i de nationale Idéer. Men medens Flora Prices »Danebroke«, takket være dets Fordringsløshed, slap ret helskindet igennem, kan det samme ikke siges om et af Bournonville komponeret Divertissement »De uimodstaaelige« til Musik af Lumbye. Det var et typisk Eksempel paa uheldig og misforstaaet Patriotisme. Som »Polacca guerriera« var det bygget over de polske og ungarske »elegante Danse«. Men her var der ikke Tale om en enkelt Danser, her skulde der virkes i Masse. Hvad

Charlotte Norberg havde udrettet i Uniform til Lumbyes »Hilsen til Jydland«, skulde nu opnaas ved den hele Flok. Norbergs Dans var i Stockholm bl. a. af en Anmelder bleven modtagen med den galante Bemærkning, at dersom Kongen af Danmark ejede mange Eskadroner af den Slags let Kavalleri, kunde han kalde dette Korps »L'Irrésistible«, som Napoleon kaldte et af sine berømteste Infanteriregimenter. Bournonville greb uden Tøven dette Sujet og komponerede et Divertissement, der grupperede sig om nationale Allegorier, med klingende Sporer paa ungarsk Maner. De samlede sig ved Trompeternes Kald omkring deres Standart og defilerede forbi Lamperækken, medens Genier og Skytsgudinder fra

»De uimodstaaelige«.
 Efter »Corsaren«.

Baggrunden tilvinkede dem Hæder og Tak. Men Folk var fornærmede. Hvad skal det betyde, hed det, at give Husarerne Skørter paa. Det er jo en Skam at lade vor Armé repræsenteres af Fruentimmer. Hvilket Praleri at kalde vore Soldater uimodstaaelige, og det er saamænd vore Danserinder heller ikke. Og Figurantinderne var dog de yngste, dygtigste og smukkeste. Ja, Teaterbladet »Thalia«, der finder det Hele en Parodi, betegner dem endda som »en Snes Hermaphroditer« og undlader ikke at tilføje, at Lumbyes smukke Musik havde fortjent en bedre Anvendelse. Ni Gange gik det, indtil det begravedes under Mishag og Haan

og isnende Kulde. Men Partituret slumrer endnu paa det kgl. Bibliotek.

· Dette tog dog ikke Modet fra Lumbye. Netop i de første Maaneder af 1850 skrev han en Række udmærkede Melodier, blandt dem den ypperlige Træffer, »Salut Galoppen«. Det sidste Krigsjaar genfandt man ikke Lumbye paa hans vante Plads i Tivoli. Her havde Lincke taget Styret, medens Lumbye selv for fem Sommermaaneder havde modtaget Engagement i St. Petersborg. Det var før, den yngre Strauss endnu havde gæstet denne By, men derimod indenfor det halve Decennium, Gungl havde Stude ved Nevaen. Her gjorde Lumbye ikke mindre Lykke end i de af Europas Storbyer, han tidligere havde besøgt, ja han modtog en saa storartet Hyldest, at den — med Rette eller Urette — langt oversteg den, man ydede Gungl, skønt Entusiasmen for denne var meget stor. »Manoeuvre Galoppen« og »Salut Galoppen« skabte ham her et Ry, der ikke stod tilbage for de store wienske Valsefyrsters. Af disse var jo den ældre Strauss nylig død, og Lumbye havde viet ham en »Souvenir de Johann Strauss Vals«, medens Gungl havde hyldet ham med sin bekendte »Immortellen Walzer«. De to Galopper, der snart genlød over hele den russiske Kejserstad, var for Russerne Lumbyes Adelsbrev. Man erklærede, at havde han ikke skrevet andet end disse, vilde hans Berømmelse være sikret. De pragtfulde Hornsignaler forfejler aldrig deres Virkning. Man mærker tilfulde, at han selv havde været Trompeter. Og i sit Orkester har han altid haft udmærkede Trompetister. I de allerfleste af hans Kompositioner spiller Trompetsignaler en fremtrædende Rolle, ofte sættende Skel mellem to Perioder, altid et Udtryk for den lyseste Festglæde. Men det blev ikke ved de gamle Galopper. Ikke faa nye Melodier saa Dagens Lys her. Der vistes ham megen Ære, ikke mindst fra Hoffets Side. Efter Anbefaling af en af Kejserens fortroligste Omgangs-

venner, General Adlerberg, der flere Gange besøgte Lumbyes Koncerter, blev denne kaldt til Peterhof med hele sit Orkester for at give Koncert der. Ved denne Lejlighed skrev og tilegnede Lumbye Kejseren en Marsch, Kejserinden en Vals og Storfyrstinde Maria, Hertuginde af Leuchtenberg, en Polka. Efter Koncerten, som vakte Hoffets udelte Bifald, roste Kejseren meget de Lumbyeske Kompositioner, Kejserinden underholdt sig længe med ham, og Storfyrstinden lod ham kalde til sig og takkede ham for den hende tilegnede Polka. Otte Dage senere fandt hans Benefice Sted, og næsten hele Petersborgs fornemme Verden var mødt op. Om de Besøgendes Antal kan man danne sig en Forestilling deraf, at ca. 800 Ekvipager holdt i dobbelte Rækker udenfor Koncertsalen. Blandt de i Rusland komponerede Melodier var ogsaa den virkningsfulde »Petersborger Champagne Galop«, der vel ikke naar den rigtige »Champagne Galop« men dog hurtigt løb Europa rundt og navnlig i Frankrig fik et stort Publikum. Musard spillede saaledes altid »Petersborger Champagne Galoppen«, ikke derimod den oprindelige, der paa den anden Side i Tyskland fandt en taknemmelig Jordbund.

Lumbyes Besøg i Czarriget havde foruden det personlige Udbytte for ham ogsaa en vis national Betydning. Netop i Krigsaarene var Forholdet mellem Rusland og Danmark overordentlig hjærteligt. Storfyrst Constantin gæstede det danske Hof, russiske Krigsskibe var her paa langvarigt Besøg, Kejseren dekorerede danske Officerer, der havde udmærket sig under Felttogene, og efter Istedslaget sendte han endog General Krogh en personlig Haandskrivelse med St. Annaordenens 1ste Klasse. Under saadanne Forhold havde det selvfølgelig ogsaa sin Betydning, at vi gennem Lumbye kunde vise det russiske Folk, hvad vi kunde udrette af Fredens Idrætter.

Søndagen den 13. Oktober vender Lumbye hjem. Den

berømte »Høstfest« i de sidste Dage af August 1850 maatte saaledes savne hans Medvirkning. Til Gengæld var det her, man i Viseboden for første Gang traf Reckes »Pjaltenborgs Brand« og andre af dennes kendte Viser, der bidrog til Festens Overskud, som endnu figurerer blandt Centralkomitéens Midler. Ikke saa snart er han i sit kære København, før han i Casino præsenterer Sommerens Resultater. Af den følgende Tids Høst betegner Lumbyes Andel i de i Forening med E. Horneman udgivne Danse »Børneballet« Indledningen til en Genre, der i ham skulde finde en sjælden Mester: Børnedansene. Af en egen Interesse er ogsaa hans »Ole Lukøje, Galop phantastique« efter Stykket af samme Navn og tilegnet H. C. Andersen. Den er i tre Afdelinger, og hver Del er tænkt som Indledning til et af Stykkets Akter. Æventyrkomedien, der opførtes paa Casino, gik imidlertid ingensinde med denne Musik men derimod med den af C. Brandt arrangerede, hvad der var Lumbye noget af en Hjærtesorg. Nævnes bør endnu de under Fællestitlen »Luftens Datter« udgivne fire Danse, som han tilegnede Hovedpersonerne i det romantiske Tryllespil af samme Navn, der paa den Tid gjorde stor Lykke paa Casino.

Officiel Anerkendelse af Lumbyes Virksomhed udeblev ikke. Blandt de ved Kongens Fødselsdag i 1851 dekorerede var ogsaa Lumbye. Som tidligere Medlem af de militære Underklasser gav man ham Sølvkorset. Mere udviklet var den ny demokratiske Tidsaand altsaa ikke. Sit loyale Sindelag tiltrods hørte Lumbye dog ikke til dem, der ved paatrængende Smiger søgte at gøre Indtryk paa Monarken eller Grevinde Danner. Louise Rasmussen havde jo i Mellemtiden gjort en virkningsfuld Karriere. Efter at hun havde lagt Dansen paa Hylden, havde hun nedsat sig som næringsdrivende Borgerinde i Staden. I April 1845 averterede hun sin ved allernaadigst Patent erhvervede 5 Aars Eneret paa Forfærdigelsen af »mechaniske Damehatte«, og

samtidig vakte hun Forargelse og Opsigt ved sine dengang i København endnu uvante Reklamemidler. »Den dreierende Jomfru i Vimmelskaflet« var paa de Tider et ikke ualminde-
deligt Samtaleemne. I Slutningen af Januar det følgende

Variationer over meget yndede Themaer!

Fr. Volkmar Busch agter efter Forlybende at give en Concert i en forhen ukendt Dur, med Assistance af 15 indenlandske Kunstnere (der tidt lade sig høre offentlig). Blandt Nyheder, som ville komme til Oplyselse, nævner man:

Snuusbaase-Polka og

Beenkøse-Galop,

begge komponerede af Fr. Busch. Vi anbefale denne Kunstnydelse til et kunstelskende Publicum.

Efter »Folkets Nisse«.

Aar indtraf den berømte Ildsvaade, der paany bragte hende i Forbindelse med Danmarks Kronprins. Hvad der videre skete, er velbekendt, og i August 1850 var hun som Lensgrevinde af Danner i Frederiksborg Slotskirke af Biskop Mynster bleven viet til Frederik den Syvende.

Det er ejendommeligt at se, at Lumbye, der i sin mangeaarige Komponistvirksomhed har tilegnet utallige Personer Børn af sin Muse, aldrig har tilegnet Grevinde Danner en eneste. Anderledes derimod med Lincke, der engang til

Grevindens Fødselsdag har skrevet en »Foraarsblomster Vals«. Derimod har Lumbye gentagne Gange tilegnet Frederik den Syvende Melodier, deriblandt nogle af hans allerbedste. En Mand, der derimod ligefrem spekulerede i Dedikationer, var Volkmar Busch. Der kunde ikke passere en eneste nogenlunde celeber Begivenhed, hvor han ikke paatrængte sig med et nyt Produkt, der i indre Gehalt oftest stod i omvendt Forhold til Begivenhedens Karakter. Oehlenschlägers, Enkedronning Marie Sophie Frederikkes, General Ryes og mange fleres Jordefærd inspirerede ham til pompøse Sørgemarscher. Men navnlig var det de fyrstelige Mærkedage, han kastede sin Kærlighed paa. Og Lønningen udeblev ikke. Ved Kejser Nikolaus I's 25-aarige Regeringsjubilæum i 1851 komponerede han en Triumfmarsch, »Gloire au Czar«, der indbragte ham en blaa- og hvidemaileret Guld Tabatière som et Bevis paa Kejserens Tilfredshed. Ved Frederik den Syvendes Fødselsdag samme Aar dedicerede Busch ham en Marsch, der indbragte Komponisten en Brystnaal med Brillanter. Denne hans Virksomhed gjorde ham i endnu højere Grad end tidligere til Skive for Vittighedspressens Spot, og »Corsaren« afbildede ham baade med Snustobakdaasen og Brystnaalen. Forøvrigt var hans Rolle snart udspillet. Alle hans Foretagender mislykkedes. Hans Anstalt for Musikarrangementer havde ingen Søgning, til hans Subskriptions Soiréer kom ingen Folk, og i 1853 fandt han det omsider rettest at følge Carstensens Eksempel og forlægge Skuepladsen for sin Virksomhed til Landet hinsides Atlanterhavet, hvor hans »smartness« kunde forvente en taknemmeligere Jordbund. I 1854 kunde man da ogsaa paa en New Yorker Koncertplakat læse, at Mr. V. Busch, »orchestra conductor to H. M. the King of Denmark« vilde give en stor Koncert i »Athenæum« i Brooklyn.

Det var omtrentlig ved denne Tid, da Lumbye boede paa den gamle Dronningens Mølle paa Rosenkranz' Bastion

ved Østervold, et Opholdssted, han yndede ikke mindst, fordi det gav ham udstrakt Lejlighed til at tilbringe sine Hvilestunder i Kirsebærgangen med at fiske i Stadsgraven, at han en Dag fik Besøg af den senere saa bekendte Opera-sanger J. L. Nyrop, der dengang som en fattig Bondedreng havde foretaget den lange Rejse fra Kalundborg til Køben-havn for at komme til at spille hos Lumbye paa Tivoli, en Plan, han straks opgav, da han havde hørt en eneste Prøve. Ogsaa paa den anden Side af Sundet genlød Lumbyes Ry. Da Joh. Svendsens Fader i Krigens Tid laa ved Malmø, tog han og hans Kammerater ved Musikkorpset hyppigt til København, og naar de kom tilbage, talte de ikke om andet end om Lumbye.

Imidlertid røgtede Lumbye sin Gerning herhjemme. Den Stemning, Krigen havde født i hans Sind, ebbede ikke ud med Fredsslutningen i Berlin den 2. Juli 1850 eller med Oprørets Undertrykkelse. Som gammel Soldat vendte han atter og atter tilbage til de store lysende Stunder for Danmarks Vaabenære. Hvor der var Mærkedage, mindedes han dem. »Den 6te Juli Festmarsch« var saaledes en Hyldest til Minderne fra Fredericia. Den figurerede paa Programmet jævnsides med en Galop af en af selve Fredericia Heltene, nemlig General Jul. de Mezas »Militair Galop«. En kæmpe-mæssig Toneudfoldelse fandt Sted, da Lumbye i 1851 til Festligholdelse af Aarsdagen for Istedkampen i Tivoli opførte en ny Komposition, det Kongen tilegnede Tonemaleri »Slaget ved Idsted«. Denne sejrige Kamp, »Hannemann«s Triumf, sysselsatte stadig Københavnerne meget. I Hotel du Nord forevistes en Fremstilling af Slaget, et »Kunstværk«, hvor alt var efterlignet efter Naturen med fritstaaende Figurer af Pappmaché. Lumbyes Fremstilling i Toner skulde dog ikke samle et mindre taknemligt Publikum. Paa Plænen i Tivoli var oprejst en af blomstersmykkede Kanoner og Dannebrogssflag omgiven Sejrsobelisk samt en Estrade, hvor det

80 Mand stærke Orkester var placeret. Kompositionen, der bestod af tre Afdelinger: Bøn, Slaget og Fædrelandssang, var af imponant Virkning, idet der paa forskellige Steder paa Etablissementet var anbragt Folk, der udførte Tromme-, Horn- og Trompetsignaler, medens Kanoner og Musketsalver bragede fra Buskadserne og bidrog til at give Slagmaleriet den rette Kolorit. Aaret efter blev det paany opført, og denne Gang udførte et Kor paa 90 Personer den indlagte Fædrelandssang, hvis Tekst solgtes for 4 Sk. til Fordel for Invaliderne. Det ydre Arrangement var ogsaa et andet. Opførelsen fandt nu Sted i Koncertsalen. Men da Orkestrét var saa stærkt besat, at de Besøgende næppe havde kunnet udholde den stærke Resonans inde i Salen, og da det større Orkesterpersonale i Forening med Koret indtog en betydelig større Plads end sædvanlig, blev Publikum anmodet om at benytte de til denne Anledning uden om Koncertsalen arrangerede Siddepladser. Det blev derefter hvert Aar gentaget paa Isteddagen, til Tider ledsaget af Bataillescener udførte af Statister, og samlede altid Tusinder af Tilhørere. Første Gang, Tivoli ikke paa denne Vis festligholdt Isteddagen, var i 1854, og da der paa Tivolis Fødselsdag dette Aar udbrød et rasende Uvejr med Lyn og Torden og stærke Regnskyl, der afstedkom Oversvømmelser indenfor Voldene, medens i Tivoli alle Besøgende strømmede til Koncertsalen, hvor Lumbye maatte lade Musiken standse, var »Folkets Nisse« straks paa det rene med, at dette var Himlens Straf for denne Tivolis Forsømmelse af de nationale Minder.

Under alt dette glemte Lumbye ikke sine andre Opgaver. Fra sin Petersborg Rejse havde han medbragt et russisk Manuskript af Seymour Schiff. Det var et Slags Potpourri »Erindringer fra en Rejse i Krim«, musikalsk Panorama (»Symphonie Ode«), bygget over Melodier af forskellige russiske Komponister. Det blev første Gang opført ved en Aftenunderholdning, Lumbye gav i Casinos store

Sal i November 1851, men var forøvrigt af ringe Kunstværd. Men hans egen Aare var ingenlunde ophørt at flyde. Et Par Maaneder senere lod han høre fra sig med et »Musikalsk Divertissement«, der indeholdt ikke færre end syv nye Danse, og denne Kilde ophørte ikke at rinde, omend det ikke var hans bedste Ting, der saa Dagens Lys i disse Aar. En enkelt af disse Kompositioner, Fantasien »Savoyardens Drøm«, vandt navnlig i Tyskland megen Yndest.

Efter at Casino fra Februar 1851 omsider var bleven egentlig Skuespilscene, benyttede Pricerne hyppigt Hofteatret, og ved disse Forestillinger stod Lumbye altid i Spidsen for Orkestret — i de Tider var det jo endnu ikke Reglen, at Casino spillede hver Aften i Ugen — men det var naturligvis i Tivoli, man skulde have det rette Indtryk af hans Position i dansk Musikliv. I Løbet af Femtiaarene steg det Lumbyeske Orkesters Ry. Det var efterhaanden blevet en betydende Faktor langt ud over Tivolis Grænser. I 1850 havde en Anmeldelse i »Berlingske Tidende« foranlediget Glæser, der hidtil med det kgl. Kapel havde repræsenteret Musikforeningens Orkester, til at nedlægge Taktstokken samtidigt med, at man ved Teatrets Omorganisation berøvedes Kapellets Medvirkning. Der var da ikke for den nævnte Musikinstitution andet at gøre end at skaffe sig et nyt Orkester. Paa de Tider var dette lettere sagt end gjort. Der var nemlig kun et eneste virkeligt Orkester, der kunde være Tale om, og det var det Lumbyeske, der jo havde den Fordel, at det allerede tidligere havde opført Symfonier og var saa sammenspillet, at man uden Vanskelighed turde byde det de Opgaver, som den nye Kapelmester, N. W. Gade, maatte stille det. Det var Lincke, der besatte det nye Orkester, og Størsteparten af dette udgjordes da netop af Lumbyes Folk. Det har fra denne Tid været en fast Tradition, at Tivoli-orkestret udgjorde Hovedmassen af Mu-

sikforeningens Orkester, ligesom Tivoli-orkestret i betydeligt Omfang var Planteskole for det kgl. Kapel.

Allerede midt i Fyrreerne havde der lydt Røster om Morgenkoncerter, uden at dette dog havde haft noget Resultat til Følge. Efter Lumbyes Hjemkomst fra Rusland indførtes der en Gang om Ugen Morgenkoncerter i Tivoli, og ved disse skulde det ret blive klart, hvilket dygtigt Korps han besad, ligesom forskellige fremmede Solister ogsaa ved disse Koncerter forstod at skaffe sig Ørelyd hos det københavnske Publikum. Ved disse foredroges Datidens mest yndede Solistnumre. Blandt de tidligste kan nævnes en Adagio og Finale for Violin af Bériot ved Brødrene Krause, Fantasi og Variationer for Fløjte (over et Thema af »Søvnægængersken«) ved Nordmanden Svendsen, Divertissementer for Violoncel ved G. Hartmann, Kiels »Elegie« for Klarinet ved Rud. Kempf, Cavatine af »Norma« for Oboe ved L. Klemcke, Duo for Violin og Klaver ved Edv. Nielsen og Tofte etc., ja selv ren Kammermusik som Onslows Kvintet i D-Mol for 2 Violiner, Alto og 2 Violonceller ved Tofte, Storm, Ólavesen, Alb. Petersen og Hartmann. Men ogsaa fremmede Virtuoser lod sig høre her som Koncertmester Nic. Joannowitsch. Denne Joannowitsch er formentlig identisk med den ungarske Violinvirtuos af samme Navn, som i 1846 besøgte Haderslev, og som rostes stærkt i »Dannevirke« og derefter karrikeredes ikke mindre stærkt i »Corsaren« for sine Tremolotoner, der, som det hed sig, frembragtes ved 100 Buestrøg i Sekundet, medens Dobbelttrillerne naturligvis udkrævede 200 Buestrøg i samme Tidsrum. Fremdeles Vidunderbørn som den 13-aarige Violinist William Hervig. Af mere populær Art var Fremførelsen af en »Gebirgs Jodler Ländler« med steiersk Slagcither ved Hr. Seitz fra München.

Imidlertid var det næste Slægtled vokset til og begyndte nu efter Evne at yde sit Bidrag til Slægtens Anseelse. I Februar 1851 træder den første af Lumbyes Børn frem for

Offentligheden. Det var hans ældste Datter, Caroline, der forøvrigt samme Aar blev gift med Ad. Recke. Allerede i Seksaarsalderen var hun kommen til Balletten, hvor Bournonville tildelte hende flere Smaapartier i sine Balletter f. Eks. som en af de fire Grisetter i »Conservatoriet«, Venus i »Psyke« o. fl. I Heibergs »Alferne« var hun Alfen Zeretti. Phister havde imidlertid lagt Mærke til, med hvilken Interesse den unge Jfr. Lumbye kunde staa Aften efter Aften i Kulissen og betragte Skuespillet, og han opfordrede hende til selv at forsøge. Endelig efter megen Overtalelse vandrede hun en Dag ud til Etatsraad Heiberg for at lade sig prøve. Skønt den lærde Teaterdirektør var noget i Tvivl, lod han hende dog i Erkendelse af et vist medfødt Talent debutere som Celestine i »Statsmand og Borger«. Hendes Debut var meget lovende, og man fandt hende selvskreven til Elskerinderollerne, den forrige Jfr. Ryges Fag. Fra dette Øjeblik tilhører hun Scenen. Hun var tidligt omsværmet af Tilbedere, blandt dem de to Venner Chievitz og Recke. Som bekendt var det den sidste, der gik af med Sejren. Det var hendes Giftermaal med Løjtnant Recke, der gav Anledning til, at man første Gang rørte ved de kgl. Teaterdamers Titulatur, uden at dette dog fik praktiske Følger. Først i 1870 viger de gamle Betegnelser »Madam« og »Jomfru« for de moderne »Frue« og »Frøken«. Men da havde hun forlængst forladt det kgl. Teater. Ved Slutningen af samme Aar, 1851, skulde Lumbyes næstældste Datter, Julie, gøre Søsteren Følge, idet hun i November debuterer som Baronessen i »Pas paa den Smaa« ved en Privatforestilling paa Casino. Begge fulgtes de senere til Folketeatret, hvor den første repræsenterede Romantiken, den sidste Komiken. Til Navnet Lumbye var der nu knyttet ny Indsats i det københavnske Teaterliv.

I 1853 hjemsøgte København Foraaret og Sommeren igennem af Koleraen, der varede til ind i August Maaned.

I Tivoli sporede dette dog i ringere Grad. Dog var det ikke Galgenhumor, man her fortrinsvis søgte. Symfonier som Mozarts Nr. 1, Mendelsohns Nr. 3 o. fl. beredte Tilhørerne Nydelser af mere lødig Art. Men ifølge Politiorde af 1. August maatte Etablissementet dog indtil videre holdes lukket fra Kl. 9 om Aftenen, hvad dog kun havde til Følge, at mange, Besøgende som Funktionærer, vandrede længere ud ad Broen for at more sig. Alléenberg (J. Møller) og det elegante Sommerlyst (C. M. Thorup), der havde rejst sig paa det gamle Ratzeborgs Grund, hvor navnlig Gaetano Amici ødslede med Rakter, efter at Høegh Guldberg som Biaggio Amicis Afløser igen for en Tid havde holdt sit Indtog i Tivoli, udfoldede en mægtig Reklame for at trække Folk bort fra Byen, hvilket i fuldt Maal lykkedes. Ogsaa Klampenborg fik Del i denne Udvandring. Herude gaves Aftenunderholdninger, hvor bl. a. Schiemann optraadte som Obovirtuos. Inde paa Vesterbros Teater var Hovedattraktionen Schwarzenbacher Kapellet under Anførsel af A. Viereck, uden at det dog tør siges, at det kunde glæde sig ved altfor stor Tilstrømning. Som altid, naar der var noget alvorligt paa Færde, maatte Københavnerne knytte deres Medfølelse til Forlystelser. I Kongens Have blev der paa Kongens Fødselsdag afholdt Fest til Indtægt for »Kolerabørnene«. I Tivoli druknede man Sorgen ved Karneval og Messer, hvor Glædens Toner lød. Og de ophørte ikke at lyde. Ud paa Efteraaret afholdt Lumbye paa Hofteatret en Aftenunderholdning, hvor en Prolog blev afsungen af Datteren, Julie Lumbye, til Musik af Faderens »Rosalie Vals«. Her opførtes tillige en Fortsættelse af »Emilies Hjærtbanken«, en Vaudeville-Monolog »Emilie i Præstegaarden«, der ogsaa blev udført af Julie Lumbye, samt den ny »Pomona Vals«.

Sydens Liv og Sydens Musik har alle Dage haft en vis Tilløkkelse for det danske Publikum. I November 1853 holder den italienske Opera paany sit Indtog paa Hofteatret,

denne Gang under Ledelse af Ulisse Brambilla og med Kræfter som Damerne Gaziello og Gallo og Sangerne Bianchi, Remorini, Maggiorotti, Tartini o. fl. I Juni 1854 holder Juliette Price Aftenunderholdning paa Hofteatret. Ved denne Lejlighed opføres et nyt Divertissement til Musik bl. a. af Lumbye. Det var den af Bournonville komponerede spanske Solo »La ventana« (Vinduet). Bournonville, der alle Dage repræsenterede den rene Kunstanskuelse paa sit lille Omraade, ønskede at slaa et Slag for en finere Opfattelse af de spanske Danse. Da i sin Tid »La Cachucha« var bragt en vogue, fremkom hurtigt »La Gitana«, der som for, ved en Indrømmelse til Publikums lavere Instinkter, ligesom at komme i Forhaanden lod ane en Frivolitet, som i sig selv intet havde med Kunsten at gøre. Det var paa et af de nederste Trin af dette Skraaplan, man snart skulde træffe den meget omtalte Pepita de Oliva. Det maa ogsaa siges, at Bournonvilles fine og aandfulde Opfattelse af de spanske Danse nu fik et mønstergyldigt Udtryk. Señoritaen (Juliette Price) kommer dansende ind opfyldt af Tanken paa »ham«, hun har mødt paa Alamedaen. Hun opdager sit Billede i Spejlet (Sophie Price), og hun danser nu for dette sit Billede den berømte Spejldans (»Eugenie Valsen«), Lumbyes fortrinlige Bidrag til dette Divertissement, der iøvrigt slutter med, at hun, da Guitaren klinger udenfor hendes Vindue, griber sine Kastagnetter og danser til hans Serenade. Hun nærmer sig Vinduet, tilkaster ham en Haarsløjfe som Løn, og fuld af Undseelse smutter hun bort. Motivet med Spejldansen var forsaavidt ikke nyt, som det var benyttet af Lewin allerede i 1829, da han sluttede sig til det Kuhnske Selskab paa Morskabsteatret. Dengang dansede Datteren Rosa denne Dans. Og det er vel denne Ungdomserindring, Bournonville bygger paa, da han skabte dette Mesterværk af Finhed og Gratie. Senere, i 1856, udvidedes forøvrigt Divertissementet til ogsaa at medtage Elskeren og hans Venner og

ender i en lystig Fest med en fra Paul Taglioni laant glimrende Seguidilla. Men Bournonville var jo ogsaa Ballettens »Digter«, som Oehlschläger hædrende havde kaldt ham. Den gjorde ved sin Fremkomst saa megen Lykke, at Juliette Price, der forøvrigt ogsaa var Bournonvilles Ideal af en Danserinde, faa Dage efter ogsaa maatte danse den ved Sahlertz' Aftenunderholdning og senere ved N. P. Niensens, og derfra naaede den allerede i Oktober over i det kgl. Teaters Repertoire, hvor den i 1910 passerede den 150de Opførelse.

Af Kongehusets Mærkedage, der i Lumbye skulde finde en altid opmærksom Komponist, indtraf i 1854 Arveprins Ferdinands og Prinsesse Carolines Sølvbryllup, der viedes en »Sølvbryllups Polka«. Ogsaa de historiske Begivenheder ude i Europa satte ham i Bevægelse ialfald som Orkesteranfører. I Tivoli var Plænen særlig egnet for musikalske Massevirkninger. Her opførtes saaledes »Bomarsunds Indtagelse den 16. August 1854«, et stort musikalsk Maleri med tilhørende Kanonade og Bombardement, hvori der skildredes den allierede fransk-engelske Flaades Indtagelse af den bekendte russiske Fæstning paa Åland. Man fik hele Sceneriet: Solens Opgang, de forenede Flaaders Angreb paa Fæstningen, de forskellige deltagende Nationaliteter, der kendetegnes ved den russiske Nationalsang, »Rule Britannia« og »Marseillaisen«, Kampen, et Taarn, der sprænges i Luften etc. for at slutte med en Triümfmarsch og »God save the Queen«. Lumbye gik i det Hele taget ikke af Vejen for det historiske Sving. Ved en Aftenunderholdning, Valdhornisten François Dipo afholdt paa Hofteatret, fremførte Lumbye saaledes Carafas store Højtidsmarsch for 8 Cornetter, 6 Trompeter, 6 Valdhorn, 4 Althorn, 4 Tubaer foruden Træblæseinstrumenter m. m., som var komponeret i Anledning af, at Napoleon den Stores Lig førtes fra St. Helena til Frankrig, en Marsch, der endnu paa denne Tid, altsaa fjorten Aar efter, oftere blev opført.

I 1855 vender Carstensen tilbage. Paa Casino gives en dramatisk-musikalsk Soiré til Ære for ham som Stifter af dette Etablissement. Her opførtes bl. a. en Slutningsscene, til hvilken Musiken var arrangeret af Lumbye efter Melodier fra Amerika, samt en af Carstensen selv komponeret »Go-ahead! Amerikansk Fremad Galop«, som forøvrigt senere gik over i Tivolis Repertoire ikke under Carstensens men under den bekendte fransk-engelske Dansekomponist Julliens Navn. Men det var ikke den Slags Ting, der var ejendommelige for hans Virksomhed nu. Netop i disse Aar træffer vi ham paa et helt nyt Felt, hvor hans Virken vel ikke skulde faa den grundlæggende eller blivende Betydning som indenfor den danske Dansemusik, men som paa den anden Side belyser hans Talent fra en hel ny Side. Det var som Sangkomponisten Lumbye, hvis beskedne men for Datidens København saa typiske Melodier dengang var paa alles Læber. Men herom i et følgende Kapitel.

I LIVSGLÆDENS TEGN

I Hovedstadens offentlige Teater- og Forlystelsesliv betegner Aaret 1856 i flere Henseender et Mærkeaar. Siden 1849 havde Heiberg ført Tøjlerne paa det kongelige Teater. Situationen var jo nu en ny under det konstitutionelle Kongedømme, og trods Heibergs ubestridelige Dygtighed maatte det herskende Modsætningsforhold mellem Teaterleder og Minister føre til en fuldkommen Opløsning af alle Forhold. Dette maatte nødvendigvis byde det private Initiativ saare gunstige Vilkaar. Og ingensinde tidligere havde Konkurrencen paa dette Omraade sat saa rige Frugter som dem, dette Aar skulde blive Vidne til. Fra de laveste Sfærer til de højeste spores de forøgede Anstrængelser for at rive Publikum til sig. Paa Vesterbro og i Frederiksberg Allé var det ganske vist ikke længer noget nyt, men Byen selv rives nu ogsaa med ind i Hvirvlen. Vi kan endda se helt bort fra den store Sukces, der fulgte Hunde- og Abeteatret i Silkegaden. Men ogsaa Cirkuslivet fandt nu Repræsentanter indenfor Voldene. I Hippodromen herskede Direktør D. Gautier, der paa dette Sted mente at have et Forspring for det gamle Cirkus ude i Vesterbros Teater, hvor nu et engelsk Cirkus under Hinné og Ducrow havde til Huse. Overdrevent store var dog ikke de Anstængelser, han udfoldede. Han engagerede den gamle Tourniaire som Gæst og levede væsentligst paa gamle Sager, der hentedes frem fra Arkivet, som f. Eks. den ved Slutningen af Trediverne saa yndede Udstyrspantomime »Røverne i Abruzzerne« o. lgn. Det var derfor ikke længe, han formaaede at holde Stand

her, og Hippodromen blev derefter af Carstensen inddragen under dennes personlige Foretagender.

Georg Carstensen havde efter sin Afrejse paany været paa Langfart. Efter at han i 1852 havde taget sin Afsked i Vestindien som Kaptajn, gik han til Amerika, hvor han i 1854 paa en Grund udenfor New York i Forening med Charles Gildemeister byggede et stort Krystalpalads, men en finansiel Katastrofe slog ind og voldte ham en Del Tab. Pladsen optages nu af det store New Yorker Bibliotek. Han mødte nu frisk rustet til at tage Kampen op med sit eget Hjærtebarn, Tivoli, hvor han paany men uden Held havde tilbudt sin Tjeneste. Der var da intet andet at gøre end at bane nye Veje og lægge nye Planer. For en Mand, der som Carstensen netop sad inde med det dertil fornødne Talent, gik det derfor som en Leg. Hvor han vendte Blikket hen, fandt han gunstig Jordbund. Medens Aktietegningen til hans store Plan »Alhambra« stadig fortsattes, undte han sig ikke Ro men greb enhver Lejlighed til at holde Publikum i Aande og Interessen for hans Foretagender i Live. Han lagde for med en folkelig Fest i Anledning af Grundlovens syvende Aarsdag. Den afholdtes paa Kongens Ridebane nedenfor Smallebakken paa Frederiksberg. Vel ikke for hans Regning, idet en Komité formelt stod som Arrangør med velvillig Bistand af Carstensen, men det var ham, der var Sjælen i det Hele, og det varer da heller ikke længe, før han igen overalt og allevegne som i gamle Dage er »Entrepreneuren«. Nogle Dage senere er han Indbyderen til en »fête champêtre« sammesteds med Fyrværkeri af Gaëtano Amici osv., hvortil han med vanlig Flothed indbød permitterede Militære og Invalider. I den varme Sommer fandt han snart en friskere Skueplads for sine Arrangementer i Klampenborg Badeetablissements skyggefulde Have, der ved sin Nærhed ved Skov og Strand bød ham en taknemmelig Tumleplads for hans entreprenante

Fantasi. Det var Vandkuranstaltens Aktionærer, der nu, da den hydropatiske Mode var i Tilbagegang, haabede ad denne Vej at kunne bringe Omslag i Tidens Ugunst. Hyppigere og hyppigere blev Festerne herude. Enhver tænkelig Anledning blev greben med Begærlighed. Man begyndte med Fest i Anledning af, at Upsalatogets Deltagere passerede Klampenborg. Illumination og Fyrværkeri hørte til Dagens Orden. C. C. Møller dirigerede Orkestret. Paa »Landsby Theatret« opførtes Tableauer med Scener af Bonde- og Fiskerlivet. Skærsommerfester veksler med Skovballer. Selv Sundet og Skoven tages i Brug. I Sundet udfør »Christiansro« vises Øvelser i Svømmekunsten af Mamsel Edberg fra Stockholm, der senere optraadte paa Gammelholm. I Skoven ses ved Høstfesterne »småa Druider med Fakler«. Magikeren Carl Bills og Datter, Mlle Flora Bills, optræder med Bugtalen, Clairvoyance og Escamotage. Selv Montgolfiører savnes ikke. Med andre Ord Konkurrencen med Tivoli er begyndt, og Programmet for Alhambra indøves. Carstensens Navn faar forøget Ry som hans Virksomhed forøget Opland. Helt op til Helsingør hentes han for at arrangere Folkefest i Marienlyst Slotshave i Anledning af Kongens Fødselsdag. Ved denne Fest var det, han til Trods for Prof. Bills' Advarsler lod Busholm sende en Ballon tilvejs, der straks efter Opstigningen fuldstændig omspændtes af Flamme. Det var ved samme Lejlighed, han maatte sætte nogle drukne holstenske Hestgardere, der fra Vagtstuen paa Skodsborg satte Kursen mod Marienlyst for at lave Spektakler, paa Porten.

Saasart Sommeren ganger paa Hæld, er Carstensen paany i København. Samtidig med, at han ude paa Alhambras Terræn med Iver vaager over Arbejdet, har han allerede faaet aabnet den paa Terrænet beliggende Øl-Pavillon »Münchener Halle«, hvor Bills og Datter optræder, medens Københavnerne nyder den nye Drik, der er ved at

faa Indpas, nemlig Bajersk Øllet. Det første Bryggeri blev anlagt her i 1847, og et af de første Steder, hvor man nød den nye Drik, var det dengang yndede »Svanholm« paa Gammel Kongevej. Carstensen saa imidlertid hurtigt hvilke

Lumbye. Carstensen.

de Meza.

Vesterbros Ravelln. Efter Chr. Bayers Maleri.

Muligheder, der laa her, og fik Münchener Hallen aabnet. Det varede ikke længe, før alle Aviser genlød af det Gny, den nye Drik havde foranlediget. Derefter vendte han sit Blik mod Hippodromen, hvor senest C. Hoffmanns Cirkus havde haft til Huse. En Aftenunderholdning af et stort Orkester under Anførsel af Musikdirektør Julius Weel og en Skuespilopførelse af det Müllerske Selskab havde vist dette Etablissements Muligheder ogsaa for andet end Cirkus. Gennem Størstedelen af November Maaned etablerer han her en Række saakaldte »Wiener-Soiréer« med Optræden

af Pricerne, Brdr. Horwards, Siegrist, Jannovitz med Selskab o. fl., medens C. C. Møller dirigerede Orkestret.

Carstensens gamle Venskabsforhold til Lumbye var ikke kølnet i de forløbne Aar, men Carstensen var selv den sidste, der vilde drage Lumbye bort fra Tivoli. Derfor ser vi til Stadighed Carstensen søge Hjælp hos de mindre Profeter, blandt hvilke C. C. Møller foreløbigt havde faaet Forspringet. Denne, der som Hoboist ved Regimentsmusiken i sin tidligste Ungdom var bleven et fremragende Medlem af Lumbyes Orkester, glemte ikke sin gamle Mester, der da ogsaa paa mange Maader vedblev at yde ham Støtte. Da Hippodromens Bestyrelse i sin Tid anmodede Lumbye om at dirigere ved Beriderforestillingerne, og denne ikke kunde paatage sig Hvervet, fik C. C. Møller denne Post efter Lumbyes Anbefaling. Og her blev han ogsaa efter Etablissementets Omdannelse til Teater. Kort før Wiener-Soiréerne tog deres Begyndelse, havde Lumbye givet en Afskedskoncert hos Thorup paa Sommerlyst og havde derefter snøret sin Randsel og begivet sig til det store Germanien. Nogle Koncerter derude lededes derefter af C. C. Møller, som altid havde Lumbye paa Programmet i Mod-sætning til Lincke, der som Orkesterleder oftest undgik at spille Vennens Ting og i Stedet fyldte Programmet med sin egen Produktion. Hans stridbare Væsen havde forlængst medført, at Carstensen undgik ham, og det blev da C. C. Møller, der skulde blive Entreprenørens musikalske Medarbejder paa det omtalte nye Felttog. Carstensen selv oplevede dog ikke at se Alhambra fuldendt. Hans fysiske Kræfter slog ikke til til det Kæmpearbejde, han paatog sig, og den 7. Januar 1857 fandt hans urolige Aand omsider den Hvile, han aldrig havde undt sig i Livet.

Wiener-Soiréerne naaede han dog at faa afsluttet. De bød paa et stadig skiftende Program. Ikke mindst Lykke gjorde det spanske Danserpar, Señorita Antonia Salvador og Se or

Victoriano Piédra, fra det kgl. Teater i Madrid. Som en Forsmag paa Pepitaperiodens koreografiske Ydelser dansede den nævnte Dame bl. a. »La Perla de Sevilla« (El Ole).

Imidlertid var Lumbye vendt hjem efter det ret korte Besøg i vort sydlige Naboland, og som sædvanlig havde han ikke ligget paa den lade Side. C. M. Thorups Etablissement »Sommerlyst« var efterhaanden bleven et Sted, hvor han udenfor Tivoli Sæsonen holdt af at tale til sit Publikum, og ligesom han før sin Afrejse havde sagt sine trofaste Farvel paa dette Sted, var det ogsaa her, han præsen-terede dem Rejsens Udbytte. »Souvenir Polka«, »Hilsen til Hamborg Marsch« og »Wörmers Etablissements Entstehung«, stor Fantasi for Orkester, var Ting, som kaldte Publikum den lange Vej ud gennem Alléen.

I Januar 1857 holdt et Cirkus fra London sit Indtog i Hippodromen. Det var det Hinnéske, som Aaret forud havde Domicil i Vesterbros Teater. Ogsaa her skulde man erindres om Pepitas Eksistens. »Pepita« hed saaledes en af Hinnés bedste Heste, og »Pepita« kaldtes en mimisk Scene af Mad. Siegrist Ducos. Hippodromen var altsaa paany bleven Cirkus. Optagen som han var af Planerne for Alhambra, der nu stærkt nærmede sig sin Fuldendelse, havde Carstensen ikke ment at burde iværksætte større Planer i Hippodromen. Men der var allerede nye Folk ude efter det.

Paa Hofteatret residerede en Tid lang H. V. Lange, der skulde blive Lumbyes Svigersøn, idet han senere blev gift med dennes næstældste Datter Julie. Han havde nu i syv Aar efter bedste Evne søgt at hævde Casino en Plads som Hovedstadsscene ved Siden af det kgl. Teater. Da Heiberg tiltraadte Direktionen her, havde han en dobbelt Konkurrence at holde Stangen, paa den ene Side Casino, hvor en lettere Kost og friere Forhold tilfredsstillede den blotte Lyst til Tidkort, og paa den anden Side den italienske Opera paa Hofteatret, der trods et tyndt besat Orkester og et

elendig Kór imødekom Smagen og derfor blev den stærke i Konkurrencen. Den nationale Opera slumrede. Kræfterne var for en Del heller ikke de første. Indbyrdes Jalousi mellem de to Kunstarter gjorde ikke Sagen bedre. Siden Nielsen ikke mere var Sanger, var han mod Syngestykker, og efter hans Mening hørte Operisterne ikke til Kunstnernes Klasse. Heiberg var dertil som Teaterdirektør og virkelig Etatsraad ikke fuldt saa heldig, som da han endnu kun var Æstetiker og Professor. Men som alt forgængeligt i denne Verden slog ogsaa en skønne Dag den italienske Operas Time, og Hofteatret blev nu Skuepladsen for Vaudeviller og Lystspil o. lgn. ganske som paa Casino. Det var den berømte Hofteatersæson 1855—56, da Lange havde faaet dette Teater overladt og søgte at give sine Forestillinger et vist fornemt Præg. Da nemlig i 1855 Striden mellem Heiberg og hans Personale antog saa skarpe Former, at Udvandringen begyndte, gik Høedt, der bl. a. var fornærmet, fordi han ikke maatte spille »Richard den Tredie«, og Wiehe til Lange paa Hofteatret, hvor de i Forbindelse med de bedste Kræfter af Casinos Personale, hvoriblandt Julie Lumbye, indledede en ny Æra for Privatteatrenes Skuespilkunst. Langes Styrke var hans nære Venskabsforhold til Frederik den Syvende, og dette mentes at hente yderligere Støtte ved Broderskabet i Frimurerlogen. Dertil kom hans Holdning overfor Grevinde Danner, idet denne i Langes Direktørtid i Casino havde opnaaet at blive modtaget som Kongens Gemalinde, hvem Publikum hilste ved hendes Indtræden. »Stor Velvillie og Hæderstegn« fortæller Fru Heiberg bittert, »var Langes Løn af det taknemmelige Ægtepar«. Derfor vovede han ogsaa at spille paa Hofteatret flere Maaneder, inden hans Privilegium var i Orden. Imidlertid faldt Heiberg, Koryfæerne vendte tilbage, og Hofteatrets Rolle som selvstændig Scene var dermed udspillet.

Ved Heibergs Fjernelse fra Nationalscenen havde Lange

altsaa mistet sine ypperste Kræfter, og der var da intet andet at gøre end indtil videre at opgive den regelmæssige Teatervirksomhed, hvorefter han ligesom Casino forsøgte sig med Bal masqué, og Lumbye og hans Orkester fandt nu hyppig Anvendelse her som f. Eks. ved kgl. Kammermusikus Kellersmanns Koncert eller, da Søstrene Adèle og Bertha Frey sang italienske Arier osv. I det Hele taget bliver nu, da Hofteatret ophører som selvstændigt Foretagende, Repertoiret mere broget: den smålandske Husarkvintet, de svenske Natursangere i Nationaldragt, Violinistinden Maria Serato fra Venedig o. fl. finder Vej herhen. Teatret var imidlertid daarligt indrettet, det egnede sig kun lidet for Langes Planer, og hans Blik var nu ogsaa faldet paa Hippodromen, som snart under hans Haand skulde forme sig til en blivende Institution.

Forinden dette skete, var det københavnske Forlystelsesliv imidlertid blevet forskellige Etablissementer rigere. Denne Vækst laa vel i selvø Tiden, men Formen for det Musikliv, der rørte sig her, er i allerhøjeste Grad bestemt ved det Arbejde, Lumbye nu gennem snart tyve Aar havde bag sig.

Medens Sommerlyst i 1857 væsentligst beherskes af Tyrolerne Rainers & Oetl samt Familien Beyerböck fra Wien, blev der i dets umiddelbare Nærhed aabnet en ny Koncertsalon »Odeon« paa det Sted, hvor det nuværende Frederiksberg Teater ligger. Den lukkede op den 16. Maj — samme Dag, Lumbye fejrede sit Sølvbryllup i sin Bolig paa Toldbodvejen under stor Deltagelse fra Teater- og Musikverdenen og hilst af Festvers i »Flyveposten« — med Koncert af et Orkester paa 25 Mand under Anførsel af C. C. Møller. Snart træffes her en Septet for Blikinstrumenter og Vokalkoncert af det nye tyske Operaselskab, ja selv Søstrene Frey, der ellers optræder sammen med Lumbye i Tivolis Koncertsal, finder Vejen herud. Den 20. Maj var Tivoli lukket op, men endnu hører man intet fra Carstensen. Kun i Alhambras

Münchener Halle optræder Mario de Pierri fra Neapel med et Selskab af 4 Damer og 2 Herrer, der bl. a. udfører Solo for Pedalharpe.

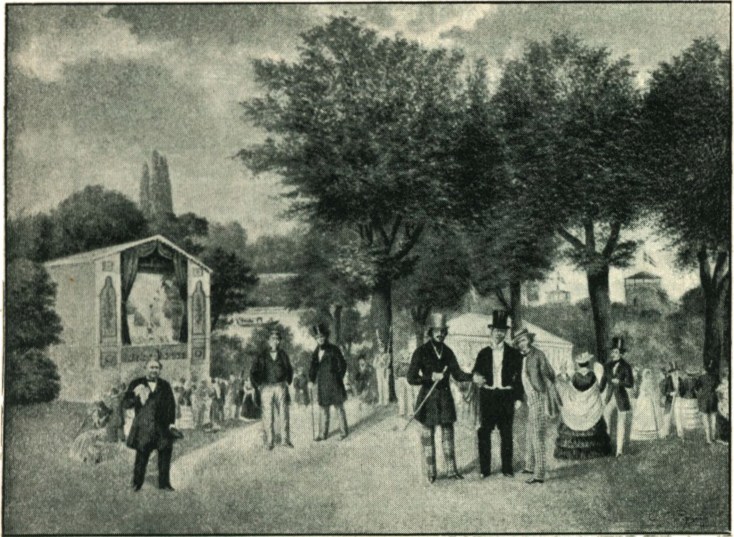
Det er altsaa Tivoli, der indtil videre behersker Sommerens Forlystelser. Kun Luftskipperen Victor Granberg fra Stockholm, der fra Christiansborg Slots Ridebane foretog Opstigninger med den »colossale« Silkeballon »Samson«, som en vis Moyel, der var Entreprenør for disse Opstigninger, havde købt paa Auktionen efter den i 1851 forulykkede Tardini, vakte nogen Opmærksomhed. Under Fyldningen blæste et 30 Mands Orkester, og dette var den væsentligste Underholdning, Publikum fik for sine Penge. Ialfald vidner det kendte Slagord »den gaar inte Granberg« tilstrækkelig om Luftsejladens ufuldkomne Tilstand paa disse Tider. Første Gang revnede Ballonen. Ved det sidste Forsøg, hvor den virkelig truede med at gaa tilvejs, tabte Luftskipperen i sidste Øjeblik Kuragen, og det gik da, som det berettes i »Rappée«:

Tilsidst Ballonen tørnede' mod Hoftheatrets Tag,
 Og denne Høide havde alt gjort Hr. Granberg spag.
 Han derfor klogelig paa Qvisten bjergede' sig
 Og lod Ballonen, uden Mand, gaee op mod Himmerig.

Den berømmelige Færd fandt i 1860 sit pantomimiske Udtryk paa Alhambra i »Granbergs uheldige Luftrejse eller Pjerrot paa Commers« og Aaret efter paa Vesterbros Teater i »Hr. Sørensens Kilderejse eller Pjerrots Luftrejse med Ballonen »Samson««, den sidste med Parodi af bekendte Kunstnere.

I Tivoli var Lumbye i Virkeligheden den eneste nævneværdige Attraktion. Paa Teatret dansede Deulin som snart i en Aarrække sin »Hornpip« (english sailors hornpipe). Iøvrigt var Tivoli langt nede, og skønt Lumbye stadig skænkede sine Bysbørn nye Melodier som f. Eks. »Marche

de Napoleon«, »Pepa Polka«, tilegnet Signora Pepa de Belling, der var gift med Direktøren for Tivolis Cirkus, m. fl. og bl. a. fremførte en Kongen tilegnet »Tappenstreg« af General de Meza, var Tidspunktet i Grunden det gunstigst

Volkersen. Faber. Horneman. Carsten- Lum- Recke-
sen. bye.

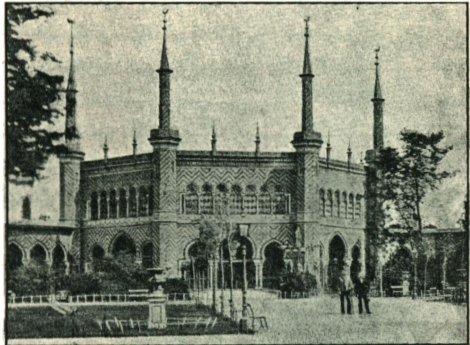
Tivoli i Halvtredserne. Efter Chr. Bayers Maleri.

mulige for en Konkurrence fra Carstensens Side. Denne havde i E. Horneman faaet en uventet Allieret. Ved Giftermaal var Horneman nemlig bleven Ejer af et meget stort Grundareal mellem Frederiksberg Allé og Gammel Kongevej, Mægler Gersons kendte Lystejendom med den prægtige Have, og i Stedet for at udparcellere disse Grunde solgte han det Hele til Carstensen eller rettere til Aktieselskabet til Opførelse af Alhambra, hvad der desværre meget snart skulde komme til at svie til ham. Carstensen var jo

imidlertid død ved Nytaarstide 1857 og fik saaledes aldrig set sit Værk fuldført. Horneman, der interesserede sig stærkt for Planen og af Carstensen var overtalt til at tage Aktier i Stedet for solidere Valuta, maatte da selv forestaa Fulendelsen af Etablissementet. Men det trak længe ud. I Mellemtiden fremkom i Tivoli Lumbyes bekendte »God Nat Polka«, dette morsomme Partitur, der til Slut lader den ene efter den anden af Orkestrets Medlemmer pakke sit Instrument sammen og gaa sin Vej, indtil Dirigenten staar alene tilbage med Janitscharen, der med et Slag paa Pavken sætter Punktum for det Hele. Den er mange Gange siden kommen ypperlig til Hjælp i Tivolis Koncertsal, naar Publikums da capo Forlangender ikke syntes at ville tage nogen Ende. Selv i 1881 ved de berømte Spektakelaftener, da Balduin Dahl til Ære for Feltmarskal Moltke havde spillet »Heil Dir im Siegeskranz«, blev den tagen til Hjælp. Endelig den 18. August 1857 skulde da Alhambra løbe af Stabelen. I sidste Øjeblik indtraf imidlertid yderligere Forsinkelse, idet Gasfitterne ikke kunde blive færdige med Gasledningen. Omsider var da ogsaa denne Vanskelighed overvunden, og den 21. August lodes Publikum ind til Carstensens nye Vidunder. Dette var i flere Retninger et fornemt Sidestykke til Tivoli. Navnlig Hovedbygningen var mere stilren og harmonisk i Farve og Dimensioner end Tivolis Bygninger. I Indretningen mindede Etablissementet snarere om »Krolls Garten« i Berlin, navnlig hvad angaar den skarpe Sondring mellem Haven og den lukkede Hovedbygning. I den førstnævnte fandt man paa en Estrade et Orkester under Anførsel af Gerlach samt i en Kiosk et Hornorkester. Ogsaa Alhambra havde sin »Plaine« med ekvilibristiske Forestillinger, og iøvrigt fandtes ogsaa her baade Vauxhall og Fyrværkeri. I Hovedbygningen var der foruden Koncert af et Orkester paa ikke mindre end 45 Mand under Anførsel af Lincke, som Horneman ikke mindst paa Grund af hans

Dygtighed mente maatte være den rette Mand til det lidt fornemmere Orkester, samt Vaudeviller og Balletter, de sidste arrangerede af Balletmester Guarrino. Den første af dem var »Granadas Rose«, der opførtes sammen med Overskous Vaudeville »Hvilken er den rette« til Musik arrangeret af Lincke. Senere traf man her Brødrene Chr. og Alb. Price. I det Hele indtog Dansen en favoriseret Stilling paa det nye Etablissement. Af fremtrædende Kræfter fra dette første Aar kan endnu nævnes Magikeren A. v. Olivo og Araberen Azi Cherif, kaldet »Ørkenens Slange«.

Som Sommermaanederne randt ud, aabnede Lange sit nye Teater, »Folketheatret«, den 18. Sep-

Alhambra.

tember 1857 med en Prolog og »En lille Hex«. Men hurtigt blev den dominerende Forestilling »Den sidste Nat« med Lumbyes Musik. Omtrent samtidig begynder Lumbye en Række Koncerter paa Sommerlyst, og det vidner højt om hans Yndest hos Publikum, at det i det slette Efteraarsføre kunde lykkes ham at fylde den langt udenfor Voldene liggende Koncertsal. Lincke, der ikke mente at kunne hvile paa sine Lavrbær fra Alhambra, besluttede da i Casinos mindre Sal at give en Koncert, der stillede hans egen Fornemhed i tilbørligt Relief. Her traf man bl. a. en Klarinetsolo, udført af Hr. Jensen fra Christiania, Johan Svendsens Lærer, og navnlig Tannhäuser Ouverturen, som ved denne Lejlighed (24. Oktober 1857) for første Gang hørtes herhjemme. Koncerten var iøvrigt meget sparsomt besøgt, oplyser Imm.

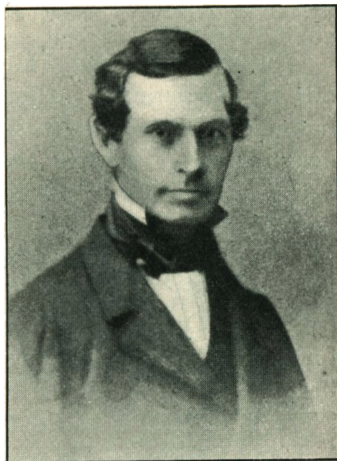
Rée i sit »Tidsskrift for Musik«. Lincke skrev i Tidens Løb et Utal af Danse, det var saaledes ham og ikke Lumbye, der skrev en »Hestgarde Galop«, men han savnede undertiden den rigtige Gnist. Derimod arrangerede han en Mængde dramatiske Ting, deriblandt »For Alvor«, »Hyldemor«, »Fandens Overmand«, »Plader« etc., og hertil var hans Dygtighed overvældende. Lumbye skattede ham da ogsaa efter Fortjeneste, og trods Linckes Uomgængelighed og smaalige Misundelse, holdt han dog fast ved Vennen, hvad der ofte skaffede ham Bryderier. Alligevel maatte Lumbye f. Eks. i sin Kontrakt med Tivoli i 1847 underkaste sig følgende Slutningsbestemmelse: »Iblandt det Personale, som Hr. Lumbye leverer efter § 1, maae ikke antages Lincke sen. og junior«. Derfor savnes han ogsaa paa Carl Nielsens Liste fra 1848. Men med Carstensen's Fjernelse kom Lincke igen.

Lykkedes det ikke Lincke ved denne Lejlighed at vinde Lavrbær paa Lumbyes Bekostning, fik han paa anden Maade af den nysnævnte Imm. Rée en uventet Haandsrækning. Imm. Rée havde oftere trukket Veksler paa Lumbyes Godmodighed, naar det gjaldt Opførelsen af hans musikalske Produkter. Saaledes havde Lumbye f. Eks. paa Jyllandsrejsen i 1852 opført hans »Reseda Polka«, tilegnet Aalborgs Damer. Men sligt var snart glemt, og Rée var som Anmelder ofte ikke saa lidt giftig. Joh. Svendsen omtalte ham altid senere med megen Foragt. Rée faldt nu over Lumbye, idet »Tidsskrift for Musik« ved Anmeldelsen af Lumbyes nyeste Fantasi »Musikalsk Frimurerie«, der var udkommet hos Horneman & Erslev, under Motto »Skomager, bliv ved din Læst! Det baader dog Dig og Publikum bedst« paa de akademiske Musikers Vegne retter et velment Spark til Lumbye, fordi han har vovet at gøre Indgreb i en Form, der som Klaver Fantasien formentlig var forbeholdt »den musikalske Dannelse«. Der klages over, at der ti Gange skiftes Tempo, over Melodierne osv., selv Dansene er daarlige, kort sagt,

hele Stykket er det reneste Makværk. Selvom denne Fantasi langtfra hører til Lumbyes bedste, skyder Anmelderen dog fuldstændig over Maalet. Man syntes at glemme, at Lumbye med sine »Drømmebilleder« en Gang for alle havde skabt en Fantasiform, som var hans helt ud, og som han havde Talentets Ret til at benytte, naar det lystede ham.

Det følgende Aar har Lumbye paany lige indtil Tivolisæsonens Begyndelse fundet et Domicil hos C. M. Thorup paa Sommerlyst. Han lønnede ham da ogsaa med en »Thorup Concert Salon Polka«. Koncerterne herude var talrige og det selv paa et Tidspunkt, da Casino Maskeraderne ikke var bragt til Ende. Men jævnt borgerligt var det hele. Naar Lumbye ikke holdt Koncert, var der da Underholdning af Tyrolere som Pitzinger, Rainer, Oettl,

Søstrene Stelzer o. fl. I Tivoli var Lumbye Midtpunktet, og det eneste Midtpunkt, der overhovedet kunde regnes med. Det var, som om Direktionen havde den Opfattelse, at med Lumbye paa Programmet var enhver yderligere Anstrængelse overflødig. Etablissementets Sensation skulde og maatte komme fra ham. Blandt hans nye Ting fra dette Aar kan nævnes Galoppen »En Promenade over Dyrehavsbakken i 1858«. Det var et Greb blandt de gamle taknemmelige Sujetter. Det bestod af 13 Billeder, der gengav Døgnets Forteelser paa den populære Dyrehavsbakke. Den opførtes saa ofte, og Emnet var saa uopslideligt, at Lumbye atter i den nærmeste Eftertid forsøgte sig i det. Saaledes fulgte

Andr. Fr. Lincke.

i 1860 en Polka »En Bagatel fra Dyrehavsbakken i 1860« med lignende Indhold som den forrige og senere »En lille Dyrehavsspøg«, et musikalsk Quodlibet, der var komponeret til Tivolis Fødselsdag i 1863. Blandt den særlige Assistance, der nu præger Koncertsalen, kan nævnes kgl. sachsisk Hofoperasanger Anton Prelinger, Bassisten Breuer og den skaanske Husar Sekstet under Anførsel af Wegner.

Nu var imidlertid Tiden inde, da Pepitamanien skulde naa sit Højdepunkt. Allerede ved Midten af Halvtredserne nærmede Pepitaraseriet sig Danmark. Denne Danserinde, der hjemme i Madrid havde danset bagest i Figurantindernes Række, var paa den Tid ude i Europa begyndt at gøre Furore bl. a. med en for hende karakteristisk Dans »El Ole«. Den danses første Gang herhjemme i 1854 hos Pricerne paa Vesterbros Teater af Mad. Dobson (d'Obson) fra Royal Drury Lane Teatret i London. Sammesteds opførte et Selskab fra Kieler Stadtteater bl. a. en Farce »Proberollen oder Die falsche Pepita«. I 1855 danses paa Teatret i Tivoli »El Ole à la Pepita« og »La Madrileña« af Adelaide Lassen. I Hinnés Cirkus var, som vi har set, en Hest opkaldt efter den berømte Dame. Aaret efter træffer man i Tivolis Koncertsal hos Lumbye Kvartetten »Polyhymnia«, bestaaende af Medlemmer af Hamburger Stadtteater. Blandt de af denne udførte Vokalnumre maatte daglig paa Forlangende gives en »Pepita Serenade« af A. Müller, og Gungls »Pepita Oliva Galop« lød overalt. Det begyndte at trække op til en Danserindemani. Paa Tivolis Teater strømmede de ind, Søstrene Stafford med deres berømte Pas de deux, Signora de Belling, hvem Lumbye tilegnede sin nysnævnte »Pepa Polka«, o. m. fl. Endelig i 1858 naaede den berømte Spanierinde hertil. Señora Pepita de Oliva, som hendes klangfulde Navn lød, kom i September. Hun kom samtidigt med, at en anden Mærkværdighed lod sig til Syne, nemlig Donatis Komet, og om disse to meget vigtige Begiven-

heder drejede al Samtale sig i København. Og selvom man nok paa Forhaand havde hørt, at det var saa som saa med hendes Dans, hvad man hurtig fik Lejlighed til at erkyndige sig om, grasserede Pepitaraseriet snart i endnu højere Grad end ude i Europa. Hemmeligheden ved hendes formidable Sukces laa vistnok ogsaa for Størstedelen i hendes personlige Tiltrækningskraft, hvad ogsaa fandt Udtryk i Slutningsverset af et Velkomstdigt i »Folkets Nisse«:

Lad Folk om Dandsen skjendes kun! Thi er
 End Dine Spring lidt vilde og forfløine,
 I Et er Alle enige dog her:
 »At Du har nogle tyvebrændte spanske Øine.«

Det var Erik Bøgh, der havde udfoldet utrolige Anstrængelser for at faa hende hertil. Han havde paa Carlteatret i Wien set hende danse i de to spanske Nationaldanse, der var Hovedpillerne i hendes Repertoire, »La Madrileña« og »El Ole« samt som Skuespillerinde i Farcen »Kurmärker und Picarde«. Han følte sig ikke tiltalt, hendes Fransk havde stærk spansk Akcent, hendes Komadiespil var mangelfuldt, hendes dybe Stemme næsten karleagtig, og hun var ude over den første og friskeste Ungdom. Men hun var en Attraktion, og det var det, Casino trængte til. Hun gjorde sin Entré paa Casino i sine berømte Danse til Tonerne af Lumbyes Orkester, men Regnestykket slog fejl; der var kun halvt Hus, og Presse og Publikum var valne. Hun foreslog da »Kurmärker und Picarde«, men Bøgh ønskede et originalt dansk Stykke. Nogle Repliker under en Samtale med hende gav ham Idéen til Vaudeville Bagatellen »En Caprice«, hvori hun foruden sin Dans fik Lejlighed til at sige nogle faa franske Repliker i en Situation med Carl Hagen som en komisk norsk-norsk Balletmester. Det hjalp, og snart flokkedes Alle om hende. Tilstrømningen var uhyre. Medens Kometen dansede gratis paa

Himlen, dansede Pepita til svimlende Priser paa Casino. De Summer, hun her tjente, klagede Bournonville, oversteg alt, hvad Catalani, Prume, Ole Bull og Jenny Lind tilsammen havde høstet ved deres kunstneriske Optræden i København. Hun var »Dagens Helt og Nattens Heltinde«. Naar hun om Aftenen kørte hjem, ledsagedes hun af en Vogn fyldt med Blomster og duftende Billetter. Hendes Bolig paa Hotel d'Angleterre belejredes Dag og Nat af Byens »Løver«. Pressen hævede hende nu til Skyerne, og Begejstringen steg til Vanvid. Bournonville græd af Harme. Men Lumbye skrev en »Pepita Polka«, C. C. Møller en »Pepita Galop«. Navnlig »El Ole« gjorde et stærkt Indtryk paa de med Bournonvilles fine og aandfulde Skole opdragne Københavnerne, for hvem spansk Naturdans i denne Form var et ukendt Land. Endnu før Tæppet gik op, hørte man Lyden af Kastagnetter, der, som Vilh. Bergsøe begejstret beretter, ikke var disse »matte klangløse Slag, som kendes fra det kgl. Teaters italienske Danse, men Castagnetter, der lød som Metal med ubændig Lidenskab i de hurtig skiftende Rhytmer«. Naar Tæppet gik tilvejs, stod Pepita med Hovedet tilbagebøjet og med et underligt drømmende Blik i de kulsorte Øjne. Den jomfruelige Ynde, Blyheden og Forventningen, der prægede den første Del af Dansen, slog saa pludselig om i en vild, lidenskabelig og berusende, af Sydens Ild gennemglødet, Dans. Det var dette sidste Afsnit, der fik Bournonville til at udbryde: »Lad mig komme ud! dette her er jo ikke Dans men Galskab«. Trods sin Begejstring for Danserinden var Bergsøe dog koldsindig nok til at kunne skæmte med denne Københavnerens Svaghed i en humoristisk Artikel »En Aften i Casino« i »Dagbladet«. Pepitamanien fremkaldte forøvrigt en hel lille Literatur, og samtidig laante hun Navn til alt muligt mellem Himmel og Jord lige fra Pibehoveder til Pølser og Æbleskiver.

Saa unaturlig denne Spænding var, saa uforstaaelig plud-

seligt kom Omslaget. I Erik Bøghs »Caprice« havde han bl. a. indlagt den Replik, der havde givet ham Idéen til Vaudevillen: »Je suis femme, ça veut dire: capricieuse, je suis danseuse, ça veut dire: très capricieuse, et avant tout je suis Pepita, ça veut dire: extrêmement capricieuse«. Det skulde altfor hurtigt vise sig, at denne Replik ikke var uden Sandhed. En skønné Dag saas hun, skønt sygemeldt, køre paa Strandvejen i Vogn sammen med Kammerraad Lange, Folketeatrets Direktør, og pludselig vendte hun Bøgh Ryggen og fortsatte sin Optræden paa Folketeatret, hvor hun medvirkede ialt 40 Gange. Her bearbejdede Fritz Holst »Der Kurmärker und die Picarde« for hende under Navnet »Jens i Picardiet«, der senere fulgtes af en Fortsættelse »Paa Hjemvejen«, hvori Stigaard udmærkede sig som Underofficeren, og H. P. Holst forøgede hendes Repertoire med Vaudevillen »De to Cometer« (Pepita og Donatis Komet). Men den usunde Begejstringsrus var nu stærkt paa Retur. Hendes Adfærd overfor Casino i Forbindelse med en gryende Forstaaelse af, at hendes koreografiske Præstationer i Virkeligheden var Udtryk for en Smagens Fordærv, aabnede Øjnene paa Københavnerne, og hendes Optræden formede sig tilsidst som en Række Pibekoncerter, der trods Ildtilbedernes Anstrængelser omsider tvang hende til at fortrække. Bournonvilles Ansigt straaledede atter.

Da Erik Bøgh saa pludseligt saa sig berøvet sin fornemste Attraktion, maatte han skyndsomst søge anden Udvej for at møde Folketeatrets skærpede Konkurrence. Først tog han sin Tilflugt til den béarnesiske Dobbelt Kvartet i Nationaldragter. Snart efter fandt han en kunstnerisk set værdifuld Støtte i Bournonvilles to meget vakre Elever, Søstrene Christine og Agnes Healey. Det blev, som Erik Bøgh selv fortæller, kun en succes d'estime. Og dog blev der opbudt alt for at understrege deres fine Kunst overfor Pepitas lascive Gøgl. Lumbye var her Bournonville en god

Støtte. Søstrene, der alt havde ladet sig se i Tivoli og paa Folketeatret, debuterede paa Casino i en yndefuld Pas de deux, »Polketta«, til Musik af Lumbye. Den fulgte dem siden langt udenfor Danmarks Grænser. Men det blev ikke her ved. Lumbye skrev for de to yndefulde Danserinder en hel Række Dansedivertissementer, der endnu hører til hans fornemste Melodier, et Samarbejde, der forøvrigt i lige Grad glædede Bournonville og ham selv. Det næste i Rækken var »Fiskerpigerne«, Hornpipe og Reel, der opførtes sammen med Farcen »Hun skal debutere«. I »Capricen«, der snart gik under det ændrede Navn »O Pepita«, blev indlagt en ny Jaleo »El Capricho« af ham, der blev danset af Søstrene Healey. I Begyndelsen af 1859 fulgte saa Slag i Slag »Galop militaire«, »Tarantella Napolitana« samt en »Polonaise«. Brigademusikdirektør T. H. Pöckel tilegnede dem henholdsvis en »Agnes Galop« og en »Christine Polka«. Georg Lumbye lod sig inspirere til en »Agnes Polka«. Af de to Søstre var Agnes utvivlsomt baade den yndefuldeste og talentfuldeste, men begge havde de under Bournonvilles Vejledning erhvervet sig den rette Stil. Dog udgjorde deres Honorar kun en Brøkdæl af Pepitas. Der var ogsaa Tale om deres Optræden paa det kgl. Teater. Herimod rejste der sig dog en kraftig Opinion, fordi de først havde danset paa Pantomimeteatret i Tivoli og paa Casino. Saadanne Stød taalte Teatrets Værdighed ikke, som om det havde brugbare Kræfter nok. I 1860 lykkedes det dog Bournonville at tvinge deres Engagement igennem, efter at han ved en privat Matiné i Forening med Miss Agnes Healey havde opført forskellige Scener af »Søvngængersken«. Længe varede deres Forbindelse med den danske Nationalscene dog ikke. Efter med Held at have optraadt i Stockholm, hvor Bournonville imidlertid havde faaet Ansættelse som Intendant, dansede de for sidste Gang paa det kgl. Teater i Sæsonen 1864—65. Men længst huskede Københavnerne dem

dog i de smaa Divertissementer til Lumbyes Musik. Fra dette Aar skriver sig ogsaa den fyrige »Stormmarsch Galop«, der fremkom til Festballet i Casino ved Tohundredaarsfesten for Stormen paa København, og »Fyrværkeri Galoppen«, der under mægtige Drøn af Kanonsalut og Geværsalver ledsagedes af bengalske Flammer i alle Farver i Træerne rundtom Koncertsalen i Tivoli, samtidig med at den gamle »Djævla Roberts Castel Galop« paany kom til Ære og Værdighed.

I Casino, hvor Lumbye stadig førte Taktstokken, vidste man dog at klare sig. Man var netop nu inde i den Periode, hvor Rasmusine Literaturen gjorde Helvede mere end hedt for Grevinde Danner. I December 1859 kom »Grevinden og hendes Sødskendebarn« i den Erik Bøghske Bearbejdelse op paa Casino. Den almindelige Misstemning mod Grevinden havde nu ved Rygtet om, at hun nærrede Planer om gennem en Udnævnelse til Hertuginde af Vagrien at bane Vejen til Dronningeværdigheden, naaet et Højdepunkt. Publikum greb da Lejligheden med begge Hænder, og snart genlød Hovedstaden af de Bøghske Strofer:

Jeg hader den, som steg fra Dybet
Bedækket med et Lands Foragt —

Til dem havde dog Lumbye ikke skrevet Musiken. Denne var vistnok valgt af Erik Bøgh selv, ialfald var den arrangeret af Chr. Brandt. Forøvrigt var Førsteopførelsen nær bleven forpurret af en begyndt men afværget Ildsvaade paa Casino, en Hændelse, som i Folkemunde førtes tilbage til Grevinden.

Det var i den politiske Satire bleven Mode at haane Hr. Sørensen, den brave Bedsteborger med Nathuen ned over Ørene, der uden at kny lod sig byde alt. Et af de gængse Midler til at bringe ham til at glemme Uretten og Harmen var Tivoli og Lumbyes Melodier. Det var jo netop

i disse Dage, Frederiksborg Slots Brand indtraf, medens Kongen og Grevinden boede derude. Samme Dag, Budskabet herom naaede ind til Hovedstaden, havde Harmen og Uviljen mod Grevinden naaet en saadan Styrke, at Befolkningen begyndte at røre paa sig. Kongen som følte sin Popularitet knækket, talte angst om Revolution, men General Fensmark beroligede ham med de Ord: »Nej, Revolution kommer Deres Majestæt aldrig til at opleve . . . ja, det forstaar sig, hvis Deres Majestæt vil tage Tivoli fra Sørensen, saa vil jeg ikke indestaa for noget«. Det højeste, man drev det til, var da ogsaa nogle alvorlige Optøjer Nytaarsaften. Men »Grevinden og hendes Sødskendebarn« naaede 42 Opførelser. I Januar 1860 sluttede der sig til dette Stykke en scenisk Apostrofe af Erik Bøgh betitlet »Frederiksborg Ruin«. Men derved blev det. Fensmark havde Ret. Tivoli var og blev nu Hr. Sørensens Livsinteresse. Det var den, der havde Magt over hans Sind. Derfor elskede han ogsaa Lumbye, der bragte ham Glemsel for Helstats- og Eiderstats- og andre Ærgrelser, ja han kunde endog bringe Madam Sørensen til Tavshed, naar hun blev for skrap. Da »Blinkeren« i 1860 bringer Lumbyes Billede, hilses han bl. a. ogsaa med følgende Strofe:

»Hør! det er en af Lumbyes Melodier!«
 Gjentog Tusind' smukke Munde,
 Og for at lytte selv Matronen tier
 Som ei ellers tie kunde;
 Hjertet blev saa let,
 Og hvert Aandedræt
 Skjultes mere for at høre ret.
 Selv den gamle Fod
 Sig ei styre lod,
 Men fik sære Nykker hvor den stod;
 Tusind Gange
 Lød i Sange
 Toner mange

Han gav Liv,
 Og hver Sorg og Grille
 Maatte tie stille
 Naar for Glædens Lys han sagde: »Bliv!«

Musiken var i disse Aar i ualmindelig Grad en Kunst, som beskæftigede alle herhjemme som ude og ikke mindst Personer, der ellers stod musikalske Krese fjernt. Vor dengang stærkt omdebatterede »Fætter«, Fyrst Peter af Oldenburg, havde under Navnet Kühner komponeret en Opera »Das Kätchen von Heilbronn«, der i 1861 kom til Opførelse i Wiesbaden. Mange tyske Skillingsfyrster skrev Musik, og Kongen af Hannover fejrede i 1862 sit 25-Aars Jubilæum som Komponist. Eksemplet smittede nedefter. Den preussiske Eksminister von der Heydt optraadte i sin Fritid som Virtuos paa Orgel. Mange Officerer dyrkede den samme Interesse. Vi har allerede tidligere set, hvorledes herhjemme selv General de Meza, der var en stiv Teoretiker, naar det gjaldt Sprog og Musik, ogsaa som Komponist lod sit Lys skinne. Allerede i 1850, da Bournonville var paa Rejse i Hertugdømmerne, traf han ved sin Ankomst til Slesvig By, hvor han straks aflagde Besøg hos Generalen, denne ved Klaveret ifærd med at nedskrive nogle af ham selv komponerede Romancer. Men ogsaa andre som f. Eks. Artilleriløjtnant Th. B. Sick viste sig som en ikke ueffen Komponist, særlig af Kammermusik, der udkom i Hamborg. Grevinde Danner, der ikke for intet havde tilbragt sin Barndom ved Teatret, kastede sig med Iver over Sangen, og naar hun og Kongen opholdt sig paa Landslottene, udfoldede hun en saadan Virtuositet, at Kongen gik rundt og spurgte: »Naa, hvad synes De om det? Hun kunde s'gu gaa til Theatret hvad Øjeblik, det skulde være«. Nogle Aar senere ved Frederiksborg Slots Brand, drejede hendes Tanker sig kun om dette ene, at hendes kostbare Flygel for enhver Pris maatte reddes. De historiske Skatte var for hende Luft

ved Siden af hendes kære Instrument. Men Flygelet blev siddende fast i en Vindeltrappe og undgik saaledes ikke at blive Luernes Rov. Kongen selv, der forøvrigt i sine unge Aar kunde bringe sin Læremester, Grev Rantzau-Breitenburg, til Fortvivelse, naar han ved enkelte Lejligheder under en »Studierejse« til Genf og Italien vilde optræde som Sanger, blev saa smittet af den almindelige Musikdyrkelse, at han, medens Grevinden sang Duetter med Fru Fossum, den senere Kammersangerinde Fru Gerlach, under diskret Tilsyn af Kammermusikus Hansen begyndte at komponere. Resultater af denne Virksomhed foredrog han saaledes under et Ophold paa Føhr for Hertugen af Sachsen-Weimar og dennes Kapelmester. En Marsch fik de militære Musikkorps Ordre til uopholdelig at indlemme i deres Repertoire, og da de danske Vaabenbrødre i 1863 afholdt Mindefest for Stormen paa Frederiksstad, blev der afsungen en ny Fædrelandssang »Sjælland, Sjælland, med Skov og med Sø« af Fru Caroline Recke, hvilken Sang fremtraadte til Melodi komponeret af Kongen, skønt Forfatterinden meget vel selv kunde have været Mester for en saadan. Den findes bl. a. offentliggjort i Fr. Barfods »Kalle, en Gave i Sang til det forenede Velgjørenhedsselskabs Bazar« 1866.

Ved Begyndelsen af Tivolisæsonen 1860 stod Koncertsalens Orkester under Direktion af Koncertmesteren Carl Petersen. Først den 21. Maj viste Lumbye sig i Tivoli. Han maatte først hvile ud efter en anstrængende Visit i Sverige. Den 8. Juli 1859 havde Carl den Femtende bestøget Tronen. Den 3—5. Maj 1860 fandt Kroningen og Hyldningen Sted i Stockholm. Blandt de af Nordens kendte Mænd, der ved denne Lejlighed samledes i den svenske Hovedstad, var ogsaa Lumbye. Han havde forinden Rejsen anholdt om en offentlig Karakter eller Titel og var da bleven udstyret med Krigsraadstitlen med Rang i 7. Klasse Nr. 4. Det lød jo saare bombastisk og var vel nærmest tænkt som en Anerkendelse for hans præg-

tige Militærmarscher. Men det drabelige laa nu slet ikke for ham, og for alle, der kendte ham, syntes det en Selvmodsigelse. I Sverige havde denne Titel tilmed en langt fornemmere Klang, men mere end denne skabte hans Talent ham en god Modtagelse. Han kom dog ikke alene. Hans Orkester fulgte ham. Den 26. April satte man sig i Bevægelse, og tre Dage efter var man i Stockholm, hvor man omtrent hver Aften spillede paa »Djurgården«. Lumbye var Dagens Helt. En ny »Kroningsmarsch«, tilegnet Carl den Femtende, vandt ham alle Svenskes Hjærter. Hertil kom »Hilsen til Stockholm« o. fl., ligesom han arrangerede en Melodikrans »Bellmanns Minde«. Wasaordenens Ridderkors var hans Løn. Ad Kanalvejen tog man Kurs mod Göteborg, som Lumbye helligede en Polka »Hilsen til Gothenborg«, men umiddelbart efter Koncerten maatte man ombord for at naa Tivolis Aabningsfest den følgende Aften. Kl. 4 lagde man til ved Toldboden, og Kl. 7 bruste Orkesterklangen gennem Salen. Det skulde ikke blive sidste Gang, »Krigsrådet« aflagde Besøg i vort nordlige Naboland. Men selv naar han var borte, mindedes han i Stockholm ved »Concerter à la Lumbye«.

Netop omkring 1860 var Tivoli langt nede. Aviserne stiklede til det og fremhævede Alhambra. Med dette sidste gik det imidlertid kun saa som saa. Den, det gik værst ud over, var Emil Horneman. Driften, der det første Aar lededes af Aktieselskabet, maatte allerede det følgende Aar overtages af ham, der jo desværre var Storaktionær i Foretagendet. Men Publikum fandt, at det laa for langt ude og, at der var mørkt paa Vejen, som endda var flankeret af en dyb Muddergrøft, og da saa den store Pengekrise indtraadte, bragtes Horneman til Fallittens Rand. Han havde taget Aktier til et enormt Beløb, og da disse nu var værdiløse, maatte han i 1859 trække sig og sin Kapital ud af Firmaet Horneman & Erslev for at skaffe Dækning for sine Forpligtelser. Tivoli følte sig altsaa ikke foruroligt.

Recke foretog sig som Direktør ikke alt for meget. »Man lægger Hænderne i Skjødets, trækker Nathuen godt ned over Ørene, trygt stolende paa, at et talrigt Besøg nok vil tillokkes ved Lumbyes smukke Melodier.« Saaledes skildrer »Sandhedsfaklen« Situationen. Om det saa var Tivolis Cirkus, var det en komplet Fiasko i Sammenligning med Cirkus Renz paa Gyldenløves Bastion ved Filosofgangen. Da en af dennes Heste døde her, deltog hele Pressen med Oprigtighed i Sorgen. Et Par Aar senere fik han forøvrigt en haard Medfart af Berlinerne, fordi han havde ladet spille danske Nationalmelodier.

Skønt Recke i et og alt var Flaadens Mand, fik han dog som Direktør for Tivoli mindre Lejlighed til at vise sig i denne Retning. Horneman betænkte sig derimod ikke paa ogsaa i denne Henseende at gøre ham Rangen stridig. I 1860 afholdt han saaledes paa Alhambra Festiviteter til Ære for de danske Søkrigere, ved hvilken Lejlighed han paa en af Plænerne lod afholde en hel lille Bataille, hvori Søhelten Tordenskjold med et ringe Fartøj besejrede en svensk Fregat, og navnlig naar henses til, hvor vanskeligt det er at manøvrere med et Skib paa Landjorden, lykkedes det paa en mere end tilfredsstillende Maade. Paa Alhambra gjorde man altsaa sit bedste. Det betød kun lidet, at somme Aviser ankede over, at den mauriske Dronning, Horneman lod føre i Spidsen for et af sine Optog, var klædt i Møbelsirts og sminket med Rødsten og saa forøvrigt til daglig af Haandtering raabte i Gaderne som »Ræddiketøs«. Folk var glade over, at Alhambra ved sine Høstfester lod gratis udskænke fem Tønder Øl til Publikum. Alhambra havde dertil sit eget Gasometer, medens Folk i Tivoli vandrede i Tranlygternes Tusmørke. Gaetano Amici ofrede Etablissementet alt overstraalende Fyrværkerifester, og Horneman søgte gennem Børnene at vinde Forældrene ved talrige Børnefester. Alhambra var navnlig Smaapressens Kælebarn, men den bar i sig fra første Færd Spiren til sin Undergang.

Dens Entré var for høj, dens Græsplæner nedtraadte, den havde ingen Lysthuse for medbragt Smørrebrød, og fremfor alt: den havde ingen H. C. Lumbye. Thi med ham kunde hverken Lincke, C. C. Møller eller Carl Lumbye hamle op.

I Tivoli var det et broget Program af Nyheder, han fremførte. Blandt disse var først og fremmest hans mesterlige »Indiansk Krigsdans« af Balletten »Fjernt fra Danmark«. Bournonville fortæller selv, hvorledes hans Arbejdsmethode var. Han udarbejdede først et Program, og naar hvert Billede stod saa klart, at det var modent til Udarbejdelse, henvendte han sig til sin musikalske Medarbejder, som for hver Scene, der udgør et Nummer, maatte se at blive enig med ham om Rytme og Karakter. Balletmesteren gør saa Gestus og Pas, improviserer en Melodi, og det er nu Komponistens Sag paa dette Grundlag at skrive sin Musik, som Bournonville arbejdede videre paa med Detaillen. Det viste sig stedse at være en brugbar Methode, men en skønne Dag glippede den dog. Det var da Joseph Gläser, en Søn af Kapelmesteren, skulde skrive Musiken til »Fjernt fra Danmark«, hvortil Bournonville havde faaet Idéen fra Korvetten »Galathea«s Ophold i Buenos Ayres. Da den den 20. April opførtes første Gang, var ved Skæbnens Luner det endelige Produkt Resultatet af ikke mindre end syv Musikers Anstrængelser. Saaledes er den bekendte Negerdans taget efter Gotschalk, Finalen til anden Akt var af Lincke. Blandt dem indtager Lumbye sin Plads med Ære. I vore Dages Paris er det denne Krigsdans, som rigtignok af Bournonville oprindelig var tiltænkt Sydhavsvilde (Ny Zeelændere) og ikke Indianere, der ved Siden af »Drømmebilleder« væsentligst repræsenterer det Lumbyeske Repertoire. Blandt Tivolis øvrige Nyheder dette Aar var af Udlandet Sverige repræsenteret ved den af Lumbye hjembragte »Ouverture scandinav« af B.W. Hallberg og Tyskland ved Conradis »Gute Nacht Galop«. Dette Sujet var jo tidligere behandlet af Lumbye og med

betydeligt større Held i hans »God Nat Polka«, der tillige har den Fordel at være bygget over en pudsig og taknemlig Idé.

Grevinde Danner var nu ikke længer »Danmarks Genius« men langt snarere en fjendtlig Dæmon mod Danmarks og Dannerkongens Lykke. Kort efter den store Forskrækelse ved Nytaarstide 1860 var Udenrigsministeren Baron Blixen Fineckes Gemalinde, Prinsesse Augusta, bleven præsentet for Hds. Naade og var bleven meget huldrigt og nedladende modtaget. Men uadtil hjalp det ikke paa hendes Position. »Grevinden og hendes Sødskendebarn« gik til Stadighed hver Aften under øredøvende Bifald. Det hed sig, at Grevinden havde købt Størsteparten af Casinoaktierne. Det var dog ikke for at støtte sin Ven, Kammerraad Lange paa Folketeatret, men for at Erik Bøgh kunde faa sin Afsked. Hvorom alting er, Erik Bøgh blev imidlertid i Casino afløst som Direktør af M. V. Brun. Og ligesom denne ikke havde synderlig Held med sig i denne Virksomhed, kan det heller ikke siges, at hans literære Bearbejdervirksomheder kronedes med Held. Den havde paa et Punkt den for Teatret kedelige Følge, at Offenbachs »Orpheus i Underverdenen«, der paa Casino opførtes i Bruns Oversættelse, meget snart maatte opgives, medens det samme Stykke paa Folketeatret blev et Tilløbs- og Kassestykke. Nu var Offenbach Perioden inde. Snart fulgte »En Brudgom paa Trappen«, »Den skønne Helene« osv. efter. Der var mellem de to Sekondteatre ret naturligt et vist Spændingsforhold, som bundede i den haarde Konkurrence. Dette mærkedes dog ikke i den Lumbyeske Familie, som splittet befandt sig i begge Lejre. Lumbye var jo Musikdirektør ved Casino, medens Døtrene var Skuespillerinder ved Kammerraad Langes Teater. Hvor lidet de teaterpolitiske Forhold berørte Lumbye, ses ogsaa deraf, at han ofte skrev Musik til de Ting, der gik paa Folketeatret. Fru Recke

var imidlertid bleven en fortrinlig Primadonna, som skulde muliggøre Stykker som »Svantevits Datter«, »Gjøngehøvdingen« etc., der som udmærkede Kassestykker underbyggede denne Scene i samme Grad, som Casino sank i en stedse dybere økonomisk Misere.

Da Casino saaledes paa dette Punkt maatte give op, søgte det til Gengæld Revanche ved Optræden af spanske Nationaldansere som Señor Juan Ximenes og den meget stærkt feterede Señora Ysabel Cubas, idet man haabede paa en Gentagelse af Pepitamanien, hvilket forøvrigt kun delvis lykkedes. Vittighedsbladet »Hr. Sørensen« ledsagede hendes Optræden med Brandere som denne: »Casino har faaet en Dame, der »trækker«, nemlig Sennora Ysabel Cubas. Det er ikke alle »Cubas«, der trækker saa godt!« Hun dansede »La Flor de Sevilla«, »La Gallegada«, »El Ole«, »La Madrileña« osv. og sammen med Ximenes Pas de deux som »La Gitanella y el Curro« og »El Rumbo Macareno«. Lumbye helligede hende en »Sennora Ysabel Cubas Polka«. I April 1861 kom Pepita igen. Nu gik det Hele mere roligt af. Hun optraadte bl. a. i »Ballet i Olympen« i en indlagt Dansescene. Ved Hr. og Mad. Rasmussens Benefice paa Casino udførte hun »La Madrileña« i Danserindens Parti i anden Akt af H. C. Andersens »Ole Lukøje«. Men dermed var ogsaa hendes Saga i Danmark forbi. Hun blev forøvrigt senere gift med en rig Englænder og trak sig tilbage til et fyrsteligt Landsted ved det franske Badested Arcachon.

Det var i disse Aar stadigt de efterspurgte Navne derudefra, der var Teaterdirektørernes sidste Tilflugt. Medens Folketeatret levede højt paa Nerudaerne, der i Udlandet havde afløst Milanolloerne, søgte Casino sin Tilflugt hos Søstrene Julia og Juliette Delepierre, af hvilken den første var seks, den anden ni Aar. København var i de Dage mættet med Violinspil. Lumbye følte sig saa greben af de smaa Kunstnerinders Spil, at han hædrede dem med et

Götze.	J. Stockmarr.	Allin.	Carlsen.	Søborg.	Fischmann.	
H. Møller.	F. Braunstein.	P. Petersen.	Chr. Holm.	Georg Lumbye.	Kindler.	R. Kemph.
F. Stockmarr.	Carl Lumbye.	Lincke.	H. C. Lumbye.	C. J. Andersen.		True.

H. C. Lumbye og Medlemmer af hans Orkester ca. 1862.

musikalsk Divertissement for Orkester, »Souvenirs de Juliette et Julia Delepierre«, der var et Slags Potpourri over de Numre, de havde udført her. Under Publikums Bravoraab kom de frem og rakte ham deres smaa Hænder til Tak. Klaverspilleren Franz Bendel, der ogsaa gav Koncert her, komponerede »À la petite Mlle Juliette Delepierre, morceau caractéristique«, som udførtes af ham selv. Fra den anden Side svarede Jules Delepierre med nogle Fantasivariationer for Violin, betitlet »Les adieux à Copenhague«, der blev spillet af den yngste. Blandt de Fremmede befandt sig ogsaa den lille Harpevirtuos Franz Pönitz.

Men det var naturligvis langt fra alle Lumbyes Melodier i disse Aar, der havde Tilknytning til Casino. Dansescenen »Echo fra Balsalen« havde vel ikke Hensyn til bestemt Tid eller Sted, heller ikke Fantasien »Drømmen efter Ballet«. Derimod hørte »Grundlovsfest Galop« til de Ting, man ventede vilde komme. En rig Anledning til Toneudfoldelse gav de mange Besøg af Provinsboere i Sommeren 1861. Tivoli var naturligvis Rammen om dem alle, og her modtoges de af Lumbye med nye til Dagen skrevne Kompositioner. Baade Slesvigerne og Fredericianerne fik hver en saadan Cadeau. Koldingenserne og Vejlenkerne var derimod ikke saa inspirerende. Et Divertissement »En Fests-aften paa Tivoli« indtager en værdig Plads ved Siden af de mange musikalske Folkelivsskildringer, Lumbye har viet dette sit egentlige Hjemsted. Fra 1862 skriver sig bl. a. den da saare aktuelle »Victor Emanuels Tappenstreg« og den til Grundlovsfesten komponerede »Frihedshymne«. Anledning til særlige Anstrængelser gaves ved det nordiske Studentermøde samme Sommer. Tivoli gav stor Fest i Anledning af de svenske og norske Studenters Nærværelse paa Etablissementet, ved hvilken Lejlighed man for første Gang hørte den prægtige »Nordisk Fostbrødre Galop«. Georg Lumbye skrev en »Finsk Studenter Marsch«.

I Maj 1861 aabnedes paa Vesterbro et nyt Øllokale, og hvorledes det nu var eller ikke var, havde man faaet Frederik den Syvende til at indvilge i at indvie dette Sted, der fik Navnet »Thors Hal«. Joseph Michaelsen forsøger en daarlig Vits ved at sætte Kongens Indvielse i Forbindelse med Navnet »Thor« tysk opfattet. Det vakte naturligvis Forargelse hos mange, at Kongen lod sig misbruge til sligt, hvilket bl. a. fandt Udtryk i et Vers som følgende:

Raab kun høit — helt op til Himlen!
Kongen vied' Knejpen ind
Blanded sig i Pøbelstimlen
Med sin fede, lede Kvind.

Det varede imidlertid ikke længe, før det tillige blev Koncertlokale. Begyndelsen gjordes med, at Violinist C. Petersen, Pianist C. Braunstein og Violoncellist G. Hartmann gav en Koncert der til Fordel for de lige efter Nytaar 1863 forulykkede Skagboers efterladte Familier. Denne Braunstein maa dog ikke forveksles med Lumbyes Hornist, F. Braunstein, hvis Ydre nok kunde lade formode, at det var om ham, man i en Vise »Østergades Carneval«, der i 1857 stod i »Rappée«, fandt følgende Vers:

Den Fyr med Haaret à la Liszt,
Med Schnurbart og med Briller,
Er han Baron? Nei, Hoboist,
I Tivoli han spiller.

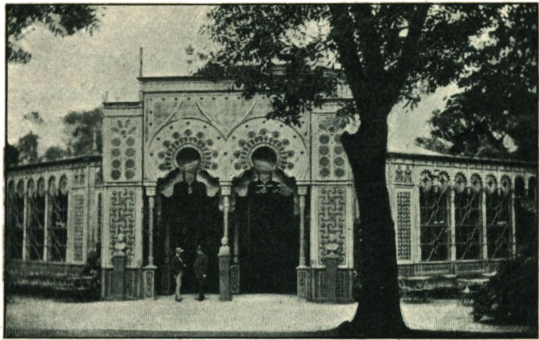
Men i Thors Hal lod man det ikke blive derved. Blandt de skiftende musikalske Kræfter tiltrak navnlig en enkelt sig Opmærksomheden. Det var den kendte Fløjtenist, Kammermusikus L. Westerdahl fra Stockholm. Han havde været her allerede i 1851, og dengang som nu var hans Hovednummer »Den musikalske Instrumentmager«, et komisk musikalsk Quodlibet, der gav ham Lejlighed til at vise sin Færdighed som Solist paa utallige Instrumenter

som Violin, Violoncel, Kontrabas, Guitar, Nyckelharpa, Cornet, Trompet, Valdhorn, Basun, Fløjte, Obo, Rør- og Sækkepibe samt Pavke. Denne Gang havde han yderligere føjet til: Trompetstok, Fløjte med én Haand, Cigarmundstykke af Guttapercha, Bockhorn, Klarinet, Piccolo, Dubbeldus, Lergøg, Tromme, en Sopranarie og en Solo for to tomme Hænder (Champagne Galoppen). Den Slags Ting faldt i Tidens Smag.

Nogle Aar senere optraadte endog paa Casino en Hyrdefløjtevirtuos H. Jacob Nagy, der bl. a. udførte »Webers sidste Tanke« for Hundenyadipidsk.

Men det var ogsaa i de Tider, da Smagen markeredes af Numre som Jungmanns »Hjemvé«, Oestens »En Morgen paa Alperne« og navnlig Thekla Badarzewskas græsseligt sentimentale Klaverstykker som f. Eks. »La prière d'une vierge«.

Officielle Begivenheder gav i 1863 Impulsen til mange nye Kompositioner. I Anledning af Prinsesse Alexandras Formæling fejredes i Begyndelsen af Marts en lang Række »Alexandrafester«, af hvilke det store Festbal i Casino samlede Hovedinteressen om sig. Her udførtes for første Gang Lumbyes »Alexandra Vals« med dens indflettede danske og engelske Nationalmelodier. Det samme var Tilfældet med hans »Prindsen af Wales Galop«. Tivolis Indvielse af den nye Koncertsalon fejredes med en »Festmarsch« med Kor, tilegnet den ene af Tivolis Direktører. En ny Marsch

Tivolis nye Koncertsal fra 1863.

Polka »Hilsen til Tivolis ny Bazar« knyttede sig til den nye mauriske Bazar, som havde afløst den gamle kinesiske, der var brændt, just som Sæsonen randt ud Aaret i Forvejen. En »Concert Polka« for to Solo Violiner udførtes af Sønerne Carl og Georg. Endelig førte Besøget af den græske Deputation under den gamle Frihedshelt Kanaris til Fremkomsten af »Kong Georg den Førstes Honneur Marsch«.

Mørke Skyer trak nu truende op over vort Fædreland. Spænding havde der længe været i Hertugdømmerne, ja man ventede allerede, Krigen vilde bryde ud i Foraaret 1861. Da Kongen samme Sommer foretog en Rejse i Provinserne, kom det til Optøjer i Kiel, hvor Agitationen mod Danmark var heftigst. Herhjemme udkom der Digte om Krigen. Alt drejede sig om denne. Kongens Popularitet voksede i samme Grad, som Prins Christians dalede. »Frederik Folkekjær«, hed det sig, vilde selv som Generalissimus træde i Spidsen for Hæren. Det gamle Værk ved Dannevirke blev istandsat. Stemningen mod »Berliner Fritz« og »Wiener Frantz« blev stedse mere ophidset. »Bummel-Fritz« hed det stedse om den preussiske Konge, der af Vittighedspressen altid afbildedes som fordrunken og med ophovnet Klumpnæse. »Mikkel« blev efterhaanden Navnet paa alt, hvad der var tysk. Man beklagede sig over, at der i Heymanns Ølhalle paa Gammel Kongevej var tyske Musikere, og over, at Thorup havde tyske Sangere paa Sommerlyst. Paa det førstnævnte Sted blev der ofte talt tysk af Publikum, flere af Opvartningspigerne var tysktalende, og det havde efterhaanden fuldstændigt faaet Præg af en ægte tysk Ølknejspe. Tidligere som i 1860—61, da Kvartetten »Lyra« sang derude, var det et af de mest søgte Steder paa Broen. Men nu, da der ikke længer klang danske Toner, havde Thors Hal og Olympien taget Størsteparten af dets Publikum.

Den stærkt antityske Stemning gav sig ogsaa Udslag overfor det ggl. Teaters Bestyrelse. I Juni var der i Kapellet

Konkurrence om en ledig Violoncellistplads. I den Anledning beskyldte man Teaterbestyrelsen for at være tysksindet, fordi den havde »indforskrevet« en Böhmer, »en Broder til Nerudaerne«. I Berlin og Wien, paastod man, vilde man dog ikke under de forhaandenværende Forhold have indkaldt eller ansat en Dansker. Saadant kunde ialfald ikke være sket, uden at man havde faaet slaet Ruderne ind.

Nu truede det altsaa med et bryde løs, i Altona havde Affæren med Gefreiteren Magleby udartet til Haandgribeligheder, og Situationen var yderst faretruende. Paa dette meget ubelejlige Tidspunkt døde Frederik den Syvende den 15. November paa Lyksborg Slot. Budskabet herom kom til København om Aftenen midt i Teatertiden. I Casino havde man spillet et Par Akter, da det rygtedes, at Kongen var død, og i dump Tavshed forlod Publikum Teatret. Den forunderlig trykkende og tunge Tid begyndte. Lumbyes Virksomhed var da indskrænket til den mere stilfærdige at komponere. For tredje Gang i sit Liv var han sat i midlertidig Uvirksomhed ved en regerende Konges Død. Han udsendte da en Samling »Melodiske Smaastykker for Begyndere« samt sin »Bal Bouquet«, fire lette Danse med underlagt Tekst, dette yndefulde Led i hans mesterlige Børnedanse. »Bal Bouquet« blev forresten allerede i de første Dage af Aaret 1864 foredraget paa Folketeatret af Fru Recke, hvorefter disse Sang-Danse hurtigt fandt Vej ud til de mange Hjem, hvor man med Spænding imødesaa hvert nyt Hefte.

Imidlertid havde Forbundseksekutionen den 1. Februar taget sin Begyndelse, fem Dage senere rømmedes Dannevirke. Det er bekendt, hvilken Smerte og Forbitrelse dette kloge og nødvendige Skridt vakte i Kongeriget. Den, der led mest under det, var General de Meza, der straks hjemkaldtes for at staa til Regnskab for Tilbagetoget. Man overøste ham med Haan og Bebrejdelser. Ikke mindst hans

Kompositionstalent var en Skive for den offentlige Menings Spot. Vittighedspressen bragte saaledes Billeder af Episoder af Overgeneralens Liv. Paa et ser man ham sidde med et Nodeblad, medens en Ordonnans staar foran ham. Der udspinder sig da følgende Samtale mellem dem. »Ord.: Hr. General. Jeg melder, at hele Arméen er nærved at krepere af Sult og Udmattelse. — Gen.: La, la, la! Dette Refrain er ikke ganske rigtigt. La, la, la! — Lad os sætte Kryds for b — hvad var det, Du sagde! Ord.: Og at Fjenden truer begge vore Fløie, saa at man maa passe godt paa! Gen.: Du kan gaae! — la, la, la! nu er den Retirademarsch færdig paa et Par Systemer nær. — Det er dog bedst, jeg smører Haser, førend Fjenden kommer — jeg kan komponere paa Veien!« Paa et andet ser man ham paa en Vogn med et Klaver foran sig. Under Billedet findes følgende Tekst. »Gen.: Mon det skulde være sandt, at hele Arméen er opreven! Ak Gud! Skulde det ikke forundes mig at faae min Retirademarsch færdig! Pidsk paa Hestene, Kudsk! — la, la, la, la! (spiller sit Stykke ud, medens Soldaterne segne)«. Netop saa ondartede var Angrebene paa Danmarks modigste Mand i 1864.

LUMBYES SANGMUSIK

Der er ingen Tvivl om, at Lumbye tilhører den egentlige Straussertid. Under Indtrykket af de Lanfærske og Straussiske Valse havde han følt Kaldet i sig. De løste ikke just de bundne Tanker, men de gav hans Musikinstinkt en særlig Retning. Ejendommeligt nok falder hans Virksomhed saaledes, at han staar med det ene Ben i den gode gamle Tid og med det andet i nyere Tiders Strømninger. Ikke destomindre er hans Værker ikke prægede af Døgnet og saaledes en Kæde med vidt forskellig Farve over Ungdoms- og Manddomsperioden. De udgør en Enhed, der kun betyder Et: Lumbye. Dette gør sig ikke mindre gældende, naar man vender sig til hans Sangkompositioner. Den ældre Strauss skrev udelukkende Marscher og Danse. Den yngre Strauss vendte sig senere til Operetten, til det sceniske Arbejde. Lumbye havde i Arten af sin kunstneriske Evne ikke saa lidt tilfælles med den yngre Strauss, i sin lidt gammeldags hyggelige Tone adskilligt med den ældre. Vi har allerede tidligere set, at hans Evne ikke var begrænset til Danse i Strausserstil alene. Vi har set, at han navnlig i sine Fantasier, trods Akademikernes Modstand, havde fundet en Form, hvis hele Karakter han gav en helt ny Retning. Ligesom disse ikke skal ses under Synsvinklen Fantasier i Almindelighed, men som den fornøjelige alt andet end pretentiøse, af Dansemusiken stærkt paa-virkede, Lumbyeske Form, de er, vilde det være ganske urigtigt at maale hans Sange med den Maalestok, der anlægges overfor de egentlige Romancekomponister. Dette vil

være saa meget mere indlysende, naar man betænker, hvorledes og under hvilke Forhold disse Sange er blevne til. Der er vel heller ingen, der vilde falde paa at jævnføre dem med Weyses, Hartmanns eller andre af vore Romancekomponisters Arbejder, og dog er det givet, at de Lumbyeske Sange indenfor deres Genre netop traf Samtidens borgerlige Smag paa en Prik. De blev nynnede af Høje og Lave, og enkelte af dem har da ogsaa overlevet deres Tid og tilhører Nationens Melodiskat. At de fleste tilhører Døgnet, skyldes vel tillige den Omstændighed, at de fremkom som Melodier til Syngestykker, Vaudeviller, ofte til de allerubetydeligste dramatiske Produkter, der sandelig heller ikke fortjente et Minuts længere Levetid end den, der blev dem beskaaret.

Første Gang, man i Forbindelse med Lumbyes Navn træffer Foreningen af Ord og Toner, er da han i 1842 ved en Koncert i Christiansborg Slots Ridehus opfører sin »Jagt Galop« med Kor, om hvilken dog intet kan oplyses. Derefter lader han i 1848 ved en Aftenunderholdning i Casino opføre sin »Marsch for den danske Borgervæbning« med Kor af Dilettanter, uden at det dog kan oplyses nu, da dette Arbejde forlængst er gaaet tabt — trykt har det aldrig foreligget — om Melodien til Koret har været en indlagt Fædrelandssang eller en af Lumbye til dette Formaal komponeret Melodi. Det sidste er dog vel det sandsynligste. Derimod er det mere tilfældigt, naar Lumbye antræffes med Sangtekst i 1853, da Julie Lumbye ved en Aftenunderholdning paa Hofteatret synger en Prolog til Melodi af »Rosalie Valsen«. Dette var nemlig en Dansemelodi, der var skreven i 1850, mén den virkede, som var den skreven til Teksten, og det blev i det Hele en Ejendommelighed ved Lumbyes Sangmelodier, at man altid paa dem mærker, at han først og fremmest er Dansekomponisten, paa samme Maade som man i den harmoniske Behandling af

hans Danse og Fantasier, navnlig i Klaverarrangementerne, straks er paa det rene med, at det saavist ikke er en Klaverspiller, men langt snarere en Orkestrets Dyrker, man staar overfor. Det kan i denne Forbindelse som Kuriosum anføres, at selve »Amélie Valsen« i sin første Oprindelse hører herhen. Da Lumbye under sit Ophold i Berlin i Vinteren 1845—46 færdedes i det Hartmannske Hjem, bad Amélie Hartmann ham en Dag om at skrive hende en Melodi til en nærmere opgiven Tekst. Og til denne skrev da Lumbye det bekendte Thema (Vals Nr. 1) af »Amélie Valsen«. Men da hun hørte denne Romance, sagde hun smilende til Lumbye: »Machen Sie lieber einen Walzer davon!« Og saaledes blev det. Lumbye skrev sin mesterlige Vals, og galant indlagde han i Introduktionen en Melodi (A. F. Lindblads »Nära) af den unge Dames Repertoire. Men karakteristisk for ham skulde Trefjerdedelstakten komme til at spille en fremherskende Rolle i hans senere Sangmelodier.

Selv om man ikke er enig med Richard Wagner i den Paastand, at Musikken overhovedet kun har to Udtryksformer, Sang og Dans, maa man dog sikkert erkende, at disse er de mest elementære og derfor de mest umiddelbare. Nærmere at udforske, hvilken af de tvende, der er den oprindeligste, er sikkert ugørligt. Rigtigere vil det formentlig være at opfatte dem som hver for sig indeholdende sin Del af det musikalske Urstof, Tonefølgen og Rytmen. Typisk for Lumbye er det, at hans Talent netop dækker dette Urstof, det som ikke Alverdens Musikvisdom kan erstatte. Hans Dansemelodier er sangbare, om noget er det, og hans Sangmelodier præges af Dansens lette Rytme. Han gav ikke mere, end han havde; men Urstoffet var tilstede hos ham i en saadan Overflod, som sjælden kendes. Maaske vil En og Anden netop af den Grund finde hans Sange primitive.

Det Repertoire, der blev typisk for Casino gennem

Aarene, var de smaa Vaudeviller og Lystspillene samt Folkekomedien. Kammerraad Lange kæmpede vel en drabelig Kamp mod det kgl. Teaters Privilegium, men det lykkedes ham ikke at fastslaa en videre Ramme. Det var navnlig de første, Casinos Orkesterdirigent maatte komme i Relation til. Da Lange i December 1848 holder sit Indtog paa Casino, hvor allerede Pricerne og Lumbye havde til Huse, knytter han straks Lumbye til sig som Orkesterdirigent, og som saadan forbliver han ogsaa, efter at de Pricerke Forestillinger i Februar 1851 ophører paa dette Sted, der først da faar sit egentlige Præg. Da imidlertid hverken Lumbyes Tid eller hans Naturel var indrettet paa det daglige Slid med Personalets musikalske Instruktion, Indstudering af Sange og Arrangement af Musikken, ansatte man Chr. Brandt til disse Opgaver, og paa denne Plads udviklede Brandt sig til en af de mest yndede Musikarrangører, Datiden kendte herhjemme. Derimod er det forholdsvis lidet selvstændig Musik, han her fik Lejlighed til at skrive. Ganske modsat var Tilfældet med Lumbye. For ham fik Vaudevillen en egen Betydning. De indlagte Sange og Kupletter var det, der gav disse ofte saare ubetydelige Smaating deres egentlige Tiltrækning. Det var da ogsaa ad denne Vej, Lumbye skulde føres ind paa en Kompositionsform, der laa udenfor hans egentlige Domæne, Dansemusiken. Erik Bøgh havde kastet sig over Vaudevillen og det franske Syngestykke. Navnlig fra Fransk ompantede han en Mængde sceniske Arbejder til Brug for de københavnske Sekondteatre. Hans Held fristede Tidens flittige dramatiske Penné til en Opdyrkning af Genren. Blandt disse var ogsaa Lumbyes Svigersøn Adolph Recke. Han havde allerede under den første slesvigske Krig gjort sig bemærket som Forfatter til en Mængde af de Krigsange, som til Hornemans Musik blev sungne paa Gader og Stræder, og hvoraf en Del lever den Dag i Dag. Hans

elegant sammenføjede Rim med deres bløde, musikalske Linjer var det, der først fristede Lumbyes Muse. Som en Forsmag paa Romancekompositionen forsøgte han sig da bl. a. med Reckes »Den Femtenaarige«, og da han havde set det Held, der fulgte denne, gav han sig i Lag med hans Romancecyklus »En Kanetour«. Denne var som saa mange af Reckes Viser og Vers skreven til hans Hustru, Lumbyes ældste og talentfulde Datter, Caroline, der altid, saavel i Livet som i hans Digtning, gik under Navnet Laja.

Du har saa ofte sagt mig,
 Du elsked' Skoven klædt i Snee;
 Det Ønske har jeg lagt mig
 Paa Hjerte, skal Du see!
 Hør Klokkespillet klinger — hør!
 Alt holder Kanen for din Dør;
 En splinterny og himmelblaae
 Med gyldne Stjerner paa.

Det var ret en Versbygning at forsøge sig paa for Lumbye, der altid havde Dansens lette og flyvende Rytmer i Hovedet. Tilmed var det en frisk og lys Naturskildring, der ender muntert paa Bellevue.

Der venter os et Compagnie,
 Folk, der vil more sig som vi.
 En god Diner, en Dands i Nat
 Er alt bestilt min Skat.

Skulde Lumbye ikke gøre sit til at sætte Fart i Turen. Jovist. Og da Kammersanger Chr. Hansen i Juni 1855 sang den lille Cyklus ved en Aftenunderholdning paa Hofteatret, var der hos alle, der var delagtiggjorte i Turen, kun én Mening om, at den havde været fortræffelig. Det varede da heller ikke mange Dage, før den paa Casino gentoges ved en Benefice for Hr. og Mad. Rosenkilde.

Baade Recke og Lumbye var for kloge til at lade den muntre Tur gaa i Glemmebogen, og allerede det følgende

Aar inviterer de paa en ny, og denne Gang søger de meget længere bort. »En Tour til Kullen« hedder det nu. Solen skinner og Himlen er blaa, det er Sommer, og saa skal Turen naturligvis gaa ad det blaanende Sund langs de grøntklædte Kyster.

Laia kom, tag Shawlet paa!
 Skynd Dig, nu skal »Hamlet« gaae;
 Kort er Tiden, Veien lang —.
 Hør det ringer tredie Gang!

Og afsted gaar det forbi Charlottenlund, Bernstorf, Taarbæk og Helsingør. Og hyggeligere og mere dansk er ingen Sejlads end denne, thi Lumbye er vor Ledsager, og han er Mand for at vise os de jævne Linjer i det danske Landskab og skabe den muntre Stemning i vore borgerlige Fornøjelser. Og det var ogsaa alle Københavnerne enige om, naar de hørte disse Melodier. Navnlig Nr. 1 og 3 gjorde fortjent Lykke.

Men omtrent samtidigt med disse Udflugter havde Lumbye gjort sin første Entré i Vaudevillen. Under Titlen »En Introduction« bearbejdede Erik Bøgh en Enakts Vaudeville efter Barrière og Lorin, der gik paa Casino i Aarene 1855—1874. Den var af Hensyn til Fru Thora Schmidt, der skulde spille den kvindelige Hovedrolle, bragt i en mere romantisk Stemning end i Originalen, hvor den stod Farcen nærmest. Kupletterne var komponerede af C. C. Møller. Den opnaaede dog kun en succes d'estime, efter Bøghs Mening, fordi Chr. Schmidt her var kommen udenfor sit egentlige Omraade. Grunden var dog maaske ogsaa en anden. Samtidig var den nemlig af Recke bleven oversat under Originalens Titel »Berthas Claveer«, under hvilket Navn den opførtes saavel paa Hofteatret som paa Folketeatret, hvor den gik endnu i 1880. Det var Lange, der havde ladet den oversætte, og inden den kom paa Repertoiret, havde han i Maj 1855 overladt Lumbye den til

en Aftenunderholdning paa Hofteatret, hvor den opførtes under Navnet »Hyrde og Hyrdinde«. Ogsaa her var et Samarbejde mellem Lumbye og Recke etableret, og skønt Erik Bøghs Bearbejdelse i flere Retninger var betydeligere end den franske Original, var det dog Reckes Oversættelse, der gik af med Sejren. Den blev i denne et ypperligt Kassestykke, der holdt sig paa Repertoiret i aarevis, og blev spillet af alle Provinselskaber. Det Hele er en elskværdig og harmløs Bagatel, der skildrer hvorledes Komponisten Albert passerer et Hus, gennem hvis aabentstaaende Vinduer han hører den unge, rige Enke Bertha spille en af hans Kompositioner. Misfornøjet over hendes mangelfulde Gengivelse af Stykket haaner han hende ved gennem Vinduet at kaste en Toskilling ind til hende med en Bemærkning om, at hendes Spil saamænd ikke engang er saa meget værd. For at ærgre den Uforskammede spiller hun blot Melodien endnu slettere. Han trænger ind i Huset; der udvikler sig nu en Dialog, som ved Kammerpigen Mimis Behændighed forsoner de to Unge, der opdager, at de i Grunden udmærket godt kender hinanden og har bevaret Mindet om hinanden, hvorefter naturligvis alt ender i Fryd og Gammen.

En væsentlig Andel i det vellykkede Resultat havde utvivlsomt Lumbyes jævne og fordringsløse Melodier, der nynnede overalt og endnu hører til den ældre Slægts glade Ungdomsminder. Berthas Romance, »Damon, min Damon, har vanket sig træt« vil endnu den Dag i Dag, naar man hører den, bringe En et Pust fra den hyggelige Lumbyeske Romancetil. Ogsaa i en anden Retning havde dette Stykke Betydning for Lumbye, idet hans næstældste Datter, Julie Lumbye, som Kammerpigen Mimi lagde et ikke ubetydeligt Talent for Dagen, hvilket indbragte hende megen Anerkendelse, ikke mindst fra Goldschmidt, der i

»Nord og Syd« samtidig med at komplimentere hendes Stemme spaar hende en Fremtid navnlig som Soubrette.

Efter denne vellykkede Begyndelse gik det Slag i Slag. Først kom i December samme Aar Turen til en Kupletcyklus »To Gjenboere« til Tekst af Erik Bøgh. Ogsaa den fremførtes paa Casino. Men nu skulde man ogsaa fra anden Side lægge Beslag paa ham i denne hans nye Virksomhed. En anden af de Literater, der i fransk Literatur hentede deres Stof og Impulser, var A. M. Glükstad, en Nordmand, der havde slaaet sig ned i København, hvor han studerede først Medicin, senere Æstetik. Efter at have skrevet nogle Smaaarbejder, deriblandt en Digtsamling, fik han under Titlen »Altfor smuk« et Enakts Lystspil opført paa Folke-teatret, hvor det jævnlig var fremme i Tiden 1859—1869, men som allerede i 1856 blev opført gentagne Gange ved Aftenunderholdninger paa Hofteatret, oprindelig for N. P. Nielsen. Bygget over en pudsig Situation, hvor en Dame og en Herre, der paa Hotellet »Hvide Hest« tilfældig faar Værelse Side om Side og gennem den stængede Dør indleder en Konversation, som ender med et gensidigt Besøg, under hvilket det opklares, at Damen er den unge smukke Enke efter Kavalerens strænge Onkel, som kun har giftet sig for at unddrage den unge Mand, der er altfor smuk til at tage sig noget nyttigt for, de fornødne Midler til en saa ørkesløs Tilværelse, maa den naturligvis som alle Lystspil ende med de Unges lykkelige Forening til stor Forbløffelse for Værten, som just fejrer sin Datters Bryllup, hvorom Musiken nedenunder bringer Bud gennem en prægtig Vals.

Her fik Lumbye, hvem det blev overdraget at skrive Musiken, altsaa Lejlighed til at bevæge sig som Fisken i Vandet. Den dæmpede Dansemusik bag Scenen har for ham været Grundstemningen, der meddeler ogsaa Sangene sin Farve. I disses Melodier klinger der netop som en

Understrøm af Valsen, den egne Stemning, der fornemmes i stille Stuer, naar der klinger fjern Musik.

A. M. Glükstad var en Digter, som Lumbye oftere slog Følge med, naar det gjaldt om at skabe en lille, populær Vise eller Romance. De første og ikke mindst vellykkede Resultater af dette Samarbejde fremkom i Horneman & Erslevs »Musikalsk Museum«, der ogsaa bragte mange af Lumbyes Danse gennem Aarene. Netop paa denne Tid fremkommer Glükstads lille Digt »Violen«, hvilket der gennem Lumbyes naive og rørende Melodi er sikret en Levetid, der ellers næppe var blevet det til Del. Vi har jo alle fra Barnsben faaet banket ind i Hovedet de kendte Strofer:

Du spørger, min Dreng, hvad jeg vil med den visne Viol,
Hvis Blade er tørre som Bøgernes i min Reol?
Med friske og grønne Violer og Roser af smukkeste Sort
Du vil mig belønne, ifald jeg vil kaste den bort.

Man kender Lumbye igen i denne Danserytme. Skrive den i nogen anden Taktart har simpelthen været ham umuligt. En anden navnlig ude i Landet ikke mindre kendt Vise er »Invaliden« (»Jeg var en lystig Ungersvend«), om hvis Oprindelse der allerede er begyndt at danne sig Legender, idet man har villet tro, at den skriver sig fra en som Lirekassemand omvandrende Invalid, der besynger sin egen triste Skæbne. Og som Teksten paa sine Vandringer i Lighed med alle populære Viser er undergaaet forskellige Forandringer, har heller ikke Musiken kunnet undgaa denne Skæbne. Det maa da tilraades at blive ved Originalen i »Musikalsk Museum«, thi saaledes har dog baade Digter og Komponist tænkt sig den. Et Tilløb til Storstadsrealisme møder os i »Syepigen« (»Paa Kammeret, høit over Tagene hist«), men ligesom Glükstad ikke naar ud over den Stemning, som nu engang bestemmes ved Voldenes København, maa alene Taktarten udelukke Lumbye fra den ru-

gende Alvor, en moderne Komponist vilde kunne lægge over dette Billede, Det dystre bliver hos ham til Vemod. Han var ikke for intet Fyrrernes Mand.

Men for Lumbye var saadanne Melodier kun korte, saare korte Episoder, der titter frem af den ustandselige Hvirvel, hans Danseproduktion betegner. Det var nu engang det muntre, der daglig læssedes paa ham som hans Livs Opgave. Allerede tidligere, da Erik Bøgh efter franske Forbilleder til Casino skrev en Farce med Sange »Et Uhyre«, havde han heller ikke fundet en bedre Mand til Musiken end Lumbye. Naturligvis førte hans Stilling som Casinos Musikdirektør saadant med sig, ligesom han paa denne Plads til Tider maatte paatage sig Musikarrangementet til et Stykke, men dette Arbejde overlod han forøvrigt ikke ugerne til Mænd som Brandt, Malmqvist, Lincke osv. Dog gik han aldrig af Vejen for, naar f. Ex. Vaudevillemusik skulde arrangeres, og det i Øjeblikket skortede paa brugbare Melodier, selv at skrive Musiken til en Sang, som han beskedent flettede ind i Melodikransen, undertiden uden at man anede, hvor den kom fra.

En ganske særegen Interesse frembyder Reckes Bearbejdelse efter Guillard og Decourcelle, »Le bal du prisonnier«, der under Navnet »Den sidste Nat« i Januar 1856 opførtes paa Hofteatret og Aaret efter paa Folketeatret, hvor det holdt sig til 1893. Handlingen er i Korthed denne, at en ung, fransk Adelsmand, Gardeofficer, der, greben af Republikens Folk, holdes indespærret i et Værelse paa et gammelt Slot og af den ledende Revolutionsofficer behandles med saa stor Courtoisie, at han, da det er den sidste Nat, han har tilbage at leve i, faar Lov til at deltage i det Bal, der afholdes i Anledning af Officerens Forlovelse med en ung, adelig Dame. Naturligvis ender det med, at de to unge finder hinanden, medens Revolutionsmanden resignerer,

samtidig med at en Udveksling af Fanger giver den unge Adelsmand tilbage til Livet og Friheden.

Denne Vaudeville gav Anledning til talrige udførlige Anmeldelser og meget Sværmeri. Publikum strømmede til i store Skarer, og Høedt spillede i den til sin Beneficeforestilling. Det var nemlig i den berømte Hofteatersæson 1855—56. Det var Høedt, der spillede den flotte Gardeofficer, der venter sin Død under Guillotinen. Der stod jo megen Strid om Høedts dramatiske Evner. Hans Organ var ikke heldigt, og han savnede Smidighed til at omskabe sig. Han var altid den samme. Men han var Damernes Yndling, ikke mindst, naar han som her traadte frem iført en pragtfuld skarlagenrød Gardeuniform fra Louis XVI's Tid. Den eneste Stemme, der rejste sig mod det begejstrede Kor af Udtalelser, var Goldschmidt i »Nord og Syd«. Vel var Stykket ikke betydeligt, men for sin Tid langt fra blandt de ringeste. Aarsagen til Goldschmidts Holdning er formentlig ogsaa snarere at søge i dets Tendens end i dets Bygning. Som sædvanlig forkætrer han Høedt og løfter Wiehe til Skyerne. Ganske vist mener han, at den sande Kunst lider Skade ved hele den blandede Digtart, hvor Sange og dejlige Melodier ofte underfundigt dækker Mangler, man ellers vilde bemærke og ikke taale uden i Farcen. Men ikke destomindre har han baade før og senere vist større Frisind overfor den dramatiske Kunststarts forskellige Afskygninger.

Ogsaa til den franske Original hørte der Melodier. Herhjemme mente man dog at burde forsøge med nye. Recke, der var Bearbejderen, regnede med Lumbyes Talent, og han regnede ikke fejl. Det blev altsaa ham, der kom til at skrive Musiken, og den er i visse Maader det betydeligste af, hvad han frembragte i denne Genre. Den nynnedes i alle Hjem, og de fleste af Tidens Gadeviser gik paa dens Melodier.

Naar den lænkede Grev Baudelot synger:

Luftige Væsen, Sylphide, Du smaa,
 Næsvisse Flue, hvad tænker Du paa —
 Trodse en Helt, af saa tapper en Slægt,
 Flue, det kalder jeg temmelig kjækt.

staar vi overfor det, der var typisk for Lumbyes dramatiske Kompositionsvirksomhed. Der er i denne ukunstlede Melodi et Fond af den samme Ethos, som giver hans Danse deres Særpræg, og som siger os, hvorfor hans Sange nu engang helst skal have $\frac{3}{4}$ eller $\frac{6}{8}$ Rytmen.

Men naar Baudelot bryder ud i de pragtfulde Strofer:

Hvor klinger deiligt disse Dandsemelodier!
 De kan sagtens Sindet muntre.
 See pæne, pyntelige Pigebørn — dem vi er'
 Villig vante at beundre.
 Kom I Piger smaae,
 Natten falder paa,
 Kom og lad os let i Dandsen gaae;
 Natten er saa kort,
 Ja, og jeg maa bort
 Før end Hanegal. Ja det er haardt!
 Det skal fryde
 Mig at byde
 Dem saa nyde-
 ligt min Arm —
 Lad ej længer, Smukke!
 Mig forgjæves sukke!
 Vær ei kolde, naar jeg er saa varm,

kan denne Melodi ikke helt fastholdes som Lumbyes Ejendom. Originalen til den er en lille populær fransk Vise »Une nuit de la garde nationale« af Scribe og Poirson til Musik af Despinois.

Af en helt anden Støbning var den lille Vaudeville »Jeg spiser hos min Moder«, der i November 1857 kom frem paa Folketeatret, men Aaret efter, midt i den værste Pepitid, og-

saa opførtes paa Alhambra. Det var Recke, som bearbejdede denne Bagatel, der skildrer os, hvorledes Aktricen, Sophie Arnould, der, omsværmet af Tilbedere, maa se dem alle svigte for efter Skik og Brug at tilbringe Nytaarsdagen hos deres Familie, og omsider, skønt ene og forladt, finder Glæde og Fred ved at spise sin Middag foran sin Moders Portræt.

Under alt dette fremkom der i »Musikalsk Museum« endnu en fin lille Romance til Tekst af Glükstad; »Eensomhed« kaldes den (»Det var en Juleaften silde«). Men nu skulde det ogsaa vare mange Aar, inden Romancen igen lægger Beslag paa Lumbyes Produktionskraft. Det blev foreløbigt Sange og Viser, navnlig tjenende Scenens Formaal, der midt i hans rige Dansekompositionsvirksomhed skulde betegne hans Forhold til Vokalmusiken. Allerede i 1859 opfører Folketeatret et fransk Lystspil i fire Akter »Ved Theatret«, oversat af Recke og med Musik af Lumbye; men et Par Aar senere lægger hans eget Teater, hvor han var det musikalske Faktotum, Beslag paa hans Skaberevne. Det var ved Opførelsen af Erik Bøghs Gude- og Folkekomedie »Ballet i Olympen«. Det var et Lejlighedsstykke, en Slags Operette-Farce, der var tænkt som en Fortsættelse af Offenbachs »Orpheus i Underverdenen«. Det hørte til de dramatiske Produkter, der var foranlediget af Señora Pepitas Besøg og nærmest skrevet med det for Øje at kunne give den berømte Dames Optræden en passende Ramme. Handlingen, om man kan tale om en saadan, skulde skildre, hvorledes Hofballetdanserinden Eurydice (Jfr. Price) med Bacchus var kommen til Olympen, hvor hun gør Jupiter aldeles forrykt med sin Kankan og sætter alt paa den anden Ende. Kun noget endnu mere fortryllende formaar at styrte Eurydice, og det er naturligvis Pepita og »El Ole«. Navnlig vakte Pepita Københavnerens Begejstring, da hun fremstillede sit eget Billede i Ramme. Det gik atter om Efteraaret, da Pepita havde forladt Dan-

mark, med en omarbejdet 2den Akt. Jfr. Price har da ombyttet Eurydices Rolle med det nye Hovedparti. Den anvendte Musik var ikke original, men Lumbye fik dog Lejlighed til, foruden en Vals, at skrive en morsom Dithyrambe i den Offenbachske Stil (»Stemmer i! Nu er Sangen fri«).

Ved en anden Lejlighed samme Sæson fik Lumbye derimod Lejlighed til at skrive et Par Sange til et mere verdenskendt Arbejde. Det var, da Casino opførte Beaumarchais' berømte Lystspil »Barberen i Sevilla eller Unyttig Forsigtighed«, der her fremkom i de Conincks Oversættelse til Lumbyes Musik. Paa de Tider herskede der mellem Casino og Folketeatret den skrappeste Konkurrence, der bl. a. oftere gav sig Udslag i, at begge Teatre opførte de samme Stykker, saaledes at Publikum havde rig Lejlighed til at anstille frugtbare Sammenligninger. Det var saaledes allerede Tilfældet med »Berthas Claveer«. Det var endvidere Tilfældet med »Orpheus i Underverdenen« og »Slavinden«, der med Jfr. Price gjorde fortjent Lykke paa Casino og skaffede stærkt Tilløb og langt overtraf Folketeatrets »Cora«, hvortil forresten ogsaa Lumbye selv i Forening med Sønnen Georg havde ydet musikalsk Bidrag. Men undertiden gik Konkurrencen endog til Titlerne som f. Eks. med »Paa Anfordring« (C.) og »Et Anfordringsbevis« (F.) eller »En Pokkers Tøs« (C.) og »Et forskrækkeligt Pigebarn« (F.). Det kan jo ikke nægtes, at Bøghs Titler gennemgaaende er de bedste. Derimod var Udførelsen som Regel bedre paa Folketeatret. Og ganske pudsigt skulde netop Lumbyes Døtre paa Folketeatret optræde i »Barberen i Sevilla« til Musik af C. F. E. Horneman.

Noget fjernere fra den egentlige Sangmusik ligger hans Danse med Tekst, omend han i Melodifølge og Rytme har været nødt til at tage Hensyn til, at de var beregnet paa at skulle synges. Et typisk Eksempel paa denne Genre foreligger fra Kunstnerkarnevalet den 27. Februar 1862,

H. C. Lumbye.
Efter Litografi fra 1859.

da Lumbye skrev sin »Kunstner Carnevals Locomotiv Galop«, hvor indlagte Strofer af Erik Bøgh (»Bravo! Det var en rigtig livlig, lystig og prægtig, flot og fri Melodi; den kan vi stemme i!«) blev sungne med af Publikum.

Endelig har Lumbye ogsaa forsøgt sig i den politiske Vise, ganske vist ikke i den, der hyldes som Slagsang af Partier og Fraktioner. Det laa slet ikke for hans Naturel at fordybe sig i den politiske Døgnpolitikks Detailspørgsmaal, hvorimod de store Grundlinjer, der samlede Folket og fremmanede de store Minder, i ham havde en vaagen Dyrker. Derfor var Grundlovsfesten ham altid en Kilde baade til Glæde og til fornyet Skaberglæde. Det er i Aarenes Løb en lang Række Grundlovsfester i Tivoli, der har aflokket Lumbye nye Melodier. »Grundlovsfest Galop« (1861), »Grundlovsfest Polka« (1865) etc. er Udtryk herfor. I 1862 bidrager Lumbye derimod med en »Friheds Hymne« til Tekst af Ad. Recke (»Døsig, drømmende længe vi laae, daadløse laae vi i Dvale«), og den opnaaede ogsaa en Tid lang at blive sunget, indtil andre Stemninger kastede et nyt Lys over Grundlovsfesten.

Samme Aar skulde iøvrigt Lumbye for sidste Gang optræde som dramatisk Komponist. Det var da et 4 Akts Sangspil »Den deiligste Qvinde« af Michael Gjørup kom til Opførelse paa Casino. Det er Synd at sige, det gjorde Lykke. Det gik kun en eneste Gang, og derefter blev det ganske stille skrinlagt, og det var Synd for Lumbyes Melodier, men Stykket skal ogsaa have været ualmindeligt uheldigt. Publikum tog iøvrigt Del i Handlingen, og det hændte flere Gange, at der fra Tilskuerpladsen blev givet Svar paa Spørgsmaal, som fremsattes i Stykket. Tilmed var det ved at ødelægge Sagerne for en Debutant, Hr. Werner, der heri fik sin første afgørende Rolle men senere vandt en Position paa Alhambra. »Selvom de øvrige Skuespillere,« siger »Fædrelandet«, »ere godmodige nok til

at ville eller saaledes bundne, at de skulle lære Rollen i et Arbejde som »Den deiligste Qvinde«, er det dog Synd mod en Debutant at give ham Elskeren og derved Hovedparten af Stykkets Forskruethed.« Og heri havde Bladet utvivlsomt Ret; men det var i og for sig ikke mere forsvareligt at lade Lumbye ødsle sin Melodirigdom paa et saadant Arbejde. Og han gjorde det aldrig om. Det var sidste Gang, han indlod sig paa et saadant Æventyr. Det var fra nu af kun ganske undtagelsesvis, han bevægede sig udenfor sit egentlige Felt. Et saadant Tilfælde indtraf, da man ved Tivoli Sæsonens Aabning 1863 indviede den ny Koncertsal. Da komponerede Lumbye en »Festmarsch« med Kor, som han tilegnede den kendte Direktør for Tivoli J. Melsing. Et andet Tilfælde indtraf i 1864. Det var i Krigens Tid. Krigssangene hørtes paa alle Forlystelsessteder. Erik Bøgh havde skrevet et Tidsbillede i 6 Sange »Herhjemme og derovre«, der stod paa Folketeatrets Program, hvor man bl. a. ogsaa traf Hornemans »Sang til Flaaden«, foredraget af Fru Recke. Alhambra mødte med »Recruten«, Vaudeville af Overskou, og paa Casino gik »Ved Dannevirke«, en dramatisk Situation af H. P. Holst med Musik af Horneman. Holst omarbejdede ogsaa »En Tour til Arméen« og kaldte den »Det første Regiment« (Københavnerne), ligeledes opført paa Casino; hvor man bl. a. ogsaa opførte et Nummer »Valkyriens Sang fra Skyen« til Tekst af H. H. Nygaard og Musik af Lumbye. Det udførtes af Fru Amalie Hagen Dagen før Dybbølstillingens Fald. Men i Fremtiden afløstes den af en »Opfordring til de danske Piger«, Tekst og Musik af en Bondepige, og udført af Fru B. Hansen.

Hermed ender det egentlig vokale Afsnit af Lumbyes Virksomhed. Først i 1867 fremkommer der igen i »Musikalske Nyheder et Par Romancer: »Han til hende« og »Hun til ham«, begge til Tekst af Borch Hertz; men med disse,

som vistnok ingensinde er komne til offentlig Opførelse, nedlægger Lumbye definitivt sin Lyre paa dette Omraade.

Medens af Børnene Carl Lumbye, der allerede som syttenaarig træffes paa Sommerlyst, Klampenborg og Alhambra, saa godt som udelukkende i Egenskab af dygtig Orkesteranfører og talentfuld Dansekomponist traadte i Faderens Fodspor saavel i Henseende til Originalitet som til rytmisk Fuldendthed, har Georg Lumbye og navnlig Caroline Recke ogsaa fulgt ham paa dette Omraade. Georg Lumbyes Virksomhed ligger jo væsentlig senere, men netop de første Skridt mod Populariteten gjorde han i Tredserne, hvor navnlig Melodien til en meget sunget Vise af W. Rantzau »En emanciperet Dame« og Musikken til Vaudeville Spøgen »Millioner paa Kvisten« med Ære bærer Navnet Lumbye. Ellers var det dengang navnlig Caroline Recke, der plejede Omgang med denne Muse. Hun skrev med stor Lethed saavel sine Tekster som de dertil hørende Melodier. Vi har allerede tidligere set hende skrive Tekst til en Fædrelandssang, hvortil Frederik den Syvende skrev Musikken. Og det paastaas, at flere af de Romancer, der bærer Ad. Reckes Forfatternavn, skyldes hendes Pen. Men ogsaa hendes kompositoriske Begavelse var af en egen indsmigrende Art og bunder i københavnske Stemninger og Gemytsretninger ved Midten af forrige Aarhundrede. Hvem erindrer ikke den lille karakteristiske Melodi, der kendes under Titlen »Den første Kjærlighed«, hvor hun i Stil og naiv Ynde minder meget om Faderen i »Violenc«.

Med Udgangen af Sæsonen 1863—64 forlader Lumbye definitivt Casino. Det var ikke med hans gode Vilje. Officielt hed det, at Casino af økonomiske Grunde saa sig nødsaget til at give Slip paa sin mangeaarige Orkesterleder. Men meget andet har spillet ind her. I Kammeraternes Kres ymte man — med Rette eller Urette — om, at Lincke havde en Finger med i Spillet. Lincke, som altid

havde været en lidet omgængelig Natur, havde tidligere presset haardt paa i Konkurrencen med Vennen. Ialfald blev det ham, der afløste denne i Casino. Der udviklede sig nu mellem de to fordums Venner et bittert Nag, som skilte dem for stedse. Og Lumbye tilhører i Fremtiden i sin Kompositionsvirksomhed alene Dansemusiken.

Lumbyes seneste Sange udkom alle i »Musikalske Nyheder«, hvoraf han jo var Medredaktør. Da han i sin Tid fik sine tidligste Danse udgivne, var det Lose & Olsen, den senere Hofmusikhandel, der var hans Forlægger, og her træffes han gennem en Del Aar, ogsaa efter at Firmaet var kommen til at hedde Lose & Delbanco. Men snart kappes alle om hans Ting, og ogsaa Horneman & de Meza, senere Horneman & Erslev, fik sin Part. Dette medførte ofte Kollision. Et Brev fra 1848 paa det kgl. Bibliotek til Lose & Delbanco bærer endnu Vidnesbyrd herom. Indtil Midten af Halvtredserne havde han Kontrakt med Breitkopf & Härtel om at lade sine Kompositioner trykke paa dette Forlag. Det var jo en Ære at udkomme paa det gamle fornemme Leipzigerforlag, men det havde til Følge, at hans Kompositioner ofte først udkom tre à fire Maaneder efter, at de var hørte her. I 1855 hævede han derfor Kontrakten og udgav en kort Tid sine Ting paa eget Forlag. Begyndelsen gjordes med »Victoria Galoppen«. Senere overgik han til en Række forskellige Forlag som J. Cohen, C. Plenge, Chr. E. Horneman, Wilh. Hansen, ja selv Joh. Aug. Böhme og Schramm & Haring i Hamborg fik nogle Danse:

Blandt de Musikblade, der ved Midten af forrige Aarhundrede spredte den populære Musik udover Hjemmene, vandt navnlig Horneman & Erslevs »Musikalsk Museum«, der begyndte i Fyrreerne og levede omtrent en Menneskealder, megen Udbredelse. J. Cohens »Nyt musikalsk Museum« søgte i Halvtredserne at gøre det ældre Blad Rangen stridig.

Lumbye findes repræsenteret i dem begge. Men i 1861 paa-begyndtes et nyt Foretagende »Musikalske Nyheder« under Redaktion af H. C. Lumbye og E. Horneman, og til dette var han knyttet til sin Død, og heri fremkom en stor Mængde af hans Kompositioner.

Det er tidligere nævnt, at Lumbye undertiden skrev sine Dansemelodier til en given Tekst, saaledes at det tillige var muligt at synge dem, omend Teksten fra hans Side ofte blot er tænkt som en Remse, hvortil Melodien knytter sig ved sin Rytme. Ad denne Vej naaede han ind paa et lille begrænset Felt, hvor han paa sin Vis endnu den Dag i Dag staar uovertruffen, nemlig hans bekendte og yndede Børnedanse. De kom frem fra Tid til anden gruppevis, som Regel uden Forbindelse mellem de forskellige Grupper, men dog alle baarne af den fælles Grundtanke, at de kunde tjene saavel pædagogiske som rene Underholdningsformaal. I første Henseende karakteriseres de først og fremmest ved deres store Lethed og dernæst ved den Plan, hvorefter de er skrevne, nemlig i Grupper paa fire: Vals, Polka, Polka-Mazurka og Galop. Første Gang, vi træffer Lumbye syslende med denne Tanke, er da han i 1849 skriver sin »Juul- og Nytaars Bal Bouquet«, hvor denne Firdeling træffes. Men disse Danse var ikke skrevne med Børnene for Øje. Det var derimod den Aaret efter i Forening med E. Horneman skrevne Melodikrans »Børneballet«. I Halvtredserne træffer vi ham som Medarbejder ved Horneman & Erslevs »Juleballet«, der aarlig bragte nogle lette Danse. Men først i Tredserne begynder hans egentlige Virksomhed paa dette Omraade. En Slags Udløber var hans Musik til Reckes »Musikalsk Dukkediolog«. Men nu skulde den tage Fart. Som et Sidestykke til Hornemans yndefulde Børnesange skabte Lumbye nu en Række iørefaldende og hyggelige Melodier i Dansens Former som Baggrund for en Række Billeder fra Barnets Verden. Det var H. P. Holst, Ad. Recke,

og senere W. Rantzau, der skrev de muntre Vers, som er underlagt disse Melodier. Men som H. C. Andersens Æventyr rummer Dybder af Skønhed, Barnet endnu ikke fatter, er Lumbyes Børnedanse for en stor Del i deres melodiske Flugt i ikke ringere Grad end hans for Orkester skrevne Danse Udtryk for den jævne Hygge, der prægede hans Samtids København. Mange af dem er ogsaa opførte ved hans Koncerter; »Dukkeballet«, hvis fire Danse er opkaldte efter Kongehusets Børnenavne, f. Eks. opførtes den korte Tid, han gav Koncerter i »Tivolis Pavillon«. Og det kunde hænde, naar han dirigerede »Alexander Galoppen«, at ogsaa hans ældre Tilhørere nynnede de Reckeske Strofer med:

Rask Galoppen klinger, ja og splinterny er den,
den er componert af Lumbye, Lumbye er vor Ven.

Sønnerne søgte at forsætte Genren — »Et Studenterkarneval«, »Besøget i Kjøbenhavn« og »Vinterglæder« er en direkte Fortsættelse af H. C. Lumbyes »Lette Dandse med Text« — dog knapt med det Held, der fulgte Faderen. Det samme gælder C. C. Møller og Chr. Jensen. Sophus Neumann har engang benyttet nogle af H. C. Lumbyes ældre Melodier til et Hefte lette Danse »Det lille Bal«. Senere er ingen traadt i dette Fodspor. Fini Henriques' ypperlige Klaverstykker for Børn (»Billedbogen«) er af en langt mere moderne Støbning. De forholder sig i barnlig Naivitet til Lumbyes Børnedanse som Carl Ewalds Æventyr til H. C. Andersens. Lumbye er og bliver nu engang klassiske.

LIVSAFTEN OG EFTERMÆLE

De sørgelige Begivenheder, der knytter sig til den anden slesvigske Krig, bredte over Danmark en tung og bitter Stemning. Den skønne Sæbeboble fra Fyrerne var bristet. Livsglæden og Sorgløsheden havde veget Pladsen for en dump og haabløs Tvivl om Fremtiden. Faa ramte Landets Ulykke haardere end Lumbye, der med forpint Sind og stigende Mismod forbavsende hurtigt blev »Gamle Lumbye«. Han, den muntre Muses kaarne Yndling, der mere end nogen anden skulde være Glædens Herold og bringe Glemselen for de svære Vunder, var et Øjeblik ved at tabe Hovedet. Dertil kom tiltagende Svækkelse ved hans Hørelse og Bruddet med Vennen Lincke. Med en Kraftanstrengelse var han dog snart sig selv saa vidt, at baade hans Skabertrang og hans Skaberøve røbede den gamle Friskhed.

At han skiltes fra Casino, var ham en oprigtig Sorg. Men snart fandt han en ny Tumbleplads for sit Talent. I Koncertlokalet »Thors Hal« paa Vesterbro, den senere bekendte Dansesalon »Figaro«, begyndte han en Række Koncerter, hvor stedse nye Melodier skulde vise Alverden, at han inderst inde trods alt var den gamle. I Etablissementets første Tid var det hurtigt vekslende Kræfter, der her havde fundet Husly. De bekendteste af dem var George Biberti, første Bassist ved Scala Teatret i Milano, og hans Hustru Leopoldine Biberti, der var knyttet til »Eldorado« i Paris, samt den komiske Sangerinde Mlle Blanche fra Marseille. Men fra Oktober 1864 til April 1865 blev der her hver

Aften givet Koncert af Lumbye og et Orkester paa 26 Personer med Lørdag som Symfoniaften. Paa saadanne Dage gik det finere til i Thors Hal, saa maatte der ikke ryges. At Humøret nu var kommen op igen, ses bl. a. af Ugebladet »Hr. Sørensen«, der som et ypperligt Tilflugtssted for det glade København nævner Thors Hal paa Vesterbro, den udmærket smukke og store Sal, »hvor Dandsemusikens Guddom repræsenteres af den bekjendte Ypperstepræst Lumbye«. »Vi ville,« hedder det videre, »fraraade alle gamle, trangbrystede og gigtsvage Tanter, Onkler, Mødre og Fædre at gaae derind, thi det gaær ganske som den lille Emilie siger:

»Stod den der, paa det magiske Sted,
Tante, din Dragkiste dandsede med,«

hvorimod unge og midaldrende Folk, hvad enten de ere glade og velfornøiede eller hypocondriske, uafviselig bør tilholdes at besøge »Thors Hal« et Par Gange om Ugen.« Under disse Forhold maatte da ogsaa alle indrømme, at Mesteren ialfald af Sind snarere burde kaldes «den evig unge Lumbye«. Naar Lumbye fra Slutningen af Halvtredserne stadig kaldes »Gamle Lumbye«, er dette maaske snarest at søge i Modsætningen til Sønnerne, der nu efterhaanden begynder at gøre sig gældende.

Blandt nye Kompositioner fra denne Vintersæson kan nævnes »Barndoms minder« (Bal Bouquet Nr. 2), den med Allusion til Lokalets Navn skrevne »Mjølner Galop« og »Nico Polka« samt Fantasierne »Den unge Moder« og »Kunstner Drømme«. Af Datteren Amalie opførtes »Laja Polka« og »Ossetine Polka«, opkaldte efter henholdsvis Søsterens og Moderens Kælenavne. Tillige gav han Maskerade i »Beständig borgerlig Forening«s Lokale i Vingaardsstræde.

Men Lumbyes rette Hjemsted var naturligvis Tivoli, hvor han var det faste Midtpunkt, selve Livsnerven. Efter Fyrrernes glansfulde Aar var Etablissementet kommen ind

i en Mathedsperiode, der kulminerede i Begyndelsen af Tredserne. Sparsommelighedsprincippet sad i Højsædet, og de store Festaftener blev fejrede »med store Plakater og smaa Forlystelser«. Aktionærerne var rasende, fordi Konkurrencen med Alhambra tvang Tivoli til bedre Program, og dog var dette meget tyndt. Gang paa Gang fremhæves det, at hvis ikke Krigsraad Lumbye med Orkester var der, gad man nok vide, hvad der egentlig skulde forlyste de Besøgende, og se, om ikke Tivoli snart kom til at »pakke sine Syle sammen«. Men han elskede ogsaa sit kære Tivoli. Alt, hvad der skete paa Etablissementet, omsattes i hans Bevidsthed til Toner. Altid havde han en munter Melodi tilrede til dets Ære. De store Minder fra den første slesvigske Krig fandt derimod ikke længer Jordbund. Fra og med Sommeren 1864 ophører Lumbye at fejre Isteddagen med sit store Tonemaleri. Den sidste, i denne Sommer endnu ikke afsluttede, ulykkelige Krig havde ikke Bud til Glædens Komponist. Helt uden Tilknytning til militære Musikformer var han dog ikke. Det skyldes saaledes ham, at den tidligere Interesse for Tambourmajorens Præstationer nu blusser op igen, rigtignok under noget ændrede Former. Den sidste Repræsentant for de rigtig gode gamle Trommemajorer var Louis Persoir, »den første Tambourmajor i Europa«, der i 1863 optraadte paa Sommerlyst, og hvis Billede endnu kan ses i »Adresseavisen« fra denne Tid. Naar Lumbye samtidig skrev en »Janitschar Galop«, har dette dog ingen Relation til den nævnte Trommemajor. Derimod afholdt Tivoli i Slutningen af Juni 1864 en Børnefest, hvor bl. a. Haydns Børne Symfoni opførtes. Ved denne Lejlighed debuterede ogsaa den femaarige Trommeslager Otto Allin, der udførte Begyndelsesgrundene i Trommespil, nye Trommemarscher samt til Slutning »Frederik den Syvendes Honneurmarsch« og »Victor Emanuels Tappenstreg« med Orkester under Anførsel af Lumbye. Denne meget unge Afløser af de

gamle Trommemajorer var en fuldkommen Virtuos paa sit ellers lidet taknemmelige Instrument. Han var ikke paa Forhaand fremmed for Tivoliorkestret, idet baade hans Fader og ældre Broder havde Ansættelse hos Lumbye. Fra sit tredje Aar havde han næret Kærlighed til sin Tromme, og det ikke som andre Børn, for hvem det kun

var et Legetøj. Lumbye var henrykt over Drengen og lod ham fremdeles optræde i en hel Del af sine egne Ting som »Kong Georg den Førstes Honneurmarsch«, »Stormmarsch Galop«, osv., ja han komponerede endda til ham den i lange Tider stærkt yndede »Otto Allins Tromme Polka« med den ungdommelige Janitschar som Solist. Vidunderbarnet var Genstand for Publikums, ikke mindst for Damernes, stormende Beundring. Fra Tivoli vandrede Otto Allin derefter over paa Folketeatret og derfra paa Rejse. I Norges Hovedstad optraadte han sammen

Otto Allin.

med Christiania Teaters Orkester under den gamle Sperati i den store Salon paa »Klingenberg«, det samme Sted, hvor Johan Svendsen kun 13 Aar gammel havde debuteret som Dirigent. Bifaldsraab og Blomsterbuketter var hans Løn. Ogsaa i Stockholm gjorde han stormende Lykke.

Aaret efter fik han en kort Tid en Konkurrent, idet der paa Casino optraadte en syvaarig Kollega, Erneste Bonnay fra Paris, der paa Xylocordon foredrog Variationer af Mayseder. Denne evnede dog ikke at gøre noget Skaar i hans

Popularitet. Heller ikke den seksaarige Trommevirtuos Carlo Sperati, der i 1868 optraadte hos Lumbye, formaaede at tage Kampen op med Otto Allin, der dengang lod sig høre i Odeon. I September 1869 optraadte han ved Lumbyes Benefice sammen med den niaarige Harpenist Ferd. Hummel. Ved denne Lejlighed havde C. C. Møller for ham komponeret »Lilleputterne«, Stormgalop for 7 Trommer. Georg Lumbye havde da allerede tidligere skrevet en »Le petit tambour Marsch«. Hans Ry holdt sig længe, og dette skyldes først og fremmest det, at Virtuositeten her holdtes fri af Gøglet. Dette følte stærkest paa Baggrund af den paa »Variété Theatret« i 1872 optrædende Tromme Virtuosinde Donna Adèle fra Mexico, der havde ikke færre end 12 Trommer og ved en enkelt Lejlighed endog 50 Trommestikker i Brug. Først, da Alderen efterhaanden borteliminerede Barnevirtuosen, vendte han denne Virksomhed Ryggen.

Naar vi nutildags i København har adskillige fortrinlige Koncertsale, indrettede udelukkende med dette Formaal for Øje, tænker vi ikke paa, at saadanne endnu for godt en Menneskealder siden var ukendte her. Det er Lumbye, Æren tilkommer for at have gjort det første Forsøg paa at tilvejebringe en virkelig Musiksals i København. At det ikke lykkedes, bærer ikke han Skylden for. Det var i Eftersommeren 1865, at Lumbye udkastede Planen til en Koncertbygning paa Gammelholm. København havde trods sine mange Forlystelsesanstalter paa dette Tidspunkt intet Lokale til Koncertopførelser. Fremmede og hjemlige Kunstnere var nødt til at leje Sekondteatrene i dyre Domme, hvis de ikke fandt Husly paa det kgl. Teater. Lumbye, hvem Thors Hal, der jo tillige var Serverings- og Ballokale, lidet tilfredsstillede, følte især Savnet af et Hjemsted for sig og sit Orkester i de lange Vintermaaneder. Han rettede da en Henvendelse til sine Medborgere om at bidrage til rejse et Hus, hvor hans Orkestres Præstationer og hans

Kompositioner kunde høres »med samme Glæde og Lyst om Vinteren, som han uden Ubeskedenhed, støttet paa mange Udtalelser, tør paastaae har været Tilfældet om Sommeren.« Alle Hovedstadens Blade anbefalede Sagen paa det varmeste til Publikums Velvilje. »Søndags-Posten« bragte endog et Billede af den projekterede Koncertbygning, der ikke blot skulde afgive Hjemsted for Lumbye, men i det hele for det københavnske Koncertliv, ogsaa for de saa godt som husvilde Sangforeninger. Planer blev under Lumbyes eget Tilsyn udarbejdede af Bygningsinspektør Sørensen. Bygningen, der tænkes bygget i tre Etager med en Koncertsal 35 Alen lang, 20 Alen bred og 15 Alen høj, med 800 Siddepladser og 11—1200 Staaplads, kalkuleredes til 65,000 Rdl., der søgtes rejst ved et Aktielaan og blev udbudt i Stykker paa 25 Rdl. og 5 Rdl., som man forventede vilde give et aarligt Udbytte af 5 pCt. Men her brast den skønne Sæbeboble, thi hos Vexellerfirmaet Th. Schiøler & Co., der havde overtaget Tegningen, viste Efterspørgslen efter disse Aktier sig desværre ikke at staa i noget rimeligt Forhold til det store Beløb, der udkrævedes, og til Lumbyes store Skuffelse maatte Planen opgives, og Københavnerne maatte endnu en rum Stund sukke efter Virkeliggørelsen af denne Tanke.

Lumbye, af hvem man forlangte stedse nye Melodier, undte sig sjældent Hvile. Han havde svært ved at falde til Ro, og det er ogsaa karakteristisk for ham, at han fra 1842, da han forlader Hestgardens Kaserne, og til han i 1874 sov stille hen i sin Lejlighed, Vesterbrogade Nr. 78, ikke mindre end femten Gange har skiftet Bopæl. Mest kendte var maaske hans Boliger i Læderstræde og paa Vandkunsten, men kærest var ham det eneste Sted, hvor han faldt til Ro for længere Tid, nemlig den bekendte Høebergske Ejendom paa Toldbodvej Nr 4, hvor han boede fra 1858 til 1871. Som bekendt ægtede hans yngste Datter, Amalie, den unge

Peter Høeberg, Søn af den ansete Brændevinsbrænder. Svigersønnen, der nærrede en ubegrænset Beundring for den gamle Mester, dyrkede selv Musikken. En Tid lang vikarie-rede han hyppigt som Violinist i Tivolis Koncertsal. Og alle-rede tidligt kunde det hænde, at han sad oppe om Natten for at lytte til Lumbye, der boede ovenover, naar denne kom hjem, satte sig ved Klaveret og komponerede til den lyse Morgen. Naar saa Lumbye den næste Dag ikke kunde komme paa et Thema, han havde fundet om Natten, kunde han blot hente Peter Høeberg op, saa skulde den Sorg hurtigt blive slukket. I sit Ægteskab med Lumbyes yngste Datter er han forøvrigt bleven Stamfaderen til den bekendte Høebergske Musikerslægt.

Efterat begge Sønnerne var komne med som Orkesterledere og Døtrene tilhørte Sekondteatrene, var Navnet Lumbye knyttet til omtrent alle Afskygninger af det københavnske Forlystelsesliv. Danmarks Hovedstad var netop paa disse Tider rigt forsynet med Steder, store og smaa hvorfra Glædens Toner lød. Fra Frederiksberg til udenfor Østervold strakte de sig som et tæt Bælte. Byens Porte var allerede den Gang nedrevne, og over de gabende Huller i Volden løb Jærnbroer, der vedligeholdte Forbindelsen. Men Byen var nu aaben, Strømmen ud og ind stærkere. Det var dengang smaa Koncertlokaler; senere blev de fleste omdannede til Danseboder. Foruden de allerede omtalte kan anføres, paa Frederiksberg: Dagmar Pavillon (Frederiksberg Allé Nr. 2), paa Vesterbro: den gamle Accisebod, der senere blev til Salon Skandinavien; men mest florerede de inde i Byen: Thalia (Østergade 36), Frias Hal (Hj. af Skoubo-gade og Skindergade), Eriksens Salon (Lille Kannikestræde), Concerthallen (Boldhusgade 1), der senere blev til Salon Imperial, Odins Hal (St. Pederstræde 15), Venners Hal (Gammelholm), Aftenstjernen (Lille Regnegade 7), Øltunnellen (i Volden udfor Teglgaardsstræde), o. fl., ja selv et an-

anseligt Lokale som Olympen (Østerbro, ligefor Farimagsg-vejen) kunde, trods sin Beliggenhed og Konkurrencen, skabe sig et fast Publikum. Men paa de større kappedes man da ogsaa om stedse at have Øjeblikkets bedste Navn paa Programmet. Paa de mindre bød det hurtigt vekslende Program som Regel paa »en ny gemytlig Dame«. De mange Forlystelser faldt ogsaa Fremmede i Øjnene. Den baden-siske Pater Leopold Kiht bemærker ogsaa i sine Rejse-optegnelser fra 1867, »Dänisches und Schwedisches«, at næppe nogen anden By forholdsvis har dem i større Overflod end København. Med Henblik paa Tivoli, der forøvrigt aldrig var bedre besøgt end i selve Ulykkesaaret 1864, siger han: »Man kunde forfalde til den fikse Idé, at det menneskelige Liv ikke havde andet Maal end at more sig«. Dog finder han Stockholm meget værre, thi der mødte man Frimureri, usædelige Sekondteatre og Bellman.

Af Sønnerne var det navnlig Carl, der skulde samle muntre Skarer om sig. Han havde ægtet en tidligere Skue-spillerinde ved Folketeatret, en Datter af Regimentsdyrlæge Ringheim. I Aftenstjernen dirigerede han et Danseorkester. Det var længe inden den Tid, da dette Lokale kom i Vanry. Det søgtes da af et jævnt og solidt Borgerpublikum i Lig-hed med det, der kom i Phønix Salon, som paa de Tider f. Eks. paa Programmet havde Soirée musicale et comique, hvor bl. a. gaves Duet af »Stumme i Portici«. Man drømte dengang lidet om, at dette smukke Lokale senere i Tiden skulde skifte saa grundigt Karakter. Og i Aftenstjernen op-traadte f. Eks. den berømte Harpevirtuosinde Miss Turner fra London. Ogsaa paa Odeon dirigerede Carl Lumbye, og under ham optraadte i Maj 1867 den fra Paris hjem-komne i Bladene stærkt omtalte Violinspiller, Niels Hem-mingsen fra Præstø, der paa sin Fod var vandret til den franske Hovedstad for at spille paa Verdensudstillingen. Carl Lumbye begyndte nu at tage sin Del af Arven op

efter Faderen. Fra 1867 ophører Gamle Lumbye nemlig med at dirigere det store Orkester ved Casinos Bals masqués, eller, som de populært kaldtes, »Casino Maskeraderne«. Lige siden deres Begyndelse i 1849 havde Lumbye troligt Aar ud og Aar ind bogstavelig talt været den Tap, hvorom det dansende København drejede sig. En ivrig Gæst ved disse Maskerader var Prins Ferdinand. Han kom der lige til sin Død i 1863. Hans Gemalinde, Prinsesse Caroline, fortæller Holten, spurgte ham gerne den næste Morgen: »Var der kønne Tøser, Ferdinand?«, for ellers vidste hun, at han ikke havde moret sig. Det var vel ikke altid gaaet saa uangribeligt til her, og selvom det er en stærk Overdrivelse, naar et Blad i 1863 om Casinos Maskerader siger, at her om nogetsteds er Stedet, »hvor Skandalen flourer ustraffet, hvor Prostitutionen tør løfte Sløret og vise sig i sin sande Skikkelse«. Men givet er det, at Publikum var blandet. Blandt de aldrig svigtende Deltagere var saaledes den berømte københavnske »Halvdame« Nora Ebbesen, hvis Ry endog naaede til Paris, hvor hun vakte Opsigt under Verdensudstillingen, og om hvem der baade blev udgivet Biografier og Romaner. Da nu Alderen gjorde sig gældende, vilde Lumbye ikke mere, og Sønnen Carl traadte til. Det var ham og Balduin Dahl, der i de kommende Aar førte Taktstokken ved Casino Maskeradernes Orkestre. Dog var »Gamle Lumbye« ikke dermed helt færdig med Casino. Ved de fra December 1868 afholdte fornemme Lørdagssoiréer var der altid en »populær« Afdeling (3dje), og den dirigeredes stedse af Lumbye.

Glade Københavnerminder fra disse Aar knytter sig ogsaa til det Valentinske Selskab, kendt fra Alhambras »Hvide Hus« og Schweitzerpavillonon. Det var i September 1864, det holdt stor Introduktions Koncert i Valhalla. Som et yderligere Vidnesbyrd om, hvorledes ogsaa andre af den populære Tonekunst Koryfæer end Lumbye knyttede deres

Navn og Kræfter til det dengang endnu ikke opfundne Begreb Variété — alt var dengang Koncert, Aftenunderholdning eller Soirée musicale — kan nævnes, at E. Horneman til det Valentinske Selskabs Introduktions-Koncert havde skrevet Musik til en Finale »God rolig Nat«, komisk Kvintet, Kvartet, Terzet, Duet og Solo til Tekst af W. Rantzaу. Som man vil se, et sangligt Sidestykke til Lumbyes morsomme Orkesterstykke »God Nat Polka« fra 1857. Senere træffes dette Selskab i Salon Imperial og paa Tivoliøen, men de rigtig store Dage indtraf først, da de fandt et Domicil i Tivolis nye Pavillon, Lardellis gamle Musetempel, det senere »Slukefter«, hvor man i sin Tid gerne sluttede af med en »Øl med en Pind i«.

I Slutningen af November 1866 syntes alt tabt her. Man tog da sin Tilflugt til Lumbye og formaaede ham til inden hans Afrejse i Tivolis Pavillon at begynde en Række daglige Koncerter fra Kl. 7—11½ om Aftenen til den billige Pris af en Mark Personen. De varede ved omtrent uafbrudt til ind i Januar, men saa vendte Lumbye sit Fædreland Ryggen og forlagde Skuepladsen for sin Virksomhed til Paris. Den Opgave, som Lumbye i den korte Tid, han her optraadte med sit Orkester, ikke havde naaet helt at løse, nemlig at gøre Tivolis Pavillon til den grundfæstede Institution, der tilsigtedes, tilfaldt nu et Dameselskab, der, skønt det var »udvalgt«, kun betød et Tilbage-skridt fra det Niveau, Lumbye havde søgt at hævde Pavillonen. Det var først i Slutningen af 1869, Tivolis Pavillon fandt sin rette Form og rette Forum. Da holdt den fra Isenkræmmersvend til Folkedigter forvandlede W. Rantzaу, der nogle Aar forud var bleven gift med Sophie Valentin, sit Indtog her med det Valentinske Selskab. »Kisten« fik sin rette Karakter. Her skrev Rantzaу sine Hundreder af berømte »Døgnfluer«, der som »Ole Skeies Hjemkomst fra Suezkanalen», »To Hunde om eet Been« o. m. fl. maatte

høres af enhver rigtig Københavner, her fejrede Julie Westermann sine første Triumfer, men hermed indtræder Paviljonen ogsaa i et Stadium, der ikke længer er Uskyldighedens.

Et andet Ensemble fra Tredserne, men **rigtignok** et, der mødte med større **kunstneriske Pretentioner**, var den store Lannerske **Ballet** fra det k. k. Opera Teater i Wien. **Den** holdt i Juli 1866 sit Indtog paa Alhambra under Ledelse af Frl. Kathi Lanner, den store Valsekonges Datter, der oprindelig tegnede til at blive en endog ualmindelig glimrende Danserinde. Hun arrangerede bl. a. selv et Danse-divertissement »Elverpigerne« og en Ballet »Askepots Drøm«; den sidste opførtes ved Selskabets Besøg Aaret efter. Ja saa yndet var dette Selskab, der blandt sine bedste Kræfter talte den skønne Bertha Linda, at det, efter at Alhambras Sæson var ophørt, fortsatte sin Optræden paa Folketeatret. Medens dette Ensemble trods Lumbyes gamle Kærlighed til Navnet Lanner ikke satte noget Spor i hans Produktion, formodentlig allerede af den Grund, at det var knyttet til Alhambra, der jo i den offentlige Bevidsthed stod som Tivolis bitre Fjende, kaldtes han derimod frem af forskellige offentlige Begivenheder, der mere eller mindre gjorde sig gældende ogsaa paa Tivolis Enemærker. Den første større af disse Begivenheder var den store Fest i Anledning af de slesvigske Gæsters Besøg paa Etablissementet i 1865. Det var en ejendommelig Stemning, der herskede, da de fraskilte Landsmænd, væsentligst Mænd og Kvinder fra Egnen omkring Haderslev, Aabenraa, Sønderborg, Flensborg og Tønder, i et Tal af 2200, med gravtung Alvor vandrede ind under den store Æresport, som Tivoli havde rejst for sine Gæster, og det var kun med Nød og Næppe, at Lumbye kunde kaste nogle karrige Øjeblikkes Solskin i deres Sind med sin nye »Velkomst Galop til Slesvigerne«. Lumbye selv var ikke den, paa hvem Tabet af Sønderjylland havde gjort mindst Indtryk, og han delte den den-

gang almindeligt herskende **Tro**, at det var fra Frankrig, fra Kejser Napoleon den Tredje, Hjælpen skulde komme. Da Tivoli i 1867 festede i Anledning af de franske Deputeredes og Journalisters Besøg, modtoges derfor de fremmede af Lumbye med den pompøse »Salut à nos amis Marsch«. Han spillede for dem sin ældre »Marseillaise Galop« og den nye franske Nationalsang, Dronning Hortenses Kejserhymne »Partant pour la Syrie«, der paa Napoleon den Tredjes Bud havde afløst »Marseillaisen«. Aaret efter var der Fest for de jyske og københavnske Sangforeninger. I Procession ankom de til Tivoli, hvor de modtoges med Kanonsalut og en »Hilsen til de jyske Sangforeninger Galop« af Lumbye.

Ogsaa Lumbye selv blev fejret ved disse Lejligheder, men mest dog ved Tivolis 25aarige Stiftelsesdag, hvor jo ogsaa han var Jubilar. Medens Tivolis Jubilæum, der forøvrigt begyndte Dagen forud, først fandt sit festlige Udtryk om Aftenen, begyndte Lumbyes allerede om Formiddagen. Den 15. August var i 1868 en Lørdag, og fra Tidernes Morgen havde, som det er Skik den Dag i Dag, Prøverne fundet Sted paa denne Dag i Ugen. End ikke Jubilæumsdagen gjorde nogen Fravigelse fra denne Regel. Da Lumbye derfor tidligt paa Formiddagen indfandt sig i Tivoli, modtoges han ved Indgangen af Bestyrelsen, og under Saltskud og Musik førtes han i Triumf til sit Værelse bag Koncertsalen. Her, hvor han fandt sit Billede bekranset og Rummet smykket med Guirlander og Dannebrogslag, overrasktes der ham en smuk Sølvpokal fra Orkesterpersonalet. I Orkestret var hans Pult smykket med en Lavrbærkrans, og efter at Prøven var forbi, blev han i Procession med Musik i Spidsen ført hen til Divanen paa den østlige Side af Koncertsalen, hvor der var anrettet Gala-frokost, og hvor man bl. a. afsang en af Siesbye forfattet kammeratlig Hilsen til Lumbye fra hans Orkester.

At Begejstringen var stor siger sig sely, og Stemningen svarede fuldt ud til Sangens Aand. Det kammeratlige var netop Lumbyes Forhold til sine Musikere. Og havde det kgl. Kapel og Døden i Aarenes Løb taget mange fra ham — af de oprindelige Medlemmer fra 1843 var kun tre tilbage — var det paa denne Dag den samme Aand, der besjælede Orkestret, som for 25 Aar siden.

Efter den højtidelige Afsløring af den af Prof. Peters modellerede Buste af Carstensen, fejredes Vennens Minde af Lumbye ved Opførelsen af Carstensens gamle Kompositioner »Venetiansk Tappenstreg« osv. Endvidere hædrede han Festen med en »Bal Ouverture til Tivolis Jubilæum«, og Sønnen Georg mødte med en »Jubel Marsch«. Tillige opførtes næsten alle hans Kompositioner fra 1843. Der udkom hos Pio en lille og læseværdig Biografi »Hans Christian Lumbye paa Tivolis 25aarige Fødselsdag«, der solgtes for 8 Sk. Tivolis Direktion skænkede ham en Snustobaksdaase af Guld.

Da Aftenen sluttede, og det skete sent, steg Lumbye som sædvanlig i sin Vogn for at køre hjem til Toldbodvejen, men selvfølgelig spændte man Hestene fra og trak ham. Først paa Gammel Torv lykkedes det ham at tilbageerobre sin vante Befordring.

Som gammel Soldat havde Lumbye altid været en loyal Undersaat. Allerede fra hans første Tid mødes Dedikationer ialfald til Medlemmer af Kongens Hus. Efter Frederik den Syvendes Død var Loyaliteten ikke i videre høj Kurs herhjemme. Lumbye glemte dog ikke sin gamle Ritmester, og i selve Ulykkesaaet 1864 komponerede han den endnu den Dag i Dag saa populære »Christian den Niendes Honneurmarsch«. Denne den gamle Soldats Hengivenhed for sin Foresatte overførte han i rigt Maal paa Kongefamiliens øvrige Medlemmer, og det skulde blive en hel lille Literatur, Lumbye paa sine gamle Dage ofrede paa disse. En-

hver, der spiller Lumbye, vil kende den yndefulde »Dronning Louise Vals« og f. Eks. »Dagmar Polka«, der var skrevet til Festballet i Casino i November 1866 i Anledning af Prinsesse Dagmars Formæling med Storfyrsttronfølgeren af Rusland. Kronprins Frederiks Formæling med Carl den Femtendes Datter gav pludselig hans Aare et livligere Løb. Det begyndte med en i denne Anledning komponeret »Fakkeldands«, men den blev hurtig efterfulgt baade af en »Kronprinds Frederik Polka« og en »Kronprindsesse Lovisa Galop«. Senere skulde det ikke blive mange Begivenheder indenfor Kongehuset, som ikke fejredes af Lumbye med en ny Melodi. Vidnesbyrd herom er f. Eks. den kvikke Vals til den lille Prins Christian. Offentlig Paaskønnelse heraf udeblev dog. Det hed sig nok, at han baade skulde gøres til Professor og Ridder. Det første kunde der dog næppe være Tale om, og det sidste vilde kræve hans Opgivelse af Pensionen som Trompeter, der lige omtrent kunde dække hans Husleje.

I Januar 1866 indkom der til Kultusministeriet et Andragende, hvori anholdtes om, at den aarlige Understøttelse af 600 Rdl. af Staten, som hidtil havde været oppebaaret af den nys afdøde Saint Aubain (Carl Bernhard) maatte tilfalde Lumbye. Gade, Hartmann, Høedt og H. P. Holst havde underskrevet Andragendet, men lige meget hjalp det. For de høje Herrer, der administrerede Statens Haandsrækninger til Kunst og Videnskab, var Lumbye øjensynlig ikke »fin« nok. Først i 1872 raadede man Bod paa denne Uretfærdighed. Saa lidet forstod man endnu paa dette Tidspunkt at vurdere hans Betydning i dansk Musik, og saa lidt udviklet var endnu den musikalske Forstaaelse i Danmark, at man i troskyldig Fornemhed kunde tale om Dansemusiken som noget inferiørt. Og dog havde man dengang i Danmark ualmindelig god Dansemusik for Øre, medens senere Tidens Frisind ikke engang har dette Argument for sin Liberalitet.

Denne Lumbyes Virksomhed er dog langt fra ensbetydende med klog Beregning. Intet laa ham fjernere. Hans borgerlige Jævnhed og Gemytlighed var netop noget typisk hos ham, der gjorde, at alle Københavnerne holdt af ham. Som andet og mere end, at han gerne vilde glæde sin gamle Ritmester, kan disse Melodier ikke opfattes. At der tillige iblandt dem er enkelte, som hører til hans bedste, er kun et Vidnesbyrd mere om, at de er skrevne ud af hans Hjertes Trang.

I disse Aar var Lumbye hyppigt paa Koncertrejser, navnlig i Tyskland, hvor han med Rette var skattet. Johan Svendsen har senere fortalt, at det var i Udlændigheden, han første Gang saa Lumbye. Det var i Leipzig under Messen. De tre store Navne, Gungl, Bilse og Lumbye, var der for at more Indfødte som Fremmede. De to første var der hver med sit Orkester, Lumbye havde intet med, men han dirigerede Schützenhaus Orkestret, og det kan nok være, han satte Liv i det. Der fik han det rette Indtryk af den danske Komponist. Senere i Tivoli var Lumbye bleven gammel. »Farlig Post den,« som Svendsen sagde, »man gentager sig selv.« Allerede i Vinteren 1865—66 gav Lumbye Koncerter i Hamborg og Berlin assisteret af Sønnen Georg, bl. a. som Citherspiller. Han ledsagedes af den lille Otto Allin, men dette Medarbejderskab maatte afbrydes, da den lille Trommevirtuos fik gastrisk Feber. I Februar 1867 tiltræder dette Trekløver paany en Rejse, denne Gang til Paris. Under stort Bifald og stærk Tilstrømning blev der givet flere Koncerter i Hamborg og Lübeck. Derefter gik Vejen til Altona, hvor Lumbye gav Koncerter i »Englischer Garten«. I Düsseldorf steg Begejstringen for den danske Dansekomponist og den lille Trommeslager til Ovationer. Under Indtrykket af de Lumbyeske Kompositioner steg en hvidhaaret Mand op paa Tribunen, satte en Lavrbærkrans om den lille

Trommeslagers Hoved og overrakte derefter Krigsraaden en mægtig og kostbar Blomsterbuket, medens der fra Publikum rejste sig en sand Bifaldsstorm, der ikke syntes at ville faa Ende. Endelig stod man da omsider i Paris. Her dirigerede han i det bekendte Etablissement »Concert des Champs Elysées«. Dette Lokale var dengang det eleganteste i Paris, og det eneste, hvor Damer ikke kunde komme uden Herreledsagelse. Kunstnere, der kom til Paris, regnede det for en stor Ære at komme til at optræde her, hvilket ikke altid var let. Derfor vakte det Glæde, ikke mindst i København, at Dørene stod aabne for Lumbye. Smigrende Tilbud om ogsaa at komme til Holland, kunde han dog ikke modtage, da Tiden var saa fremrykket. Man var allerede midt i Maj. Et ikke uvæsentligt Øjemed med denne Pariserrejse var dog den, at ledsage Sønnen Georg til Seinestaden, hvor han, der allerede havde vist sig i Besiddelse af et lovende Kompositionstalent, skulde opholde sig for at studere Musik. Ogsaa denne Side af Rejsens Opgaver kronedes med det smukkeste Resultat. Skønt der forelaa Ansøgninger fra ikke færre end omtrent 600 yngre Musikere, opnaaede Georg Lumbye at blive antaget ved det kejserlige Konservatorium i Paris og det af selveste Auber.

I Sæsonen 1867—68 genfinder vi Lumbye i Berlin, hvor han fra Oktober optraadte i et nyt Lokale, der hed »Vauxhall«. Han ledsagedes denne Gang af et af sine Orkestermedlemmer, den udmærkede Violinist Frants Hildebrand. Denne var fra det J. P. Hansenske Orkester paa Vesterbros Teater i 1867 indtraadt som Soloviolinist hos Lumbye, og da Lumbye ved Sommerens Slutning drog afsted til Berlin, foreslog han ham at følge med. I Berlin fik man et typisk Eksempel paa den sorgløse Maade, Lumbye havde for Skik at tage Tingene paa. Det viste sig nemlig, at han slet ikke havde ordnet nogetsomhelst Engagement for sin medbragte Violinist, ja der var overhovedet ikke Plads til

ham. Lumbye mente rigtigt nok, at det skulde man ikke bryde sig om, for naar de tyske Musikere først havde hørt ham spille, vilde de nok give ham Plads, og derfor indrettede han det til en Begyndelse med, at han kom til at sidde ved en særskilt Pult foran Dirigentpulten. Da man nu ikke godt kunde tænke sig et Lumbyesk Koncertprogram uden »Drømmebilleder«, og ingen af Orkestrets Medlemmer kunde spille Cither, tilbød Hildebrand at overtage denne Stemme ved at spille den paa Violin med Sordin, og Virkningen heraf fremkaldte en saadan Jubel hos Berlinerne, at den i flere Maaneder hver Aften spilledes en fem, seks Gange da capo. Til Ære for det Lokale, hvori han optraadte, komponerede han en »Vauxhall Polka« med en lille Violinsolo, hvori Hildebrand navnlig udmærkede sig. Men Ejeren lagde dog ikke overdreven Taknemmelighed for Dagen. Skønt der altid var fuldt Hus i Lokalet, voldte det stedse Lumbye, som ikke var synderlig praktisk paa dette Omraade, Besværigheder at faa sit Tilgodehavende, og det endte da ogsaa med, at han blev narret for et større Beløb. Derimod fik han fra anden Side et Tilbud, som han dog, hvor hædrende og fristende det end var, ikke mente at kunne gaa ind paa. Det gik ud paa, at flere Kapitalister vilde forære ham en Byggegrund til at opføre et Koncertlokale paa, saafremt han vilde vindé preussisk Borgerret. Selve Bygningen vilde et Aktieselskab lade opføre under Lumbyes egen Ledelse. Men skønt Lumbye saaledes kunde se sin gamle Plan fra 1865 om et eget Koncertlokale virkeliggjort, glemte han dog intet Øjeblik, at det var København og ikke Berlin, der husede hans Ønskers Maal. Et hjemligt Blad udbrød da ogsaa med Bitterhed: »Hvor glædeligt det end maa være for enhver Dansk at see, hvorledes vor geniale Landsmands Fortjenester paaskjønnes, er der paa den anden Side ogsaa noget krænkende i, at vi skulle lære af vore Fjender, hvorledes vi skulle belønne vore Kunstnere.«

Efter et halvt Aars Ophold i Berlin begav Lumbye sig, ledsaget af sin Violinist, til Hamborg, hvor han dirigerede det store Orkester i det Sagebielske Etablissement. Dette Orkester bestod af de bedste stedlige Kræfter, og paa denne Baggrund var Hildebrands Repræsentation af Tivolorkestret

H. C. Lumbye.
Efter Litografi ca. 1868.

dobbelt glansfuld. Ogsaa den dengang bekendte Theod. Koch optraadte ved disse Koncerter med Soli for Kornet à piston. Med Afslutningen af denne Koncertrejse ophørte ogsaa det korte men glimrende Samarbejde mellem Lumbye og Hildebrand. Forholdet mellem dem havde under Rejsen været som mellem Fader og Søn. Hildebrand havde i alt været ham en Støtte. Om det saa var Lumbyes Koffert, pakkede han den. Det slog derfor ned som et Lyn, da han en skønne Dag erklærede, at han ikke vilde med tilbage til København. Hildebrands Maal var Berlin, og efter mange Kampe rejste han med fire preussiske Thaler i

Lommen og ledsaget af Lumbyes gode Ønsker til Berlin, hvor han hurtigt fandt Optagelse i det Liebigske Symfoniorkester, hvorfra Vejen dog snart gik til St. Petersborg, hvor han blev kejserlig russisk Koncertmester.

Et smukt Udtryk fandt den store Folkeyndest, Lumbye nød, ved en Aftenunderholdning, der den 6. Marts 1869 afholdtes til Fordel for ham i Folketeatret. Der var stuvende fuldt Hus. Ved sin Indtræden modtoges han med Touche af Orkesret, der dirigeredes af Ramsøe, og med bragende Haandklap af Publikum. Af nye Kompositioner af ham opførtes bl. a. »Kong Carl den Femtendes Honneurmarsch« og en smuk Vennehilsen »Salut for August Bournonville Galop«. Sang og Musik vekslede, og efter en Vaudeville »Et Eventyr i Udstillingstiden« sluttede Aftenen med »Champagne Galoppen«. Det, der af denne Aftens Program fortjener særlig at mindes her, er imidlertid Prologen, der var forfattet af Erik Bøgh og blev fremsagt af denne selv som en Henvendelse fra Publikum til den bedagede Tonemester. Da den i sig selv er typisk for Versmageren Bøgh og tilige et godt Udtryk for Forholdet mellem Lumbye og hans Publikum, skal den anføres her:

Det er altid en mislig Sag
 At vove sig udenfor sit Fag —
 Jeg føler det netop nu trods Nogen! —
 Og derfor ved jeg, det ligger nær
 At spørge, hvad jeg igunden vil her,
 Mens mellem Kulisserne, skjulte i Krogen
 Staar Andre, der og der og der,
 Af hvilke Enhver
 Kunde bedre sige Prologen. —
 Ja var den af den sædvanlige Slags,
 Et pent »Tag tiltakke« eller deslige,
 Skulde jeg heller end gjerne vige
 Pladsen; men — jeg kan betro Dem det straks:
 Det er ingen rigtig Prolog, jeg vil sige.

Vor gamle Ven — det ved De jo bedst —
 Behøver ingen Prokurator
 For Publikums Domstol, og ingen Præst
 Til at offre dem, der er budne tilgjæst,
 Duftende Virak ved denne Fest —
 Kort: sletingen Deklamator;
 Og da jeg har hans Tilladelse til
 At tale om, hvad jeg lyster og vil,
 Som om jeg var Improvisator,
 Saa er Sagen jo grumme nem:
 Det er ikke fra ham til Dem
 Jeg er kommen herop for at bede
 Om venligt Bifald og skaansom Dom,
 Nej, tillad mig at vende Forholdet om:
 Det er fra Publikum, jeg kom
 Med en Hilsen til Lumbye dernede.

Ja, gamle Ven! Jeg kan godt forstaa,
 At mindst af Alle Du forudsaa
 Nogen saadan Henvendelse.
 Men Du kan være forsikkret paa,
 At jeg naarsomhelst fra Store og Smaa,
 Hvis det behøvedes, kunde faa
 Fuldmagt til denne Sendelse.
 Og fik jeg den ej, var det intet Savn —
 Saa talte jeg i mit eget Navn!

Jeg kom herop som en Repræsentant
 For dem, til hvis Glædesfester Du bandt
 Tonerne vaarfriske Krandsse —
 For dem, der endnu som ved Trylleri
 Ser Ungdommens Minder svæve forbi,
 Manede frem ved en Melodi
 Af Dine jublende Dandse,
 For dem, der langt fra vor Fædrevang
 I fremmede Egne ved deres Klang
 Fik Hilsen fra Hjemmet, der kjærlig tvang
 Det flygtige Fjed til at standse —
 Jeg kom som en af den store Flok,
 Der elsker Tonerne — det er jo nok!

Det var som Saadan jeg fik Lyst
 Til at udtale højt og tydeligt,
 Hvad tusind Andre har sagt saa tyst,
 Og hvad jeg ved vil være en Trøst,
 Naar Sorg og Mismod trykker dit Bryst,
 Og hvad Ingen vil tage fortrydeligt:
 Vi skjønner mer paa Dit Strengespil
 End sommetider det lader til!

Vel var der Meget, vi undte Dig godt,
 Som Du ikke har faaet,
 Og vel var Dit Honorar saa smaat,
 At det tidt kun til Nød har forslaaet;
 Men det var af praktiske Hensyn blot:
 »En Kunstner maa ikke ha' det for flot«,
 Siger de, der forstaar sig paa'et.
 At Dit Publikum har Dig kjær
 Og skatter taknemlig Dit Kunstnerværd,
 Det kan jeg jo let bevise:
 Hvorfor mon der sidder Saamange der,
 Og hvorfor staar jeg paa Brædderne her —
 — Kun fordi det er Din Benefice!
 Ja, jeg tør indestaa for, at man ej
 Imorgen i Byen vil snakke
 Et eneste dadlende Ord om mig,
 Skjøndt nu imod Skik og Sædvane jeg
 Siger ikke til dem, men til Dig:
 »Velkommen og tag tiltakke!«

Det forstaar sig, at Publikum, som der ogsaa stod i de
 samtidige Referater af Festen, var i Tivolistemning.

Trods Alderen og stedse tiltagende Svagelighed var »Gamle
 Lumbye« ikke den, der gik af Vejen for en Koncertrejse.
 Turen gik nu til Sverige, hvor han altid havde følt sig
 hjemme, men det skulde ogsaa blive den sidste. Ogsaa denne
 Gang fulgte Orkestret ham paa Rejsen. Den formede sig
 som et sandt Triumftog. I de første Dage af Oktober 1869
 brød man op, og nu gik Vejen over Malmø, Lund, Ystad,

Kristiansstad, Vexiö, Jönköping, Örebro til Stockholm, hvor man opholdt sig en Ugestid. Koncerterne afholdtes i »de la Croix's Salong«, hvor de samlede et udsøgt og meget elegant Publikum, deriblandt Kongen, Dronningen og Hertuginde af Dalarne med Følge. Medens Lumbye i 1858 var bleven baaret i Guldstol af Studenter ved et Gilde i Malmø, og han i 1860 var blevet hyldet af Stockholmerne, Høje som Lave, var det denne Gang navnlig Hoffet, der satte Farve paa hans Ophold i Målarstaden. Kabinetskammerherre v. Schildt indfandt sig personlig og indbød Lumbye og hans Orkester til at spille paa Slottet. Ved Ankomsten blev den gamle Mester modtagen som en Fyrste. Der blev spillet et Par Timers Tid, først »Carl den Femtendes Honneurmarsch« og Kongens Yndlingsnummer Ouverturen til »Fra Diavolo«, dernæst »Amélie Valsen«, »Lovisa Polka«, »Champagne Galoppen« o. m. fl., og Kongen selv dansede, saa han blev ganske varm. Han var synlig oplivet af de muntre Melodier, og det fortælles, at da en af Kontrabasserne til Stadighed gled paa det bonede Gulv, fandt han for at raade Bod paa denne Ulempe paa som Støtte at rekvirere en — »spottlåda«. Da Musikken var forbi, kom Dronningen og overrakte egenhændig Lumbye som Tak sin kun yderst faa tildelte Guldmedaille. Fra Stockholm gik Turen videre over Upsala, Westerås, Eskilstuna, Köping, Norrköping o. m. fl. Byer, flere Steder ledsaget af stærkt Snefog. I Karlstad var Vejret saa slet, at kun Mandspersoner kunde indfinde sig til Koncerten. I Göteborg varede Opholdet i tre Dage, og den 9. November kunde man omsider slutte af i Malmø.

Ligesom Lumbyes Rejser i de senere Aar var blevet hyppigere og stadig mere omfattende, var der blandt danske Musikere kommen mere Fart over deres Optræden udenlands. Efter Rejsen i 1869 fik Lumbye straks Tilbud om nyt Engagement i Stockholm men maatte opgive det paa Grund af Tivolisæsonen. C. C. Møller tog da derop tilligemed syv danske

Musikere, blandt hvilke navnlig Fløjtenisten Carl Andersen, som vor senere under Navnet Joachim Andersen bekendte Landsmand dengang kaldte sig, og Valdhornisten Vald. Neumann, gjorde sig fordelagtig bemærkede. Lincke forlod København for at slaa sig ned i Paris, hvor allerede Georg Lumbye havde erholdt Ansættelse i et af Verdensstadens største Orkestre, hvor han forøvrigt sad Side om Side med Johan Svendsen. Men allerede et Par Aar senere dirigerede Georg Lumbye paa Blanchs Café i Stockholm, medens Vald. Neumann med 8 Mand giver Hornkoncerter i Upsala, og C. C. Møller endog er i St. Petersborg, hvor allerede Hildebrand havde kastet Glans over de danske Musikere, som var vel anskrevne overalt. Medens de yngre saaledes drager ud, var der en af Lumbyes gamle Venner, der var vendt hjem. Ligesom Carstensen var nemlig ogsaa Volkmar Busch omsider søgt hjem til den fædrene Arne. Der var foregaaet store ydre Forandringer med ham, siden han drog afsted. I Amerika var han gaaet over til Katolicismen, og dette havde givet hans Musik en ny Retning. I 1859 havde han i Richmond komponeret sin »Stabat mater« over et Digt i 10 Stanzer fra det 13. Aarhundrede. Det var skrevet i udpræget italiensk Stil for 4 Solostemmer og stort Kor samt Orgel, Klaver og Orkester. Med dette Værk introducerede Joseph Marie François Volkmar Busch, »du tiers Ordre des Pénitents de St. François d'Assise«, sig ved en Koncert i Casinos store Sal, hvor han ogsaa opførte sin gamle Sørgemarsch over Rye, hvilken nu var kommen til at hedde »Marcia solenne in memoria d'un guerriero defunto« for at klinge mere pompøst. Ogsaa i de følgende Aar gav han Koncerter med sin Kirkemusik, deriblandt et »Ave Maria« og et »Ave verum«, som han i 1864 havde skrevet i New York. Men altid var »Stabat mater« i Spidsen, og det kan da ikke forundre, at han Resten af sin Levetid Mand og Mand imellem kun benævntes med sit nom de guerre »Stabat mater«.

Med forunderlig Lethed vedblev Lumbye at skrive sine Melodier. Hans geniale Skaberkraft havde saa langt fra tabt sin Friskhed, at hans Danses Lødighed i denne sidste Periode tværtimod stod betydelig over Halvtredsernes. »Amager Polka« og »Chretien Polka« skriver sig fra denne Tid. I Januar 1870 afholdt den kongelige Ballet i Casino et stort Karneval til Fordel for Oprettelsen af et privat Pensionsfond. Her var Lumbye medvirkende ikke blot som Orkesterleder men ogsaa som Komponist. Blandt andre Divertissements havde Bournonville ogsaa arrangeret en Cyclus af Nationalkvadriller under Navn af »Bouquet royal«, der udførtes af det samlede Balletpersonale. Af Musiken hertil spilles endnu den Dag i Dag en af Lumbyes allerprægtigste Galopper og hans »Skandinavisk Quadrille«, der gik over i det kgl. Teaters Repertoire. For sin Virksomhed som Arrangør og Komponist til »Bouquet royal« modtog han en Gratifikation af det kgl. Teater, der ligeledes tilstod ham en Friplads som Anerkendelse af hans tidligere Virksomhed for Teatret. Men endnu engang skulde Balletdigteren Bournonville søge sin Hjælp hos Lumbye. Det var, da i Februar 1871 Balletten »Livjægerne paa Amager« skulde gaa over Scenen paa Kongens Nytorv. Dette henrivende Scenebillede fra Dupuys Dage med de gamle indsmigrende Melodier kunde ikke have fundet en prægtigere Finalegalop end den, Lumbye skænkede den. Den er i Virkeligheden en genial Opblussen af de bedste Egenskaber i et Musiktemperament, der nu var slidt og tæret paa i 30 Aar. Paa det kgl. Theater gik endnu paa disse Tider et originalt Lystspil »Rosa og Rosita« af en Anonym. Dette inspirerede Lumbye til den dejlige »Rosa og Rosita Vals«, der rummer en saa ægte og uforfalsket Duft fra Fyrrerne, at man maa forbavses over en saadan Ungdomsfriskhed hos den da tredsindstyveaarige Mester.

Imidlertid indtraf Krigen i 1870 og med den Genopliv-

elsen af slumrende Forhaabninger i Kongeriget og i Nord-slesvig; det sidste Sted blev endda af denne Grund Flensborg og Sønderborg erklæret i Belejringsstilstand. Skønt Lumbye, som alle herhjemme, var greben af de stærke nationale Stemninger, navnlig da han i Spidsen for et Orkester paa 50 Mand i Tivoli koncerterede til Fordel for de franske Saarede og Faldnes Efterladte, glemte han dog intet Øjeblik, at i Kunstens Verden kendes ingen Nationalitetsmodsatninger. Det gav sig ogsaa et klart Udslag, da Tivoli fik Besøg af hans mangeaarige Kunstfælle Joseph Gungl, der i Juli 1871 indtraf i Spidsen for sit Orkester. Besøget varede en Uge, og langt fra at der opstod Jalousi mellem de to berømte Mestre, forenede man tvertimod de to Orkestre, der derved kom til at tælle 62 Mand, der skiftevis dirigeredes af Lumbye og Gungl. Forholdet mellem dem var glimrende. Straks den første Aften tegnede det dog til, at Gungl skulde have en varm Modtagelse af Publikum, blandt hvem det Rygte havde vundet Tiltro, at Gungl var indkaldt for at »vippe« Lumbye. Da han viste sig, begyndte Folk at hysse. Lumbye kom da tilsyne i Døraabningen og modtoges med voldsom Jubel. Han løftede Haanden til Tavshed, og stilfærdig gik han hen og tog Gungl ved Haanden, førte ham frem i Orkestret og sagde henvendt til Publikum de faa Ord: »Jeg vil blot sige Dem, at Gungl er min Ven!« Bragende Ovationer hilste disse Ord, og nu kunde den tyske Mester endelig finde Ørelyd. Samme Aften mødte Gungl og hans Orkester med en kæmpemæssig Lavrbærkrans, hvormed de hædrede den danske Tonemester, men Dagen efter kom Lumbye og hans Folk under endeløs Jubel slæbende med en, der var nøjagtig dobbelt saa stor, til Ære for Østerrigeren. Han og Lumbye var jo gamle Venner fra Rejseaaarene, og begge forstod de at vurdere hinanden efter Fortjeneste. Gungl spillede her vore hjemlige Komponister, og bl. a. opførte han som

noget særligt pikant, fordi den spillede af et Berlinerorkester, »Den tapre Landsoldat«, hvortil han havde komponeret en Art Ouverture. Aaret efter kom da Gungl ogsaa igen og spillede en 14 Dages Tid under Udstillingen i 1872. Ogsaa da optraadte de sammen, og yderligere forstærket med Balduin Dahls Orkester spillede de ved Festen for Deltagerne i den nordiske Kunstnersammenkomst bl. a. Ouverturen til »Nordstjernen« og Variationer af Kejserkvartetten af Haydn. Gungl var henrykt for sit Københavnerophold og viede det to nye Melodier, »Kjøbenhavns Tivoli Polka« og Valsen »Erindring om Kjøbenhavn«.

Det var imidlertid at mærke, at Lumbye nu var ved at blive træt. I Februar 1871 havde han mistet sin Hustru, men allerede i December samme Aar indgik han nyt Ægteskab med Anna Helene Jønsson. Alligevel gik det nu ned ad Bakke med Kræfterne. I Juni 1872 maatte han tage Ferie og afrejste til Wiesbaden for der at gennemgaa en Badekur. Under hans Fraværelse dirigeredes Orkestret i Tivolis Koncertsal af Sønnen Georg, der jævnlig havde maattet gribe Taktstokken, naar Kræfterne svigtede. Hans Helbred blev stedse svagere, hans Hørelse paa det hidtil raske Øre var betydelig svækket, og den opslidende Virksomhed Aften efter Aften paa den Plads, hvor han nu havde staaet i omtrent 30 Aar, og hvori han altid havde lagt sine bedste Kræfter, var nu mere, end han turde byde sig selv. Skønt Tivoli vidste, at med Lumbye mistede det et af sine ældste og bedste Aktiver, og der ligesom skete et skæbnsvangert Brud paa Traditionen fra Fyrerne, den, der endnu var noget af Havens fornemste Tiltrækning, var man paa den anden Side klar over, at man skyldte Lumbye det Hensyn at unde ham Hvilen efter de mange Aars Virken derinde, Aar, af hvilke ikke faa udelukkende tilhørte ham alene, da Tivoli kun var en blot og bar Ramme om ham og hans Melodier. Det var med Vemod, man skiltes fra ham, nu hans

venlige Smil og hyggelige Smaanik til Venner og Bekendte, hvor han paa god gammeldags Maner med Ryggen mod sit Orkester strøg Fiolen, ikke længer fortalte København-erne, at her var de hjemme om nogetsteds. Efter egen Begæring traadte han tilbage, og man tilstod ham som Tak en livsvarig og rundelig Pension (600 Rd.), og ved

H. C. Lumbye.

Efter Træant i „Ill. Tidende“ 1874.

Juletid stod der i Aviserne et Avertissement, hvori Tivolis Direktion, da Pladsen som Orkesterchef i Tivolis Koncertsal bliver ledig ved Hr. Krigsraad Lumbyes Fratrædelse, anmoder d’Hrr., som attraar denne Plads, om inden Aarets Udgang at indsende skriftlig Meddelelse derom paa Tivolis Kontor.

Spørgsmaalet om hans Efterfølger var brændende. Selv havde han jo helst set Sønnen Georg, der paa dette Tidspunkt dirigerede i »Vauxhall« i Upsala, tage Arven op efter

sig. Store Dele af Publikum ønskede det samme. Det manglede heller ikke paa Opfordringer i Bladene. Navnet Lumbye havde jo en gennem flere Slægtled rodfæstet Klang. Tivolis Direktion var dog meget formel. Den nedsatte en Kommission bestaaende af Gade, Hartmann og Pauli, og disse kom efter megen Overvejelse til det Resultat, at Balduin Dahl burde indstilles. Hvorledes det gik denne ved Publikums Modstand og egen Uforsigtighed, er noksom bekendt. Det blev altsaa ikke Navnet Lumbye, der kom til fortsætte Traditionerne i Tivolis Koncertsal. Ogsaa dette gik vel »Gamle Lumbye« nært til Hjærte, men Sønnerne skulde i de kommende Tider paa mangfoldig Vis værne om det Navn, de havde faaet i Arv. I Pressen beklagede man Resultatet, ikke mindst i Etablissementets egen Interesse, »idet Publikum derved er blevet afskaaret fra oftere at se Krigsraad Lumbye optræde som »Gjæst« i Orchestret, hvilket han vel ikke vilde være utilbøielig til under en af sine Sønners Direction.«

Imidlertid sad Lumbye selv værkbrudden og lænket til Hjemmet, og lidet saa Københavnerne til den kendte og yndede Skikkelse med de morsomme gammeldags sølvhvide Pandekrøller. Endnu en enkelt Gang skulde det dog beskæres dem at se ham, og endnu engang skulde de faa Lejlighed til at juble ham i Møde. Sønnen Carl dirigerede ved Foraarstide 1873 Orkestret i Direktør François Rappos Cirkus i Filosofgangen. I Maj — Natten mellem den 2. og 3. — hjemsøgte denne Cirkus af en heftig Ildebrand, hvorved Rappo mistede alt, hvad han ejede. Et meget betydeligt Tab led ogsaa Carl Lumbye og hans Orkester, der ved Branden mistede Instrumenter og Musikalier. Til Fordel for dem blev der da den 17. Maj paa Folketeatret givet en Forestilling, hvor der som første Nummer af Musikstykkerne, der iøvrigt dirigeredes af Folketeatrets egen Dirigent, Ramsøe, blev opført »Champagne Galoppen« under Anførsel

af H. C. Lumbye selv. Under Spænding fra Tilhørernes Side gik Tæppet op, og der sad da Gamle Lumbye sammen-sunken i en Lænestol med Front mod Tilskuerpladsen. Meget svag dirigerede han sin sprudlende Galop, hvorefter Tæppet gik ned under Publikums endeløse Jubel. Men det var uigenkaldelig sidste Gang, han mødtes med sin gamle trofaste Garde. Nu gik det med rivende Skridt ned ad Bakke, og en Katastrofe var længe forudset. Fredagen den 20. Marts 1874 Kl. 3¹/₂ om Morgenen drog den gamle Mester sit sidste Suk. Den muntre Tonekunsts stolte For-kynder var ikke mere, og Danmark havde mistet en af sine navnkundigste Komponister. Otte Dage efter, den 27., fandt Jordefærden Sted. Samme Morgen fandtes i de fleste af Hovedstadens Aviser et hjærteligt Mindedigt af W. Rantzaу.

Ved Middagstide samledes der i Frue Kirke saa stort et Følge, som Kirken overhovedet kunde rumme. Oppe fra Orgelet spillede en Sørgemarsch for stort Orkester, og efterat Folketeatrets og Casinos Skuespillere dernæst havde afsunget en smuk Sang af Teaterdirektør M. V. Brun, skildrede Pastor Warburg i bevægede Ord den Afdødes personlige Egenskaber og hele Virke og bragte ham tilsidst et Farvel fra hans mange Venner og Beundrere. Medlemmer af det Lumbyeske Orkester bar derefter Kisten ud af Kirken, og fulgt af Tusinder af Mennesker satte Sørgetoget sig i Bevægelse, først ud til Vesterbro, hvor der gjordes holdt foran Tivoli, medens Salutskudene drøned, derefter ud ad Farimagsvejen til Søetatens Kirkegaard, hvor allerede Svigersønnen Ad. Recke havde fundet sit sidste Hvilested, og hvor Gardens Musikkorps blæste en smuk Koral over Graven. I tætte Skarer viste Københavnerne deres Deltagelse ved den gamle Mesters sidste Hvilested. Jordefærden var storstilet og stemningsfuld.

Paa mangfoldige Maader mindedes Københavnerne om

den gamle Mesters Bortgang. Bl. a. udkom der hos Strandberg en Skillingsvisse »Danmarks Lumbye er død«. Den gik paa Melodien »Du Søvnens Gud« af »Den sidste Nat«. Blandt dem, der gav Lumbye et smukt Eftermæle, var ogsaa Bournonville, der i »Ill. Tidende« i følte Ord mindedes sin bortgangne Ven. Men de to havde ogsaa haft noget at bygge et Venskab paa. Lumbye hævdede selv, at Bournonville var den første, der ret havde forstaaet og paaskønnet hans Talent, og Charlotte Bournonville fortæller, at naar han fra sin Dirigentplads i Tivolis Koncertsal saa blot det mindste Glimt af hendes Fader, gav han Signal til Orkestret, som derpaa intonerede hans bekendte Galop »Salut for August Bournonville. Men heller ikke hans gamle Etablissement glemte ham. Den 11. August afsløredes i Tivoli det første Mindesmærke for H. C. Lumbye. Det fandt sin Plads paa Bakken ligefor Indgangen til Koncertsalen, hvor han selv i en Menneskealder havde glædet sine Bysbørn med lette og flagrende Melodier. Kl. 7^{1/2} Em. fandt Afsløringen Sted. Den formede sig som en smuk Højtidelighed. Begge Sønerne var i Ilden. Først dirigerede Carl Lumbye den af Faderen komponerede karakteristiske »Fakkeldans«. Derefter dirigerede Georg Lumbye Kantaten, hvis Korpartier udførtes af det kgl. Teaters Kor m. fl. Kantaten var skreven af Folketeatrets Direktør M. V. Brun til Musik og en Introduktion af Georg Lumbye. Begge Brødrene hilstes med Bifaldraab. Festtalen holdtes af Redaktør C. V. Rimestad, der udviklede, hvad Tivoli skyldte Lumbye, og da Sløret faldt, lød tordnende Hurraraab og Kanonsalut. Festen afsluttedes med »Champagne Galoppen« da capo, og da Mørket sænkede sig over Jorden, tændtes i Tivoli Festblussene for den gamle Mester.

Naar man kaster Blikket tilbage paa den Menneskealder, der var Vidne til Lumbyes Virken, falder det let i Øjnene, at det egentlige Tyngdepunkt historisk set ligger

i denne Periodes første Tredjedel. Paa Baggrund af Frederik den Sjettes Tid, da man endnu dansede Skotsk, hvad der, skal man tro Mad. Jensen i »Stegekjældereren«, var nok saa svært som Polka, er det Fyrreerne, der ser Dansemusikens store Opsving i Danmark. Da tændtes den gigantiske Skaberkraft, der løftede ham højt over Døgnet og ud over Smaastadens Skranker til et Ry, der gik viden om Lande og kun naaedes af faa af, hans Samtidige indenfor dansk Musik. Ingensinde kom der saa stærkt Foraar i Sindene ved Lumbyes Musik som i hine stolte Aar, da alt var nyt, da Folkesjælen var i Vækst. Men selv naar han i Tredserne ry-stede Melodi efter Melodi ud af Ærmet, synes man i disse at fornemme Klangene fra Fyrreerne. Og det er Lumbyes største Ros. I Fyrreerne fandt han sig selv, og trods senere Tidens Modgang og Sygdom tabte han aldrig sin Ungdoms Idealer af Syne. Han bevarede sig selv og bevarede sig ung til det sidste. Paa hans Grav er rejst en Mindesten, der bærer hans Buste og en Inskription, hvor man bl. a. læser de to Linjer:

»Hans Toner klinge over Land og By
Og gjør den Gamle ung paa ny.«

I disse Linjer ligger som i en samlet Sum hans Landsmænds Dom over hans Gerning. Den hørte helt Glæden til. Og som den spredte Ungdom omkring sig, skabte den altid Foraar i hans eget Sind. Faa Dansekomponister har som han i deres Alderdom skrevet Musik, der synes skabt af en Tyveaarig. Idyllen fra Voldenes København havde magtstjaalet ham. Byen kunde udvide sig, fornyes og moderniseres. For ham var den altid den samme, det, han skimtede af den fra sit kære Tivoli, de røde Tage, Kirsebærgangen og Luciemøllen, der spejlede sig i det blanke Vand, medens der fra Tivoli Øen eller det fjernere Capri lød muntre Sange og Bægerklang ud i den stille

Aften. Her fandt han den Stemning, som skabtes i 1843, og som uforandret fulgte ham Livet igennem. Den skænkede hans Musik en egen Farvetone. Derfor har han i den aller internationaleste af alle Musikens Grene sit eget Fysiognomi. Endda et i bedste Forstand dansk. Og paa det er han bleven klassisk.

Som Menneske var Lumbye en fuldblods Type paa den jævne og godmodige danske Folkekarakter. Selv naar Begejstringens Bølger skyllede over ham med gigantisk Vælde, tabte han aldrig Fodfæstet. Beskedenhed, den sande Kunstners Adelsmærke, var et af Hovedtrækkene i hans Karakter. Da Meyerbeer i Berlin ønskede at udtale sin Anerkendelse af hans Kompositioner, faldt det ham ikke et Øjeblik ind at lade den berømte Mester komme til sig. Han indfandt sig personlig i hans Loge som den, der kommer for at hylde, ikke for at hyldes. Blandt sine Musikere var han Kammeraten, selv naar han haandhævede Disciplinen, eller en Synder ikke havde passet Tiden efter Vesterbros Bomuhr. »Mester«, som de kaldte ham, førte altid an som den gladeste blandt de glade, hvad enten Turen gjaldt Kegelbanen eller et muntert Lag. Intet Under, at de elskede ham. Talrige var hans Venner, hans Fjender faa eller ingen. Som han selv i Mængde har viet andre Melodier af sit Genies uudtømmelige Kildevæld, kappedes hans Venner og Kolleger om at tilegne ham deres Arbejder. Blandt det store Tal kan nævnes E. Bruun »Directeur Vals« (1858), J. W. Rübner »Doublers Marsch« (1861), Fridolin Carlsen »Hilsen til Lumbye Polka« (1862), Jérôme Truhn »Albumsblad til H. C. Lumbye Mazurka« (1866), C. Braunstein »Hans Christian Polka« (1867), Martin Cornelius »Salut for H. C. Lumbye Galop« (1869) o. fl. Ja, selv efter hans Død skrev Hertz Réé en »Erindring om H. C. Lumbye Galop« (1874). Han elskede Musiken. Men han kendte sin Begrænsning. Han udtalte engang: »Det er bedre at kunne

skrive en god Dans end en daarlig Overture«. Altid havde han Respekt for den, der havde lært noget. Og ingen har nogensinde hørt ham udtale et selvovervurderende Ord. Troskyldig og usammensat, aaben og ærlig, var han en barnlig Natur. Ureflekteret som han var, forstod han vel næppe selve Skabelsens Proces. Udspekuleretheden findes ikke i hans Kunst.

Lumbye var en fastbygget, statelig Skikkelse. »En svær Mand« kaldes han i »Anders Tikjøb«. Benene var lidt hjulede fra de mange Aar i Sadlen, og han bevægede sig ikke meget tilfods. I de senere kørte han gerne i Droske til og fra Tivoli. Allerede hans Ansigtstræk indgød Sympati og Velvilje. Navnlig i de yngre Aar var hans Minespil utroligt livligt og stadig vekslende. Hans Skikkelse var en Nødvendighed for Københavnerne. Naar han spillede for eller slog Takt med Buen, helst til en af hans »egne«, medens han smilende og med smaa genkendende Nik stod i livlig Rapport til sit Publikum, var han Indbegrebet af det ægte uforfalskede Københavnerhumør. Naar han ved Symfoniopførelser greb Taktstokken, saa han nærmest noget benovet ud:

I ledige Stunder udfoldede Lumbye et fremragende mekanisk Snille. I Possonyis Autografsamling i Wien findes en hel Del Valse, som ikke blot er skrevne men ogsaa indbundne af den ældre Strauss. Han havde jo som Dreng været i Bogbinderlære. Lumbye var ikke mindre ferm. Han var Mekaniker i Ordets virkelige Betydning, en Tusindkunstner i Fingernemhed, ogsaa paa adskillige Instrumenter. Talrige var de Ting, han selv havde konstrueret sig, deriblandt en Spadserestok, der kunde anvendes som Nodestol. Han elskede Fugle. Paa Toldbodvejen havde han hele Volierer fyldte med alle Slags Sangfugle.

Sjældent finder man vel i en Mands Virke et saa udtrykt Billede af Personen selv som i de Lumbyeske Melodier. Hver Linje i hans Portræt genfinder man i hans

snart fordringsløst elskværdige, snart gnistrende geniale Melodier. En mægtig Naturbegavelse var han, kun lidet trykket af kontrapunktisk Viden. »Ja,« sagde Edv. Helsted til Sønnerne, »megen Lærdom sidder Jeres Far jo ikke inde med. Men en Ting ejer han, som ikke Alverdens Lærdom kan opveje, og det er Gnisten«. Hans overraskende Vendinger, hans legende Indfald var altsammen noget, der kom uden at han tænkte over det, som naar i »Telegraph Galoppen« det ene Signal staar i F-Dur, og det andet svarer i A-Dur. Selvom Lumbye i Tivoli spillede en Masse Ting ogsaa af det store Repertoire — saaledes opførte han f. Eks. i 1862 i Tivoli »Oceansymfonien« i Overværelse af selve Rubinstein — tilegnede han sig kun i ringe Grad Klarhed over de navnlig i nyere Musik herskende Stilarter. Naar han spillede Wagner, der dengang var helt ny, kunde han pludselig banke af og udbryde med et Smil: »Se, naar det klinger galt, er det netop rigtigt? Men de sidste Takter klinger jo helt kønt, saa det er nok splintrende galt.« »Hvad er Livet uden Dands«, hedder det i en af hans Børnedanse. Det kunde forsaavidt godt staa som Motto for hele Lumbyes Virksomhed. Han ejede alle de Egenskaber, der er typiske for den store Dansekomponist. Han havde jo sin Styrke i Galoppen. Og netop herpaa maales hans Betydning. Bournonville skrev engang om Lumbye: »Var jeg en ung Pige, vilde jeg Dagen efter et animeret Bal bringe ham en Bouket«, men, føjer han til »var jeg Musiklærer, skulde mine Elever, naar de tilfredsstillende havde udført Kuhlaus Sonater og Hartmanns Etuder, faa Lov at spille Lumbyes Galopper udenad«. Der var ingen, der som han ejede »Fut, Fyr og Flamme«, hedder det hos Charlotte Bournonville. Selv i hans Marscher klinger det af Fodslag. Hanslick har senere bemærket om den ældre Strauss' Marscher, at de »den männlichen, kriegerischen Charakter vermessen lassen und bei glänzender Aeusserlich-

keit meistens hüpfend und leichtfertig seien«. Lumbye derimod røber sig ogsaa paa dette Punkt som gammel Militær. Men først og fremmest er han Mesteren i de egentlige Danse. De er med Rette berømte for deres Lune. Den Dag i Dag kan man træffe berømte Musikere, der nævner det blandt deres bedste Glæder i Hvilens Stunder at forfriskes ved en af Lumbyes Melodier. Johan Svendsen udtalte: «Jeg bliver aldrig saa glad, som naar jeg hører en rigtig god Vals eller Galopade af Lumbye«. Men Svendsen forstod ogsaa i Modsætning til mangan lærd Kollega at vurdere Dansen. Han har jo selv skrevet en »Anna Polka« og en »Til Sæters Vals«.

I vor Tid trænges de gamle Dansekomponister haardt af de moderne Operettevalse. Ogsaa et Vidnesbyrd om Tidernes Tilbagegang. De gamle, blandt dem Lumbye, har dog forlængst vundet Klassicitet, og naar Størsteparten af vor Tids Danse længst er gledne ud af Bevidstheden, vil Lumbye endnu leve til Glæde for hver den, der elsker jævn og munter og fremfor alt god Musik. Det er Lumbyes Fortjeneste, naar vort Fædreland med Ære nævnes blandt Dansemusikens tre Hovedlande: Tyskland, Frankrig og Danmark. Men naar den tyske Musikforfatter Max Steuer, der forøvrigt fuldtud erkender dette Faktum, til den om Lumbye saa ofte anvendte Betegnelse »den nordiske Strauss«, knytter den Bemærkning, at Lumbye i bedste Fald forholder sig til Strauss som Gade til Mendelsohn: afledet Musik, røber dette kun en fuldkommen Miskendelse af den nationale Ethos i Musiken og en Mangel paa Blik for de store Dansekomponisters individuelle Ejendommeligheder.

For Danmark betyder Lumbyes Virke en Revolution i det folkelige Musikliv. Hans Melodier har vundet utalte Tusinder for Tonernes Kunst. Mægtige Befolkingslag har gennem dem faaet Øjet aabnet for Musikens Kulturværdi og derved modnet Udviklingen af et Publikum ogsaa for

de Toner, der hidtil kun havde været de faa forbeholdt. Den Tid, da man herhjemme endnu kunde rynke paa Næsen ad Dansemusiken som Tonekunstens Stedbarn, er længst forbi. Lumbye har ikke levet forgæves. Erkendelsen heraf fandt, da danske Musikere ved Hundredaarsdagen for hans Fødsel afholdt en stemningsfuld Højtidelighed ved den gamle Mesters Grav, et fint og sandt Udtryk i Louis Glass' aandfulde Ord: »Ja, kære gamle Lumbye! naar vi hører dine Melodier, da beundrer vi den Renhed og Ynde, der besjæler dem. Du var som Sangfuglen, der maa synge, fordi dens Sjæl er Sang; og enten vi saa kommer som Fagmænd, fra den klassiske Kunst med dens mange Fordringer og strænge Krav, eller vi kommer som Haandværksfolk fra den jævne Dont og det daglige Arbejde, saa mødes vi i Beundring for dit Geni. Dog hos dine Kaldsfæller vil Du møde en intimere Forstaaelse og et dybere Syn paa din Kunst. Vi ved, at Du paa dit Omraade var en Klassiker — en Nyskaber, og vi ved, at dit Værk vil leve endnu i lange Tider — vil spinde sit Net af Toner ind i kommende Slægters Glædesfester.« Disse Ord er fulde af Sandhed. Og naar der paa disse Blade er gjort et Forsøg paa at ridse Hovedlinjerne op for Lumbyes Liv og Gerning, er det ikke dermed Tanken just at mindes et svundent Stykke Kultur. Saalænge hans Melodier mødes i det levende Liv, lever han selv, og Ord er dog kun Ord, fattige mod Tonernes uendelige Rigdom.

H. C. LUMBYES KOMPOSITIONER

NB. Den udfor hver enkelt Arbejde anførte Sted- og Tidsangivelse oplyser, hvor og naar den paagældende Komposition første Gang er opført eller paa anden Maade fremkommen her i Landet. Naar disse Angivelser fremtræder i Klammer, er dette Udtryk for, at Førsteopførelsen ikke har været til at efterspore, saaledes at Anførelse af Tid og Sted refererer sig til første Gang, Kompositionen antræffes.

1836. Bidrag til »Samling af Hofbal- og Selskabsdandse« af Auber, Fröhlich, Courländer, Lorch, Lumbye o. fl. Lose & Olsen. Decbr.
1837. 3 Gallopader af »6 Gallopader og en Valts« af Kalliwoda, Lumbye og Beethoven. C. D. Milde. Marts.
2 Gallopader og 1 Vals (»Samling af yndede Dandse«, 3. Saml. Nr. 8). Lose & Olsen. Mai.
1838. Sex yndede Dandse, tilegn. Prindsesse Caroline (Française, Brude Vals, Prindsesse Galop, Georgine Vals, Auctions Galop, Leir Galop). Lose & Olsen. Marts.
Terpsichore. Fem skotske Valse. Lose & Olsen.
1839. Tolv yndede Dandse. Hefte 1 (Slots Vals, Hamborger Vals, Doctor Galop, Introductions Galop, Gouverneur Galop, Cornet Galop). Lose & Olsen. Juli.
1840. Danmarks Vals. Hotel d'Angleterre, 4. Febr.
Klokke Galop. ibid. 15. Febr.
Klokke Galop Nr. 2. ibid. 29. Febr.
Tolv yndede Dandse. Hefte 2 (Thalia Vals, Hamborger Vals, Raket Galop, Trompet Galop, Hamborger Vals, Pandur Galop). Lose & Olsen. Marts.
Maneuvre Galop. Hotel d'Angleterre, 12. Marts.
Fire Hamborger Valse og en Wiener Vals (»Samling af yndede Dandse«, 3. Saml. Nr. 17). Lose & Olsen. Mai.
Fest Quadrille. Christiansborg Slot, 22. Mai.
Sølvbryllups Vals. Hotel d'Angleterre, 28. Mai.
Zigeuner Galop. ibid. 15. August.
Reise Galop. Vesterbros nye Teater, 4. Septbr.
Sylphide Galop. Hotel d'Angleterre, 25. Septbr.
Kronings Vals, tilegn. Kongen og Dronningen. ibid. 24. Oktbr.
Postillon Galop. ibid. 21. Novbr.
Trylle Echo Walzer for Ventil Instrumenter. ibid. 10. Decbr.
1841. Caroline Galop. ibid. 15. Jan.
Husar Galop. ibid. 26. Marts.
Vulkan Galop. Rosenborg Have, 3. Juni.
Fest Quadrille Nr. 2. Christiansborg Slot, 28. Juni.
Figaro Vals. Rosenborg Have, 15. Juli.
Ny Jugendfeuer Galop. ibid. 27. Juli.
Döblers Zauber Galop. ibid. 31. Aug.
Vauxhall Vals med Stjernes kud. ibid. 22. Septbr.
Fortuna Galop med Tenorhorn. Hotel d'Angleterre, 12. Oktbr.

1841. Nye Dandse. Første Maanedshæfte (Bellona Vals, Fortuna Galop, Hamborger Vals). Lose & Olsen. Novbr.
Nye Dandse. Andet Maanedshæfte (Française, Hopsa Vals). Lose & Olsen. Decbr.
1842. Nye Dandse. Tredie Maanedshæfte (Serenade Vals, Judithe Galop, Hamborger Vals, Louise Skotsk). Lose & Olsen. Jan.
Nye Dandse. Fierde Maanedshæfte (Flora Vals, Zitter Galop, Waldemar Skotsk). Lose & Olsen. Febr.
Nye Dandse. Femte Maanedshæfte (Mazurka, Charlotte Galop, Maria Polka). Lose & Olsen. Marts.
Finale Galop af Balletten »Napoli«. Det kgl. Teater, 29. Marts.
Nye Dandse. Siette Maanedshæfte (Elvina Polka, Augusta Galop, La Tempete, Hopsa Vals). Lose & Olsen. April.
Jagt Galop med Chor. Christiansborg Slots Ridehus, 15. April.
Figaro Galop. Rosenborg Have, 3. Aug.
Havfruen, Galop. [Hotel d'Angleterre, 29. Oktbr.]
Polka militaire (Militair Polka). Hofteatret, 1. Novbr.
1843. Augusta Polka, tilegn. Prindsesse Augusta. Christiansborg Slots Ridehus, 20. Marts.
Corsicaner Galop. *ibid.* 20. Marts.
Charlotte Galop. *ibid.* 21. Marts.
Tarantella. Det kgl. Teater, 10. Juli.
Wilhelmine Polka. [Tivoli, 13. Septbr.]
En Sommernat paa Møens Klint, Galop. [*ibid.* 13. Septbr.]
Tivoli Gondol Galop med Czakan Solo. [*ibid.* 13. Septbr.]
Tivoli Skydebane Galop. [*ibid.* 13. Septbr.]
Tivoli Damp Carousselbane Galop. [*ibid.* 13. Septbr.]
Rutschbane Galop. [*ibid.* 14. Septbr.]
Andante cantabile e Tarantella. [*ibid.* 14. Septbr.]
Tivoli Bazar Tsching-Tsching Polka. *ibid.* 15. Septbr.
Caroline Polka. [*ibid.* 20. Septbr.]
Tivoli Salon Galop. [*ibid.* 20. Septbr.]
Tivoli Theater Galop. [*ibid.* 26. Septbr.]
Reise Galop (Nr. 2), tilegn. Georg Carstensen. *ibid.* 11. Oktbr.
1844. Hamborger Skotsk og Galop af Balletten »Tyrolerne«. Det kgl. Teater, 8. Febr.
En Flyttedag i Kjøbenhavn, Galop. Kehlets Kaffehus, 29. Marts.
Johanne Louise Vals, tilegn. Fru Heiberg. Tivoli, 27. Mai.
Sorgenfri (Sanssouci) Galop. *ibid.* 28. Mai.
Juliane Galop. *ibid.* 31. Mai.
Alléénbergs Damp Carousselbane Galop. *ibid.* 1. Juni.
Tivoli Cirkus Galop. [*ibid.* 4. Juni.]
Alexander Polka. *ibid.* 7. Juni.
Telegraph Galop for to Orchestre, tilegn. Georg Carstensen. *ibid.* 11. Juni.
Echo fra de gamle Guder paa Tivoli Øen (Efterklang af Olympen, Caprice) Galop. *ibid.* 19. Juni.
Tivoli Bazar Galop. *ibid.* 25. Juni.
Veemod (La Resignation) Vals. *ibid.* 3. Juli.
Tivoli Hercules Tempel Galop. *ibid.* 9. Juli.
Mathilde Galop. *ibid.* 15. Juli.
Toner fra Neapel, Vals. *ibid.* 24. Juli.

1844. Bellmanns Fest på Djurgården. Arr. tilegn. cand. jur. Carl Nielsen. Tivoli.
3. Aug.
Tivoli Volière Galop. ibid. 9. Aug.
Belle Alliance (Tivolis Geburtsdags) Galop for to Orchestre. ibid. 15. Aug.
Tivoli Damp Carousselbane Polka. ibid. 23. Aug.
Potpourri Galop, arr. af C. C. Møller. ibid. 23. Aug.
Den nordiske Kraftprøve Galop. ibid. 29. Aug.
Bernhardine Polka. ibid. 4. Septbr.
Robert le Diables Castel Galop. ibid. 14. Septbr.
Jubel Galop. ibid. 20. Septbr.
Floras Fest Galop. ibid. 25. Septbr.
Fontaine Vals. ibid. 25. Septbr.
Sophie Galop med Flageolet Solo. ibid. 9. Oktbr.
Melancolie Galop [Kehlets Kaffehus, 30. Oktbr.].
Hamborger Dans, Pas de deux. Det kgl. Teater, Novbr,
La Lithuanienne (Alexandra Polka) Ballet Divertissement. ibid. 5. Novbr.
Pariser Mode Polka. Christiansborg Slots Ridehus, 16. Novbr.
Farvel til Kjøbenhavn, Vals. ibid. 16. Novbr.
1845. Le Carneval de Paris, Polka. Tivoli, 18. Mai.
Erinnerung an Wien, Vals. ibid. 18. Mai.
Les Souvenirs de Paris, Polka, Vals og Galop. ibid. 21. Mai.
Donau Blumen, Quadrille. ibid. 21. Mai.
Militair Galop. ibid. 2. Juni.
Hilsen til Hjemmet, Vals. ibid. 7. Juni.
Leopoldinen Polka. ibid. 13. Juni.
Festmarsch. ibid. 23. Juni.
Nordisk Studenter Polka. ibid. 27. Juni.
Münchener Carnevals Quadrille. ibid. 16. Juli.
En Tour paa Dyrehavsbakken, Galop. ibid. 26. Juli.
En Aften paa Dyrehavsbakken, Vals. ibid. 6. Aug.
Champagne Galop. ibid. 22. Aug.
Erinnerung an Berlin, Vals. ibid. 23. Aug.
L'étudiant de Paris (Pariser Studenten), Vals med Pistolskud af G. C., arr.
af Lumbye. ibid. 1. Septbr.
Illusioner, Vals. ibid. 11. Septbr.
Laschotts Zauber Galop. ibid. 18. Septbr.
Guillemette Louise Vals. ibid. 12. Oktbr.
Souvenirs de Jenny Lind Vals. ibid. 19. Oktbr.
1846. Krolls Ballklänge Vals. Christiansborg Slots Ridehus, 10. Mai.
Réunions Galop. ibid. 10. Mai.
Amélie Vals. ibid. 10. Mai.
Pariser Quadrille. ibid. 10. Mai.
Mein Lebewohl an Berlin, Vals. ibid. 10. Mai.
Berliner Polka. ibid. 10. Mai.
Berliner Studenten, Polka. Tivoli, 24. Mai.
Hamborger Polka. ibid. 9. Juni.
Der Günstling Vals. ibid. 13. Juni.
Sophie Mazurka. ibid. 17. Juni.
Hühner Masken Quadrille. ibid. 23. Juni.
Drømmebilleder, Phantasi. ibid. 27. Juni.
Recreations Vals [ibid. 17. Juli].

1846. Isabella Vals. Tivoli 18. Juli.
 Araøerne, Marsch, ibid. 4. Aug.
 Beduiner (Kabyler) Galop. ibid. 4. Aug.
 Tivoli Fest (Klänge) Vals. ibid. 26. Aug.
 Polacca guerriera, Pas de deux. Det kgl. Teater, 5. Septbr.
 Ornithobolala Galop. Tivoli, 25. Septbr.
 Hilsen til Jydland, Polka. Aalborg Teater, 9. Oktbr.
 Manoeuvre Galop (Nr. 2) tilegn. Kronprindsen. Christiansborg Slots Ridehus. 1. Novbr.
 Hippodrom Galop. Hippodromen, 10. Novbr.
 Taagebilleder, Phantasie, Tonemalerie (Schweitzer Landskab ved Solens Opgang, Storm paa Havet, Zigeuner Leir, Kronings Høitid). ibid. 29. Nov.
1847. Casino Polka af E. Horneman, arr. af Lumbye. ibid. 3. Jan.
 Kanefarten, Galop. ibid. 17. Jan.
 Mindeblad Polka, tilegn. de københavnske Damer. ibid. 24. Jan.
 Børneglæder, Musikalsk Spøg. Tonemalerie (Introduction, Vagtparade, Børnemusik, Balmusik, Finale). Casino, 21. Marts.
 Maritana, Romantisk Dansescene. Hofteatret, 15. April.
 Marts Viol (Vellchen) Polka. Casino, 16. April.
 Seraph (Seraphinen) Vals. ibid. 16. Mai.
 Kunstner Carnevals Quadrille. [Tivoli. 25. Mai.]
 Casino Vals. [ibid. 2. Juni.]
 Casino Pergola Galop. [ibid. 2. Juni.]
 Frischka, Ungarsk Nationaldans af Fahrbach, arr. af Lumbye. [ibid. 2. Juni.]
 Nordlys Vals. ibid. [3. Juni.]
 Castillaner Galop. ibid. 9. Juni.
 Louise Vals. [ibid. 17. Juni.]
 Københavns Jernbane Damp Galop. ibid. 29. Juni.
 Nordisk Unions Galop, tilegn. de skandinaviske Naturforskere. ibid. 16. Juli.
 Venetiansk Tambour Polka (Venetiansk Tappenstreg) af Georg Carstensen, arr. af Lumbye. ibid. 16. Juli.
 Polonaise med Cornet Solo. [ibid. 23. Juli.]
 Alhambra, Romantisk Vals. ibid. 6. Aug.
 La petite trompette Galop. ibid. 13. Aug.
 5. 15. 31. Fortuna Vals. ibid. 1. Septbr.
 Fest Quadrille den 18. September 1847. ibid. 22. Septbr.
 Spansk Tappenstreg. ibid. 22. Septbr.
 Mindeblomst Galop, tilegn. Aarhus Damer. Aarhus Teater, 11. Oktbr.
 Lilie Polka, tilegn. Odense Damer. Odense Teater, 27. Oktbr.
 Luna Vals. Hippodromen, 9. Decbr.
 Magyarer Galop. ibid. 16. Decbr.
 Hortensia Galop. ibid. 19. Decbr.
1848. Emilie Polka. Tivoli, 31. Mai.
 Amanda Vals. ibid. 31. Mai.
 Krigsmarsch. ibid. 31. Mai.
 Dansk Soldater Polka. ibid. 7. Juni.
 Regatta Fest Vals. ibid. 7. Juni.
 Feldt Marketender Galop. ibid. 7. Juni.
 Fahnevagt Marsch. ibid. 7. Juni.
 Pariser Reform Galop. ibid. 7. Juni.
 Den Frivillige, Galop, tilegn. de skandinaviske Frivillige. ibid. 5. Juli.

1848. Rosendalen, Vals. Tivoli. 28. Juli.
 Naar Hornet lyder, Krigssang, arr. af Lumbye. *ibid.* 3. Aug.
 Louise Galop. [*ibid.* 15. Aug.]
 Nattergalen, Eventyr af H. C. Andersen, musikalsk skizzeret af E. Horneman, arr. for Orchester af Lumbye. *ibid.* 19. Aug.
 La reine du bal Vals. *ibid.* 2. Septbr.
 Marsch for den danske Borgervæbning (med Chor). *ibid.* 16. Septbr.
 Recreations Galop. Lose & Delbanco.
 Seiers Galop. Lose & Delbanco.
 Møllerens Drøm, Phantasie. Casino, 9. Oktbr.
 Matrosen og hans Brud, Pas de deux. *ibid.* 3. Decbr.
 Flora Polka. *ibid.* 13. Decbr.
 Bellona Galop. *ibid.* 31. Decbr.
1849. Danebrog, Dansescene, Arr. af Lumbye. *ibid.* 15. Mai.
 The fairy Queen (Fée Dronningen) Galop. [Tivoli, 28. Mai.]
 Augusta Polka Mazurka. [*ibid.* 28. Mai.]
 Arabella Vals. [*ibid.* 28. Mai.]
 Caroline Polka Mazurka. [*ibid.* 28. Mai.]
 Jule Polka. [*ibid.* 28. Mai.]
 Amalie Vals. [*ibid.* 29. Mai.]
 Amorn Galop. [*ibid.* 29. Mai.]
 Nytaars Galop. [*ibid.* 29. Mai.]
 Matus Polka. [*ibid.* 3. Juni.]
 Marseillaisen, Galop. [*ibid.* 4. Juni.]
 Vigorosa (Den Fyrige) Vals. [*ibid.* 4. Juni.]
 Hamburger Tonhalle Polka. [*ibid.* 5. Juni.]
 Amager Polka. *ibid.* 17. Juni.
 Elisabeth Vals. [*ibid.* 27. Juni.]
 Viola Polka Mazurka. *ibid.* 7. Juli.
 Lisbeth Vals. *ibid.* 25. Juli.
 Triumph Marsch, tilegn. den danske Armée. *ibid.* 25. Juli.
 Rosenborg Quadrille. Rosenborg Have, 16. Aug.
 Markeds Polka. *ibid.* 16. Aug.
 Rosenborg Polka Mazurka, tilegn. August Bournonville. *ibid.* 16. Aug.
 Sympathie Polka. [Tivoli, 18. Aug.]
 Cathinka Polka Mazurka. *ibid.* 19. Aug.
 Souvenir de Johann Strauss Vals. Casino, 31. Oktbr.
 Anna Polka. *ibid.* 31. Oktbr.
 Marketendersken og hendes Søn, Pas de deux. *ibid.* 31. Oktbr.
 Sylphide Vals. *ibid.* 19. Novbr.
 Baladine Galop. *ibid.* 19. Novbr.
 Sophie Polka. *ibid.* 19. Novbr.
 Diana Vals. *ibid.* 19. Decbr.
 Juul- og Nytaars-Bal-Bouquet (Juleaften Vals, Philippine Polka, Balfeber Polka Mazurka, Glædeligt Nytaar Galop). *ibid.* 19. Decbr.
1850. De uimodstaaelige, Ballet Divertissement. Det kgl. Teater, 3. Febr.
 Rosalie Vals. Casino, 15. Febr.
 Rosa Vals. *ibid.* 8. Marts.
 Agnes Polka, tilegn. Agnes Lange. [*ibid.* 22. Marts.]
 Marie Polka. [*ibid.* 22. Marts.]
 Salut Galop. *ibid.* 19. April.

1850. Forglemmigei Vals. Casino. 19. April.
 Jenny Polka. [Tivoli, 20. Mai.]
 Amoretten Galop. [ibid. 21. Mai.]
 Elvira Polka Mazurka. [ibid. 23. Mai.]
 Alexander Polka Mazurka. [ibid. 17. Juni.]
 Sophie Vals. Casino, 16. Oktbr.
 Souvenir de Peterhof Marsch, tilegn. Kejseren af Rusland. Casino. 16. Oktbr.
 Petersborgerinden, Polka. ibid. 16. Oktbr.
 Petersborger Champagne Galop. ibid. 16. Oktbr.
 Mon Salut à St. Petersbourg Marsch. ibid. Oktbr.
 Defleer Marsch. ibid. 1. Novbr.
 Rosalie Polka. ibid. 1. Novbr.
 Velkommen Polka Mazurka } Af »Børneballet«, Musik Divertissement af
 Hopsa Galop } H. C. Lumbye og E. Horneman. ibid. 21. Dec.
1851. Pauline Polka. ibid. 10. Jan.
 Peters Polka. ibid. 10. Jan.
 Tamino Polka. ibid. 10. Jan.
 Azurine Vals, tilegn. Mad. Rosenkilde. ibid. 24. Jan.
 Zigzag Polka, tilegn. Mad. Smidth. ibid. 24. Jan.
 Boreas Storm Galop, tilegn. A. Rosenkilde. ibid. 24. Jan.
 Amorosa Polka Mazurka. ibid. 14. Marts.
 Militair Galop af Jul. de Meza, arr. af Lumbye. ibid. 14. Marts.
 Feberdrømme Vals. ibid. 11. April.
 Ole Lukøje, Galop phantastique, tilegn. H. C. Andersen. ibid. 21. Mai.
 Lucette Polka Mazurka, tilegn. Mad. E. Sichlau. [Tivoli, 23. Mai.]
 Velkomsthilsen, Marsch. [ibid. 24. Mai.]
 Rosa Polka. [ibid. 2. Juni.]
 Nytaarsnat Polka Mazurka. [ibid. 13. Juni.]
 Nissernes Polka. [ibid. 16. Juni.]
 Den 6te Juli, Festmarsch. ibid. 6. Juli.
 Jægerens Drøm, Phantasie. [ibid. 18. Juli.]
 Slaget ved Idsted, Tonemalerie (Bøn. Slaget, Fædrelandssang). ibid. 24. Juli.
 Diana Galop. [ibid. 31. Juli.]
 Christiane Polka. ibid. 8. Aug.
 Capriccio Galop. [ibid. 11. Aug.]
 Mon plaisir Quadrille [ibid. 3. Septbr.]
 Glædelig Jul Polka Mazurka af »Juleballet«. Horneman & Erslev.
1852. Mary Galop
 Louise Vals
 Thora Galop
 David Polka
 Frederikke Galop
 Julie Polka Mazurka
 Charlotte Galop
 Dania Polka. Tivoli (Morgenkoncert), 16. Juni.
 Den 24.-25. Juli. Marsch. [ibid. 24. Juli.]
 Cæcilie Vals. ibid. (Morgenkoncert), 28. Juli.
 Den Lyseblaae, Polka Mazurka, af H., arr. af Lumbye. 31. Juli.
 Chinesisk Klokke Galop. ibid. 2. Septbr.
 Hyldingsmarsch. ibid. (Morgenkoncert). 8. Septbr.
 Marie Mariane (Maria Marianka) Vals. [ibid. 21. Septbr.]

1853. Savoyardens Drøm, Phantasie. Tivoli, 27. Septbr.
 Therese Polka. ibid. 16. Mai.
 Kanon Galop. ibid. 16. Mai.
 Sommerhilsen Galop. ibid. 22. Mai.
 Henriette Polka. [ibid. 22. Mai.]
 Amaryllis Vals. [ibid. 22. Mai.]
 Chez Mabelle Polka. [ibid. 24. Mai.]
 Potpourri af Verdis »I Lombardi«, arr. af Lumbye. [ibid. 25. Mai.]
 Den 5te Juni Festmarsch (Entréemarsch). ibid. 5. Juni.
 Petrine Galop. [ibid. 7. Juni.]
 Sophie Polka Mazurka. [ibid. 21. Juni.]
 Lisbeth Polka Mazurka. [ibid. 26. Juni.]
 Roselil Polka (anonym), arr. af Lumbye ibid. 8. Juli.
 Rød Champagne Galop (anonym), arr. af Lumbye. ibid. 13. Juli.
 La Coquette Vals. ibid (Morgenkoncert), 20. Juli.
 Tivoli Festmarsch. ibid. 15. Aug.
 Tivoli Carnevals Polka. ibid. 20. Septbr.
 Undine Vals. ibid. 28. Septbr.
 Ida Polka. ibid. 28. Septbr.
 Pomona Vals. Hofteatret, 4. Oktbr.
 Godt Humeur, Text af N. (Ad. Recke) m. Mus. af H. C. L. H. P. Møller.
1854. Amalie Polka
 Anna Polka Mazurka }
 Amor og Psyche Vals } Musikalsk Divertissement. Casino, 24. Febr
 Caroline Polka (Nr. 2) }
 Bacchus Galop }
 Georgine Polka. Hofteatret. 22. April.
 Augustas Erindrings Polka. Tivoli, 22. Mai.
 Kehraus Galop. [ibid. 23. Mai.]
 Eugenie Vals m. v. af Ballet Divertissementet »La Ventana«. Hofteatret,
 19. Juni.
 Henriette Galop. Tivoli, 15. Juli.
 Sølvbryllups Polka, tilegn. Prinds Ferdinand og Prindsesse Caroline. ibid.
 15. Aug.
 Prof. Mayers phantasmagoriske Farvespil, Galop. ibid. 15. Aug.
 Bolette Galop. [ibid. 18. Septbr.]
 Johanne Vals. ibid. 28. Septbr.
 Bryllups Polka. ibid. 28. Septbr.
 Toilette Polka Mazurka. ibid. 28. Septbr.
 Christa Vals. ibid. 28. Septbr.
1855. Inclinations Vals af »Juleballet«, Hefte 2. Horneman & Erslev.
 Den Femtenaarige, Sang i Polka-Tact af A. R., Bilag til Ydun Nr. 2 f. 7. Jan.
 En Æblekone, Fastelavns Vise af A. R., Bilag til samme Nr. 8, f. 18. Febr.
 Introduction og Sange til »Berthas Claveer« (»Hyrde og Hyrdinde«). Hof-
 teatret, 8. Mai.
 Vaarsang af A. R., Bilag til Ydun Nr. 21, for 20. Mai
 Elisa Vals. Tivoli, 20. Mai.
 Grille Polka Mazurka. [ibid. 20. Mai.]
 Parforce Galop. [ibid. 20. Mai.]
 Tvilling Polka. ibid. 21. Mai.
 Blanca Vals. ibid. 22. Mai

1855. **Sophus Polka.** Tivoli. 22. Mai.
Amerikanske Melodier, arr. af Lumbye. Casino, 25. Mai.
Den 6te October, Marsch. [Tivoli, 2. Juni.]
En Kanetour, Romance Cyclus af A. R. (Til Bellevue. Ved Bordet. Dandsen.
 Erklæringen. Til Byen). Hofteatret, 4. Juni.
Hyacinth Polka. [Tivoli, 17. Juni.]
Skotlands Rose, Vals. ibid 3. Juli.
Maria Vals. ibid. 28. Juli.
En avant Marsch. [ibid. 29. Juli.]
Tivoli Geburtsdags Polka. ibid. 15. Aug.
Længsel efter Ballet, Text af A. C., Bilag til Ydun Nr. 35 for 26. Aug.
Prof. Bils Zauber Galop. ibid. 1. Septbr.
Alberta Vals. ibid. 15. Septbr.
Kosak Galop af »Juleballet«, Hefte 3. Horneman & Erslev.
To Gjenboere. Couplet Cyclus af Erik Bøgh, Casino. 28. Decbr.
1856. **Introduction og Sange til »Den sidste Nat«.** Hofteatret, 10. Jan.
Prinds Carnevals Indtogs Galop. Hotel Phønix, 3. Febr.
Polichinells Tarantel Galop. ibid. 3. Febr.
Harlequins Narrekappe Polka. ibid. 3. Febr.
Pierrots Blouse Polka Mazurka. ibid. 3. Febr.
Musik og Sange af »Alt for smuk«, Hofteatret, 8. Marts
La Coquette, Romance. Nyt mus. Museum, 6. Aarg., Nr. 7.
Thórups Concert Salon Polka. Sommerlyst, 15. April.
Nina Polka. ibid. 15. April.
Echosang af »Paa Bjerget«, Hofteatret, 19. April.
Høstblomsten, Polka. Tivoli, 12. Mai.
Victoria Galop. ibid. 19. Mai.
Variali Galop af Variali, arr. af Lumbye. [ibid. 29. Mai.]
Violen, Text af A. M. Glükstad. Mus. Museum, 10. Aarg., Nr. 11.
Alster Ruder Klänge Vals. [Tivoli. 29. Juni.]
En Tour til Kullen, Vise Cyclus af A. R. (Til Helsingborg. Til Kullen. En
 Morgen paa Kullen. Til Helsingør). ibid. 12. Juni.
Krigerens Drøm, Phantasie med Harpe. ibid. 1. Juli.
Invaliden, Text af A. M. Glükstad. Mus. Museum, 10. Aarg., Nr. 12.
Bobo Polka. Tivoli. 21. Juli.
Julie Polka. ibid. 27. Juli.
Syepigen, Text af A. M. Glükstad. Mus. Museum, 11. Aarg., Nr. 1.
Champagneskum Galop. Tivoli. 2. Aug.
Marche scandinave. ibid. 22. Sept.
Introduction og Sange af »Et Uhyre« af E. Bøgh. Casino, 21. Sept.
Souvenir (de Hambourg) Polka. den Damen Hamburgs gewidm. Sommer-
 lyst, 27. Nov.
Gruss an Hamburg (Hilsen til Hamborg) Marsch. ibid. 27. Nov.
Wormers Etablissements Entstehung (Wormers Convent Garten. Musikalsk
Frimurerie), Phantasie (Grundlægning, Opbygning, Rejsegilde, Taffelglæ-
der). ibid. 27. Nov.
Julefestgave for Pianoforte (Livet skal nydes! Vise af Chr. Winther. Anna
Vals. Adele Polka). C. Plenge. Decbr.
Fire Sange, Digte af Ad. Recke (Reiselyst, Schweitzerens Hjemkomst, Læng-
sel efter Kjøbenhavn, Fiskerens Klage). J. Cohen.
Frederikke Polka af »Juleballet, Hefte 4 Horneman & Erslev.

1856. Romance (»Sangeren søger sin Elskede«) af Chr. Winther. Wilh. Hansen. Amagersang af A. M. Glükstad i »Juletræet, lette Salonstykker og Sange«, Wilh. Hansen.
1857. Amarin Polka. Hofteatret, 14. Febr.
 Juliette Galop. *ibid.* 14. Febr.
 Nicoline Polka. [Tivoli, 21. Mai.]
 Pluto Galop. [*ibid.* 22. Mai.]
 Marche du Nord. [*ibid.* 23. Mai.]
 Minerva Polka. [*ibid.* 23. Mai.]
 Deborah Polka Mazurka. [*ibid.* 24. Mai.]
 Marche de Napoleon. *ibid.* 18. Juli.
 Pepa Polka, tilegn. Signora de Belling. *ibid.* 1. Aug.
 Mlle Blanche Polka. *ibid.* 14. Aug.
 God Nat Polka. *ibid.* 29. Aug.
 Eensomhed, Text af A. M. Glükstad. Mus. Museum, 12. Aarg., Nr. 2.
 Sangene af »Jeg spiser hos min Moder«. Folketeatret, 20. Nov.
 Felix Galop af »Juleballet«, Hefte 5. Horneman & Erslev.
1858. Victoria Polka. [Tivoli, 13. Mai.]
 Catharina Vals. [*ibid.* 13. Mai.]
 Friedrich Wilhelm Galop. [*ibid.* 13. Mai.]
 Pegasus Galop. [*ibid.* 13. Mai.]
 Hilsen til Malmø, Polka. [*ibid.* 14. Mai.]
 Lydia Polka. [*ibid.* 14. Mai.]
 Edle Polka. [*ibid.* 15. Mai.]
 Hilsen til Lund, Svensk Studenter Galop. [*ibid.* 15. Mai.]
 Victoria Quadrille. [*ibid.* 16. Mai.]
 Crinoline Polka Mazurka. [*ibid.* 17. Mai.]
 En Promenade over Dyrehavsbakken i 1858. Galopade barocque (Indledning. En Soldat med Lirekasse. 1ste Gyng. 2den Gyng. Der er ingenting iveien. En anden Lirekasse. Tyroler Ferdinand. Tryllecabinetet. Gyngen med Lirekasse og Tromme. Bajads med Tromme og Trompet. Carousselbanen. En gammel Mand spiller Violin. Hjemkjørsel). *ibid.* 1. Aug.
 Gratulations Galop. *ibid.* 15. Aug.
 Pepita Polka. *ibid.* 21. Sept.
 Hesperus Vals. *ibid.* 24. Sept.
 Forglemmigei Galop. *ibid.* 30. Sept.
 Polketta, Pas de deux. Casino, 31. Okt.
 Fiskerpigerne, Hornpipe og Reel. *ibid.* 21. Nov.
 El Capricho, Jaleo af »Capricen« af Erik Bøgh. *ibid.* 1. Dec.
 Helene Galop af »Bal Bouquet« af H. C., Carl og Georg Lumbye, E. Hornemann.
1859. Galop militaire. Casino, 21. Jan.
 Stormmarsch Galop, tilegn. Kjøbenhavns Damer. *ibid.* 10. Febr.
 Tarantella Napoletana. *ibid.* 1. Marts.
 Polonaise. *ibid.* 29. Marts.
 Introduction og Sange af Lystspillet »Ved Theatret«. Folketeatret, 4. Mai.
 Alice Polka, tilegn. Fru Alice Melbye. [Tivoli, 15. Mai.]
 Les Zouaves Galop. [*ibid.* 28. Mai.]
 Grundlovs Marsch. [*ibid.* 5. Juni.]
 Charivari Galop med Accompagnement af Børneinstrumenter, musikalsk Spøg, tilegn. »Det gode Sindelag«. *ibid.* 15. Aug.

1859. Hilda Polka. Tivoli, 28. Aug.
 Høstfest Galop. *ibid.* 28. Aug.
 Fyrværkeri Galop. [*ibid.* 14. Sept.]
 Afskedsfest Polka. *ibid.* 25. Sept.
 Første Extra Polka. III. Tidende, 1. Aarg., Nr. 8 for 20. Nov.
1860. Indiansk Krigsdans af Balletten »Fjernt fra Danmark«. Det kgl. Teater, 20. April.
 Hilsen til Stockholm, Polka, Tivoli. 21. Mai.
 Napoleon Galop. [*ibid.* 22. Mai.]
 Kroningsmarsch, tilegn. Kong Carl den Femtende. *ibid.* 23. Mai.
 Bellmanns Minde, arr. af Lumbye. *ibid.* 23. Mai.
 Hilsen til Gothenborg, Polka. *ibid.* 23. Mai.
 Novilla Galop. *ibid.* 23. Mai.
 Hedchen Polka tilegn. Fru H. Bruun. [*ibid.* 15. Juni.]
 Elof Polka. [*ibid.* 21. Juni.]
 Erik Polka. *ibid.* 25. Juni.
 Fest Polonaise. *ibid.* 24. Juli.
 En Bagatel fra Dyrehavsbakken i 1860. Tempo di Polka (En gammel Bonde spiller Violin. En Soldat med Lirekasse. 1ste Gyng. 2den Gyng. Tyroler Ferdinand. En Trompet ved Tryllecabinetet. En Tromme ved Carousselbanen. Musikken ved den bedækkede Gyng. Den blinde Spillemand. Hjemkjørsel). *ibid.* 1. Aug.
 Salut for Capri, Polka. *ibid.* 2. Aug.
 Invitation til Tivolis Geburtsdagsfest, Galop. *ibid.* 15. Aug.
1861. Sennora Ysabel Cubas Polka. Casino, 2. Febr.
 Dithyrambe og Vals af »Ballet i Olympen«. *ibid.* 27. April.
 Louise Polka, tilegn. Fru Michaëli. [Tivoli, 15. Mai.]
 Echo fra Balsalen, Dansescene (Hurtig Vals, Langsom Vals, Hopsa, Galopade). *ibid.* 1. Juni.
 Grundlovsfest Galop. *ibid.* 5. Juni.
 Roland Marsch. [*ibid.* 10. Juni.]
 Emma Polka, tilegn. Frk. E. Thestrup. *ibid.* 22. Juni.
 Souvenir Marsch. [*ibid.* 23. Juni.]
 Drømmen efter Ballet, Phantasie. *ibid.* 14. Juli.
 Glædeshilsen til Slesvigerne, Galop. *ibid.* 29. Juli.
 Hilsen til Fredericianerne. *ibid.* 7. Aug.
 Kong Frederik den Syvendes Honneur Marsch, tilegn. Kongen. *ibid.* 17. Aug.
 En Festaften paa Tivoli, Divertissement (Concertsalen, Tivoli Gardens Parade, Beriderne paa Plainen, Thé Pavillonon Nr. 2, Hornmusikken, Theatret, Pavillonon Slukefter, Carousselbanen, Paa Øen, Dandsepladsen). *ibid.* 21. Sept.
 Musik og Sange til »Barberen i Sevilla«. Casino, 2. Okt.
 Sange og Polka Mazurka af »Cora«. Folketeatret, 7. Novbr.
 Selvbryllups Marsch, tilegn. Prof. Fr. Hammerich og Frue. Den kgl. Skydebane, 16. Dec.
 Lille Ida og Dukken, 4 lette Dandse (Amalie Vals, Hans Peter Polka, Ernesta Polka Mazurka, Wilhelm Galop). C. Plenge. Decbr.
1862. Musik til Sangspillet »Den deiligste Qvinde«. Casino. 4. Jan.
 Kunstner Carnevals Locomotiv Galop med underlagt Text af Erik Bøgh. *ibid.* 27. Febr.
 Victor Emanuels Tappenstreg. Tivoli, 11. Mai.

1862. Mester Eriks Polka, tilegn. Forf. og Comp. af Abolitionistvisen. Tivoli. 11. Mai.
 Friheds Hymne, Text af Ad. Recke. *ibid.* 5. Juni.
 Nordisk Postbrødre Galop. *ibid.* 16. Juni.
 Piper Champagne Galop. *ibid.* 12. Juli.
 Columbine Polka Mazurka. Mus. Nyheder, 2. Aarg., Nr. 8.
 Fødselsdags Bouquet, Potpourri af originale Melodier. Tivoli. 15. Aug.
 Cirque de Loisset Galop, tilegn. Directeur Fr. Loisset. *ibid.* 3. Sept.
 La Constance Polka, tilegn. Fru Majorinde Marie Rosenblad. Mus. Nyheder, 2. Aarg., Nr. 10.
 Souvenir de Juliette et Julia Delepierre, musikalsk Divertissement, tilegn. de smaa Kunstnerinder. Casino, 5. Nov.
 Juletræet. Lette Dandse (Ferie Vals. Julia Polka. Juliette Polka Mazurka. Frants Galop). E. Horneman.
1863. Musikalsk Dukke Dialog, Text af Ad. Recke:
 Nr. 1 Da Gusta gik i Skole, Mus. Nyheder, 3. Aarg., Nr. 2.
 Nr. 2 Da Gusta kom hjem til Dukken, Mus. Nyheder, 3. Aarg., Nr. 3.
 Prindsen af Wales, Galop. Casino, 10. Marts.
 Alexandra Vals, tilegn. Prindsesse Alexandra til Danmark. *ibid.* 10. Marts.
 Festmarsch med Chor, tilegn. Directeur J. Melsing. Tivoli, 14. Mai.
 Hilsen til Tivolis nye Bazar, Marsch-Polka. *ibid.* 14. Mai.
 Concert Polka for 2 Solo Violiner. *ibid.* 31. Mai.
 Wally Polka, tilegn. Grevinde Paget. Mus. Nyheder, 3. Aarg., Nr. 7.
 Camilla Polka. Mus. Nyheder, 3. Aarg., Nr. 8.
 En lille Dyrehavsspøg. Musikalsk Quodlibet. Tivoli. 14. Aug.
 Janitschar Galop, tilegn. Fru F. de Richelieu. *ibid.* 19. Aug.
 Fra Tivoli til Sommerlyst, Divertissement (Glacisholm, Accisebod, Olympen, Thors Hal, Schweitzer Pavillon, Hvide Hus. Alléen, Sommerlyst). *ibid.* 1. Sept.
 Kong Georg den Førstes Honneurmarsch, tilegn. Kong Georg den 1ste, Grækenlands Konge. Mus. Nyheder, 3. Aarg., Nr. 9.
 Adolphia Polka, tilegn. Frk. Adolphia Striegler. Mus. Nyheder, 3. Aarg., Nr. 11.
 Melodiske Smaastykker for Begyndere (Til Augusta, Johanne, Louise, Sophie, Charlotte, Emilie, Wilhelmine, Anna, Caroline, Julie, Marie og Christine). Sang (»Leen og Pleillen hænge vi bort«) af »Jens«, Idyl m. Sange af H. P. Holst. Casino. 20. Decbr.
1864. Feldt Marsch. Mus. Nyheder, 4. Aarg., Nr. 1.
 Bal Bouquet (Reseda Vals, Heliotrop Polka, Rose Polka Mazurka, Camellie Galop). Folketeatret, 8. Jan.
 Adelaide Galop. Mus. Nyheder, 4. Aarg., Nr. 2.
 For Gamle og Unge, Vals. Mus. Nyheder, 4. Aarg., Nr. 4.
 Valkyriens Sang fra Skyen, Text af H. H. Nyegaard. Casino, 17. April.
 Det tappe danske Cavallerie Galop. Mus. Nyheder, 4. Aarg., Nr. 5.
 Helga Polka Mazurka, tilegn. Frk. Helga Rasmussen [Tivoli, 16. Mai.]
 Britta Polka, tilegn. Frk. Britta Rydberg. *ibid.* 28. Mai.
 Christian den Niendes Honneurmarsch, tilegn. Kongen. *ibid.* 5. Juni.
 Otto Allins Tromme Polka. *ibid.* 3. Aug.
 Tivoli Saison Polka. *ibid.* 25. Sept.
 Victoria Bundsen Polka Mazurka. Mus. Nyheder, 4. Aarg., Nr. 10.
 Barndomsminder, Bal-Bouquet Nr. 2 (Gusta paa Skovtur, Vals. Soiréen, Polka. Dandseøvelsen, Polka Mazurka. Ved Juletræet, Galop). Thors Hal, 16. Nov.

1864. Mjølner Galop. Thors Hal. 13. Dec.
1865. Nico Polka, tilegn. Fru N. de Jermin. ibid. 14. Jan.
Den unge Moder, Drømmebilleder, Phantasie. ibid. 19. Jan.
Kunstner Drømme, Phantasie. ibid. 1. April.
Grundlovsfest Polka. Tivoli, 5. Juni.
Dagmar Vals. [ibid. 29. Juli.]
Den 15de August, Polka. ibid. 15. Aug.
Velkomst Galop til Slesvigerne. ibid. 4. Sept.
Fest Polka. [ibid. 4. Sept.]
Gjensynsglæde Galop. Mus. Nyheder, 5. Aarg., Nr. 12.
En Børnefest i Tivoli, Bal Bouquet Nr. 5 (Invitationen, Vals. Hos Beriderne,
Polka. Paa Dandsepladsen, Polka Mazurka. Ved Pantomimen, Galop).
1866. Erindring om Hjemmet, Galop med Klokke. Tivoli, 13. Mai.
Moller Polka Mazurka. ibid. 19. Mai.
Helene Polka. ibid. 26. Mai.
Blondini Polka, tilegn. Mme. Enequist Blondini. [ibid. 7. Juni.] komp. 1862.
Les Zouaves Quadrille. ibid. 16. Juni.
Storfyrst Alexander Marsch. ibid. 4. Aug.
Nytaarshilsen Marsch. ibid. 17. Aug.
Lidt Kling-Klang til Festen, Galop. ibid. 17. Aug.
Dagmar Polka. Casino, 9. Nov.
Dukkeballet, Lette Dandse Nr. 6 (Thyra Vals, Valdemar Polka, Maria Polka
Mazurka, Alexander Galop). Tivolis nye Pavillon, 29. Dec.
1867. Han til hende, Text af Borch Hertz. Mus. Nyheder, 7. Aarg., Nr. 4.
Hun til ham — — — — — 5.
Sølvbryllups Fest Quadrille med Motiver af »Elverhøj«, tilegn. Kongen og
Dronningen. Tivoli, 26. Mai.
Studenter Polka. [ibid. 12. Juni.]
Kronprinds Frederiks Galop. ibid. 29. Juni.
Dodo Polka. ibid. 3. Juli.
Salut à nos amis Marsch. ibid. 12. Aug.
Skovturen, Lette Dandse Nr. 7 (Udtouren) Vals. Sorgenfri, Polka. Eremitagen,
Polka Mazurka. Dyrehavsbakken, Galop). E. Horneman. Dec.
1868. Dronning Louise Vals. ibid. 17. Mai.
Anna Polka (Nr. 2). tilegn. Frk. Anna Wottschow. ibid. 17. Mai.
Kjærligheds Drømme i Lejren, Phantasie. ibid. 17. Mai.
Vauxhall Polka. ibid. 17. Mai.
Salon Galop. ibid. 30. Mai.
Lyda Polka. ibid. 14. Juni.
Hilsen til de jyske Sangforeninger, Galop. ibid. 3. Aug.
Bal-Ouverture til Tivolis Jubilæum. ibid. 14. Aug.
En Tour til Frederiksberg, Lette Dandse Nr. 8 (Udtouren, Vals. I den zoologiske
Have, Polka. I Frederiksberg Have, Polka Mazurka. Paa Sommerlyst, Galop). E. Horneman. Dec.
1869. Velocipede Galop. Mus. Nyheder, 9. Aarg., Nr. 3.
Carl den Femtendes Honneurmarsch. Folketeatret, 6 Marts.
Prindsesse Lovisa Polka. ibid. 6. Marts.
Salut for August Bournonville, Galop. ibid. 6. Marts.
Amager Polka (Nr. 2). tilegn. Fru Thora Most. Tivoli, 22. Mai.
Chrétien Polka. ibid. 23. Mai.
Fakkeldands, comp. i Anledning af Kronprindsesse Lovisas og Kronprinds
Frederiks Formæling. ibid. 28. Juli.

1869. Kronprinds Frederik Polka. Tivoli. 7. Aug.
Kronprindsesse Lovisa Galop. *ibid.* 7. Aug.
De fire Aarstider, Lette Dandse Nr. 9 (Foraaaret, Vals. Sommeren, Polka.
Efteraaaret, Polka Mazurka. Vinteren, Galop). E. Horneman.
1870. Skandinavisk Quadrille, tilegn. Kronprindsen og Kronprindsessen. Casino,
27. Jan.
Bouquet Royal Galop. *ibid.* 27. Jan.
Laura Polka. Folketeatret, 26. Febr.
I Skumringen, Phantasie. *ibid.* 26. Febr.
Virginie Polka, tilegn. Mlle Virginie Léonard. Tivoli, 23. Juli.
Mac Mahon Marsch. *ibid.* 31. Aug.
En Forlovelse i Juleferien. Lette Dandse, Nr. 10. (Før Reisen, Vals. Kjøretouren. Polka. Frieriet, Polka Mazurka. Juleballet, Galop). E. Horneman.
1871. Finale Galop af Balletten »Livjægerne paa Amager«. Det kgl. Teater, 19. Febr.
Hilsen til Tivolis Abonnenter, Marsch. Tivoli, 14. Mai.
Den lille Prinds Christian Carls Vals. *ibid.* 14. Mai.
Prindsesse Thyra Polka. *ibid.* 15. Mai.
Figaro Vals (Nr. 2). *ibid.* 3. Sept.
En Tour hinsides Sundet. Lette Dandse, Nr. 11, (Overfarten, Vals. Ankomsten til Malmø, Polka Ankomsten til Lund, Polka Mazurka. Ballet i Trädgården, Galop). E. Horneman.
1872. Rosa og Rosita Vals. Folketeatret, 30. Marts.
Harald Galop. Tivoli, 18. Mai.
Petra Galop. *ibid.* 1. Juni.
Frederikke Polka (Nr. 2), tilegn. Frk. Frederikke Hellmann. [*ibid.* 2. Juni.]
Nordisk Industriudstillings Galop. *ibid.* 13. Juni.
Potpourri over gamle og nye Melodier. *ibid.* 15. Aug.
En Dilettantforestilling. Lette Dandse, Nr. 12. (Valget, Vals. Læseprøven. Polka, Arrangementsprøven, Polka Mazurka. Generalprøven, Galop).
1874. Marie Polka, tilegn. Fru Marie Petersen, f. Holst. Efterladt Komposition.
Mus. Nyheder, 14. Aarg., Nr. 12.
Den sidste, Polka. Efterl. Manusk., Wilh. Hansen.

Følgende Danse har ikke kunnet tidsfæstes: Caroline Vals, Balon Galop, Jubel Galop (Nr. 2), Minne Polka, Ideal Polka, Aurora Polka Mazurka samt nogle unavngivne Galopper.

Rettelse: Pag. 268 L. 13 f. n. Naar det her siges, at »Marsch for den danske Borgervæbning« aldrig har foreligget trykt, er dette ikke korrekt. Marschen tryktes allerede i »Mus. Museum«, 3. Aarg., Nr. 4, og senere særskilt. Den omtalte Korsats, som kun opførtes den ene Gang i Casino d. 9. Oktober 1848, har dog mulig slet ikke været af selvstændig Karakter.

